LVC

SO

DE

LI

IN Q

marum

QVID

intelliga

nulli

(vt fal

ua cor

sariò, v

per se i

tera ill

ſtatun

le Iud

R. P.

LVCÆ PINELLI

SOCIETATIS IESV THEOLOGI,

DE VIRTVTE SEV ENERGIA, & admirandis Sacrosanctæ MISSAE effectibus,

Libri Duo.

IN VSVM ET VTILITATEM non modò Sacerdotum, sed Laicorum etiam & Secularium, nunc primum in lucem editi.

In quibus quid contineatur, Epistola ad Lectorem docebit.

COLONIAE
Apud Ioannem Crithium sub signo Galli
Anno M. D. C XVI.

PIO LECTORI AVTHOR.

NE mireris, Pie Lector, quod cùm tot diuersorum Authorum de S. Missæ Sacrificio extent Volumina, Ego quoque de eodem argumẽto præsens conscribere opusculum voluerim. Nullus enim eorum, quotquot hactenus de S. Missa scripsisse repetiuntur, ita eam perfectè, absoluteque explicauit, vt non quàm plurima intacta & inexplicata reliquerit, quippe cùm in materia tam latè diffusa, hic vnam, alius aliã sibi partem sumpserit interpretandam. Vnde meo iudicio desiderari Libellus aliquis visus fuit, qui de S. Missa solida & ex ipsis petita fundamẽtis dogmata

ta breuiter ac dilucidè proponeret, dubia solueret, casus ambiguos explicaret, scrupulos denique omnes remoueret, ac tolleret, quique non Sacerdotibus tantùm, sed Laicis quoque ac Secularibus vsui esse posset: illos quidem Missam debita cum deuotione celebrandi, hos verò eandem cum fructu & vtilitate, auscultandi, modum erudiēdo.

Quod an præsenti Ego opusculo consecutus sim, tuo, Pie Lector, iudicio relinquo, cui si qua in parte minus fuerit satisfactum, animū saltem & voluntatē meam inspicias velim. Cæterū illud mihi certò persuadeo, fore, vt multa hic inuenias, quæ non facilè apud alium quempiam reperiantur, tibique futura sint longè gratissima.

PROTESTATIO AVTHORIS.

EGo Lucas Pinellus Societatis Ieſu, hunc Libellum meum, & quæcunque in eo continentur, iudicio S. Sedis Apoſtolicæ ſubijcio. Si quid verò in eo contineatur aut inueniatur, quod Eccleſiæ Catholicæ Romanæ interpretationi vel doctrinæ nõ ſit cõſentaneum, volo haberi pro non dicto, paratus id ipſum reuocare, quippe cùm animus meus ſemper fuerit dicere vera, & quæ ab Eccleſia Chriſti approbentur.

INDEX CAPITVM
LIBRI PRIMI.

XIII. Quo-

XXV. De

INDEX CAPITVM LIBRI SECVNDI.

R.P.

R. P. LVCÆ PINELLI, SOCIETATIS IESV, DE SANCTA MISSA, Liber Primus.

De nomine Missæ, & eius significatione.

CAPVT I.

MISSA tota illa dicitur actio, quæ fit in Altari à Sacerdote consecrante Corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi. Neque sanè modernũ ac nouũ est Missæ vocabulum, vt falsò hæretici cõminiscũtur, sed antiquum, & à S. Concilijs vsurpatum, puta à Carthaginensi 2. Can. 3. Itẽ à Mileuitano ca. 12. Sancti quoq; Patres eodem vocabulo vsi sunt, vt Leo Papa epist. 82. Telesphorus epi. 1. S. Ambros. lib. 1. epi. 33. S. August. serm. 91. de Tempore, S. Gregor. lib. 1. epist. 12. & alij.

De voce verò MISSA, & cur talis actio Missa appelletur, variant nonnihil Authores. Couarruuias li. 4. variarum Resolutionum, cap. 22. Græcam vocem

esse arbitratur. Quæ opinio ab alijs est refutata, cùm Græci ea voce nunquam vsi sint, neque vllo modo hæc vox Missa in Græca lingua sit fundata. Quin quã nos Missam dicimus, illi Synaxin appellãt, id est, Communionem; interdum Liturgiam, quæ Sacrificium significat, aut publicum ministerium, quorum vtrumque rectè Missæ conuenit. Alij, velut Claudius de Sainct. In Præfat. ad Græc. Liturg. Pamelius in præfat. ad Latin. Anton. Demochares cap. 1. de Sacrificio Missæ, alijque plures, vocem Hebræam esse autumant, venientem à verbo (Missah) quod oblationem spontaneam significat, quæ significatio cùm optimè Missæ conueniat, hanc significationem maximè probabilem reddit. Sunt qui vocem hanc Latinam astruant, deriuantes à verbo (Mitto). In ea sententia est S. Thom. p. 3. q. 83. art. 4. ad 9. Lindanus lib. 4. Panop. cap. 3. Card. Bellar. lib. 1. de Missa c. 1. Hugo de S. Victore de Sacra. lib. 1. par. 9. c. 14. alijque complures, quos citat Henricus Henricquez in Summa libr. 9. de sacrificio Missæ, cap. 10. § 3.

Porrò

Porrò circa nominis huius Etymologiam, & causam, cur hæc actio dicatur Missa, variæ sunt Authorum sententiæ. Sunt qui Missam dictã velint ideò, quod Deus Angelum mittat, qui Missæ sacrificio adsistat, vt nimirum illud ferat ac repræsentet ante conspectum Diuinæ Maiestatis. Ita sentit Magister Sententiarum, verùm illa sententia Card. Bellarmini lib. 1. de Missa cap. 1. non videtur probabilis, quòd nulli innitatur fundamento.

Alij Missam appellari arbitrantur, quòd oblatio Sacrificij, quæ in illa continetur, mittatur ad Deum; aut quia victima, quæ in Missa sacrificatur, (quæ est Christus, Agnus immaculatus) cælitus nobis missa sit, quam nos in Missa per Sacerdotem tanquam eius Sacrificij Ministrum ad Deum remittimus, iuxta illud, quod in Canone dicitur: *Iube hæc perferri per manus sancti Angeli tui in sublime Altare tuum*; In ea opinione sunt Innocent. libr. 3. de myst. Missæ ca. 12. S. Bonauent. in Opusc. de myst. Missæ. Alij, velut Isidorus lib. 2. Etym. cap. 19. Alcuinus lib. de offic. Eccles. Hugo de S.

Victore lib. 2. de Sac. par. 9. cap. 14. Missam ideo dictam volunt, quòd ea finita populus dimittatur. Vbi animaduertẽdum est, tanta olim deuotione ac reuerentia sacratissimum hoc mysteriũ Missæ populum fuisse prosecutum, vt egredi ex Ecclesia non præsumeret, donec à Sacerdote vel Diacono dimissus, domũ ire iuberetur, idque bis fieri in S. Missa solebat. Semel finito Euangelio, ante Offertorium, quando dimittebantur Catechumeni & Gentiles, si fortè interessent, quibus iustis de causis parti residuæ tam sancti mysterij adsistere nõ permittebatur. Secundò dimittebatur populus finito Sacrificio. Ab ista igitur populi dimissione nomen obtinuit hæc actio, & Missa appellata est. Secundùm duplicem hanc ergo etymologiam ac expositionem, quarum vtraque bonis fundamentis videtur inniti, dupliciter quoque exponi possunt verba illa, quæ in fine Missæ vsurpantur, scilicet: *Ite, Missa est.* Primò: *Ite, Missa est*: Oblatio enim iam missa Deo est, secundùm primam videlicet expositionem. Secundò: *Ite, Missa est*, nimirum finita, iuxta explica-

plicationem ſecundam. Gyral. Syntag. 17. de Sacrif. refert apud Ethnicos quoque Sacrificiũ extitiſſe, quod dicebatur Miſſa, à parte victimæ immolatæ miſſa abſentibus, in ſignum amicitiæ.

A quo inſtituta Miſſa ſit, & quando?

CAP. II.

Hac diſtinctione vtendum. Sciẽdum verò inprimis eſt, duo in Miſſa conſiderari, ſubſtantiale vnum, alterum accidentale: illud in Sacrificio ac myſterio continetur S. Euchariſtiæ, quæ in Miſſa conſecratur, offertur, ac ſumitur; hoc verò in orationibus, quæ recitãtur, alijsque cæremonijs, in Miſſa adhiberi ſolitis, conſiſtit.

Hinc reſpondeo cum diſtinctione. Primò: Si loquamur de eo, quod eſt ſubſtantiale in Miſſa, ac in Sacrificio Corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti conſiſtit, Miſſam à Chriſto Redemptore noſtro in vltima Cæna inſtitutam eſſe, in qua panem in Corpus ſuũ permutauit, vnde diſtribuẽs eum Apoſtolis dixit: *Accipite: hoc eſt enim Corpus meum.* Similiter conſecrauit & vinum,

mutauitque in sanguinem, deditque Apostolis, dicés: *Hic est enim sanguis meus noui Testamenti*, Matth. 26. Porrò dicendo: *Hoc facite in meam commemorationem*, Ecclesiæ potestaté dedit celebrandi hoc mysterium ad finem vsque mundi. Et hoc est Missam instituere, quoad partem Essentialem & substãtialem Sacrificij Diuini. Vnde Irenæus lib. 4. contra hæres. cap. 32. & 34. in hanc sententiam: Nouam (inquit) docuit oblationé, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens, in vniuerso Mundo offert Deo. Ratio quoque idem postulat quemadmodum enim Nouæ Legis author est Christus; ita etiam par est, eundem authorem & institutorem esse Sacrificij & Sacerdotij noui Testamenti.

Secundò: Si de Orationibus, de Canone, alijsque Missæ Cæremonijs loquamur, quæ velut Accidétalia eius sũt, ac augeri, tolli, & mutari possunt ab his qui potestatem habent, dico nõ à Christo, sed vel ab Apostolis, vel sanctis Põtificibus illorum successoribus ea esse instituta. Ostendit hoc S. Concilium Tridentinum sess. 22. cap. 4. Quod quò

planius

planius elucescat, sigillatim nonnulla circa hæc discutiemus.

In principio Missæ recitatur Psalmus: *Iudica me Deus*, & fit Confessio generalis, cuius authorem Damasum Papam Platina assignat, quanquam Berno libr. de Officio Missæ ca. 25. à Pontiano Papa institutam eam esse asseueret. *Introitus Missæ*, secundùm Alcuinum, temporibus Cælestini Papæ exordium sumpsit, cùm ante illa tempora in more positum fuerit, vt Sacerdote accedente ad altare Psalmi aliqui à Choro decantarẽtur, veluti affirmat Dionysius de Ecclesiast. Hierarch. cap. 3. & Raban. lib. 1. Institut. Clericorum c. 30 Consuetudo canendi: *Kyrieeleison, & Christeeleison*, antiquissima est, vt videre est ex Liturgia S. Iacobi: & dicit S. Gregorius, eum morem tàm in Græca, quàm in Latina Ecclesia fuisse obseruatum; à se verò, vt nouies ea verba repeterẽtur, fuisse ordinatum. *Gloria in excelsis Deo*, referente Damaso, in Pontificali cap. 9. cantari cœpit in Missa tempore Telesphori Papæ. Mos dicendi: *Dominus vobiscum* in Missa, secundùm Bracharense Concil. 2. cap. 21.

ab ipsis Apostolis profluxit: alij eum Sotero vel Anacleto adscribunt; de Cõsecratione distinct. 1. ca. Hoc quo. *Oratio*, siue *Collecta*, vel vna, vel plures item *Epistola* in Missa temporibus Apostolorũ recitari cœperunt, quemadmodũ videre est in Canone eorum 9. confirmantibus id Dionys. in loco citato, & Clemente lib. 2. c. 61. Quòd postea *Euangelium* legi cœperit, antiquissimam esse consuetudinem, patet ex Concil. Valent. Hisp. Can. 1. Vbi additur etiam, post lectum Euangelium habitam fuisse Cõcionẽ. Et Anastasius Papa Epistol. 1. ordinauit, vt omnes erecti in pedes lectionẽ eius quã attentissimè auscultarent. De *Symbolo* certum est, primò in Missa *Apostolicum Symbolum* fuisse vsurpatum, vti affirmat Dionysius de Ecclesi. Hierarch. c. 3. Post Marcus Papa ordinauit, vt recitaretur *Symbolum Nicœnum*, ad confutandam euidentius Hæresin Arrianam. Damasus porrò *Constantinopolitanum Symbolum* recitari iussit, in quo, quòd posita essent verba illa (Filioque,) accuratius mysteriũ S. Trinitatis videtur explicari, qua de re disputatur in Concilio

cilio Toletano 2. Can. 2. Versiculos *Offertorij* alij Adriano, alij Gregorio, alij Cælestino attribuunt. Vt vt sit, certum est, illorum temporibus eos in Missa recitari cœpisse. Consuetudo *abluēdi manus* in Missa post Offertorium, antiqua valde est, & facit mentionem eius Dionys. loco citato, Clemens lib. 8. cap. 11. Cyril. Hierosoly. Catech. 5 alijque plures. *Præfatio* dicebatur in Missa ante tēpora S. Cypriani, qui mentionem eius facit in explicatione Orationis Dominicæ, sicut & S. Augustinus libr. de Bono Viduitatis cap. 27. *Mos quoque fidelium communicandi* post Communionem Sacerdotis, antiquissimus est, quibus communicātibus in Choro Psalmus 33. cantari consueuerat: *Benedicam Dominum in omni tempore.* Vsus verò lectionis Euangelij: *In principio erat Verbum*, sub fine Missæ, non ita valdè antiquus est.

Ex ijs, quæ dixi, apparet, quid in Missa Christus instituerit, quid item Apostoli, quid demum ipsi Pontifices adiunxerint, ad maiorē scilicet tanti mysterij decorem, itemque ad excitandam maiorem in populo Christiano deuotionem

nem. Quid verò per vocem Missæ significetur, & de eius Cæremonijs, posteà differemus.

De Excellentia & perfectione Missæ.

CAP. III.

QVò verò rectius intelligatur excellẽtia, & natura Sacrificij, quod offertur in Missa, necessariò ante, quibus in rebus id cum alijs Sacrificijs conueniat ac discrepet, est dispiciendum. Primò itaque sciendum est, tria esse Sacrificia, quæ Christo Domino attribuãtur. Primò illud dicitur Sacrificium Christi, quo in vltima Cœna Corpus ac sanguinem suum obtulit, ac Apostolis suis distribuit, tanquam animæ cibum spiritualem, & hoc Sacrificium à Theologis appellatur Sacrificium incruentum. Alterum Sacrificium est, quo oblatus est Christus in ligno Crucis in redẽptionem generis humani, eximens nos à seruitute peccati ac Sathanæ, & dicitur Sacrificium cruẽtum: quippe in quo effuso sanguine pro nobis mortem perpessus est. Tertium demũ Christi Sacrificium est Sacrificium Missæ, in qua glo-

gloſum Corpus & Sanguis Domini noſtri Ieſu Chriſti conſecratur, ac Deo offertur.

Quo ad Eſſentialia, tria hæc Sacrificia conueniũt: quia in omnibus eadem res eſt quæ offertur Deo, ſcilicet Dominus noſter Ieſus Chriſtus; deinde Principalis offerẽs in tribus hiſce Sacrificijs idem eſt, nempe Chriſtus, velut ſummus Sacerdos. Et in hoc omnes Theologi cõſentiunt, confirmaturq; hæc doctrina à Concilio Tridentino ſeſſ. 22. ca. 2. vbi de Miſſæ Sacrificio loquens, dicit: In diuino hoc Sacrificio, quod in Miſſa peragitur, idẽ ille Chriſtus continetur, & incruẽtè immolatur, qui in ara Crucis ſemel ſeipſum cruẽtè obtulit. Idem paulò poſt repetitur.

Quo ad Accidentalia porrò differunt hæc Sacrificia, verbi gratia: In Sacrificio Miſſæ offertur Chriſtus immortalis ac glorioſus: verùm in vltima Cœna & ligno Crucis oblatus fuit Chriſtus mortalis & paſſibilis; quia talis erat Chriſtus tum, quando ſe offerebat in Cœna & ligno Crucis: iam verò in Miſſa ſe offert talem, qualis in cœlo eſt, glorio-

ſum ſcilicet & impaſſibilem. Deinde, in Cœna & in Cruce Chriſtus æterno Patri ſe obtulit immediatè nullo miniſtro mediāte: in Miſſa verò offertur mediante Sacerdote, qui miniſter eius eſt. Quæ res oblationis naturam, aut valorē nihilo magis immutat, aut variat, quàm variatur natura Eleemoſynæ, quæ datur reſpectu amoris Dei: hæc enim ſiue ab ipſo Domino datur, ſiue per illius miniſtrum, ſemper manet eleemoſyna. Tertiò, Sacrificium, quod oblatū eſt in Cœna Domini, mortē Chriſti ſignificabat, quæ erat futura; at Miſſæ Sacrificium mortem Chriſti ſignificat, quam iam perpeſſus eſt. Quartò, etſi tria hæc Sacrificia per Sacrificia veteris Teſtamenti fuerint præfigurata, nihilominus tamen Sacrificium illud in Cęna reſpectu eius quod fit in Miſſa, eſt quaſi quoddā exemplar, Sacrificium verò Miſſæ veluti imago quædam eſt, & repræſentatio eius, quod oblatum eſt in Cœna, vt dicit Dionyſ. c.3. de Hierarch. Eccleſ.

Veniamus nunc ad valorem & perfectionem Sacrificij Miſſæ in ſpecie. Quòd ſi cum Sacrificio Cœnæ vel Cru-

cis comparetur, dico quo ad dignitatẽ & perfectionem essentialem, tria ista Sacrificia omninò esse æqualia: quia in omnibus eadẽ res sacrificatur & offertur Deo, vt ostẽsum est paulò superius. Quo ad accidentalia, variant nonnihil, fierique potest, vt vnum alterum in dignitate ac perfectione excedat.

Quòd si verò Missæ Sacrificium cum antiquis Sacrificijs cõferamus, dico hoc nostrum Sacrificiũ, reliqua omnia, quo ad dignitatem & valorem infinitis modis anteuertere, quippe in quibus duntaxat vel fructus, vel animalia terrę offerebãtur, quæ sunt res valoris finiti, & determinati: in Sacrificio verò Missæ, offertur Christus Deus & homo excellẽtiæ & valoris infiniti. Secũdò, antiqua Sacrificia à Sacerdotibus, puris scilicet hominibus, offerebantur: at verò in Sacrificio Missæ principalis offerens est Christus, persona supernaturalis, dignitate non hominibus tãtum, sed Angelis etiam, adeoq; omnibus spiritibus cælestibus præcellens. Tertiò, hoc nostrum Sacrificium, propter realẽ Christi præsentiam, cui nihil vnquã negauit

Pater cælestis, multo efficacius est ad impetrandam Diuinam gratiam, quam quotquot vnquam veteris Legis Sacrificia extitêre. Quartò, Missæ Sacrificium etiam ipso offerendi modo antiquis antecellit. Modus enim æterno Patri offerendi Corpus & Sanguinem pretiosum dilectissimi Filij, est supernaturalis, Diuinus, simplex, mundus, & facilis; quibus conditionibus reliqua omnia antiqua Sacrificia caruerũt. Quintò, nostrũ hoc Sacrificium significatione quoque antiqua Sacrificia vincit, cùm nihil in sacra Missa sit, quod nõ ad Diuinum aliquod mysteriũ, vel sacrosanctę Trinitatis, vel vitæ ac passionis Domini nostri Iesu Christi referatur. Sextò, Sacrificium nostrum antiqua Sacrificia superat præparatione ac dispositione ministri, qui ipsum immediatè offert: Sacerdoti enim, qui accedit ad celebrandam Missam, corde mundo, conscientia ab omni peccato libera, cum intentione syncera, attentione deniq; & deuotione debita, ad offerendum hoc Sacrificiũ accedere necesse est. Quæ conditiones in ministris antiquorum Sacrificiorum

non

non ita strictè requirebantur. Septimò denique, ipso effectu hoc nostrum Sacrificium antiqua Sacrificia multis parasangis præcedit, quemadmodum suo loco infra prolixius demonstrabimus.

Verùm præter has perfectiones in cõparatione nostri Sacrificij cùm Sacrificijs antiquis iam explicatas, sciendum est, Sacrificium Missę eminenter & coniunctim in se includere omnes eas excellentias, quæ in antiquis Sacrificijs diuisim ac separatim continebantur, attestante idipsum sacro Concilio Tridẽtino sess. 22. c. 1. sub finem.

Deinde etiam verissimum id esse vel ex sequẽtibus rationibus facillimè apparet. Primò enim, finis omnis veri sacrificij est, vt debitus honor exhibeatur Deo authori & datori omnium bonorum: iam verò tam manifestè id fit in Sacrificio Missæ, vt manifestius nullo modo fieri possit, cum quicquid agitur ac dicitur in Missa, totum tendat ac dirigatur ad Diuinæ Maiestatis gloriam, & honorem Dei altissimi amplificandum. Secundò, Sacrificium laudis appellatur, & gratiarum actio: in nullo enim

Sacri-

Sacrificio tā plenè laudes ac gratiæ referuntur Deo, quàm in Sacrificio Missę. Vnde S. August. lib. 1. contra aduers. Leg. & illud Psalmistæ: *Sacrificium laudis honorificabit me*: de nostro Sacrificio Missæ exponens, dicit: *Vnde Deo maiores gratiæ sunt agendæ, quàm per Christum Dominum nostrum; quod faciunt fideles Ecclesiæ sacrficio?* Et Irenæus lib. 4. contra hæres. cap. 32. dicit: *Diuinum hoc Sacrificium à Christo institutum ideo, ne nos ingrati simus erga Deum.* Tertiò, Sacrificium Missæ est propitiatorium. Ita S. Concil. Tridentinum affirmat sess. 22. ca. 2. id est, Deum placat, ac peccatori propitium reddit. Quòd ex S. Paulo probatur ad Hebr. 5. vbi de Sacerdote: *Constituitur* (inquit) *in ijs, quæ sunt ad Deum: vt offerat dona & sacrificia pro peccatis.* Cum igitur in nouo Testamento verum sit Sacerdotium, necesse etiam est in eodem esse verum Sacrificium propitiatorium, quod est Sacrificium Missæ. Quartò, Sacrificium Missæ est etiam impetratorium. Quemadmodum enim Christus in cælo orando pro nobis, & Patri æterno vulnera

sua

ſua exhibendo, maximam nobis impetrat gratiam: ita quoque Sacrificiũ Miſſæ repræſentando Deo Chriſti paſſionem, aptum eſt ad quæuis etiam beneficia, maximamque gratiam ab eo impetrandam.

Quis principalis ſit offerens in Sacrificio Miſſæ: item de alijs ſimul offerentibus.

CAP. IV.

QVæritur, an quoque Chriſtus ad Sacrificij Miſſæ oblationem concurrat, & quomodo? Aliqui Theologi in ea fuerunt ſententia, vt putarẽt eum, qui propriè offert, Sacerdotẽ eſſe; Chriſtum verò dici offerre per denominationem quãdam extrinſecam ac remotam, quatenus videlicet Diuinam hanc oblationem ipſe inſtituit, ac Sacerdoti poteſtatem dedit offerendi; item quatenus Sacerdos idipſum offert conformiter inſtitutioni ac volũtati Chriſti, eodem ſcilicet modo, quo baptizare Chriſtus dicitur, & à peccatis abſoluere: non quia propriè baptizet, aut à peccatis abſoluat; ſed reſpectu inſtitutionis & vir-

tutis

entis, quàm Baptiſmus ſimul & Abſolutio habet à Christo. Hæc ſententia Scoto adſcribitur. Quodlib. 20. Ita ſentit & Gabriel lect. 26. & 27. in Canon. & Co-dubenſis lib. 1, quæſt. 3.

Alij exiſtimāt in hoc Sacrificio Chriſtum eſſe ſummum Sacerdotem & principalem offerentem, eumq; offerre Sacrificium S. Euchariſtiæ quoties, & vbicunque Miſſa legitur. Ita ſentit S. Thomas part. 3, quæſt. 83. quem communiter cęteri ferè omnes Theologi ſequuntur, & probatur hæc ſententia. Primò, quia ſacra Scriptura Chriſtum appellat Sacerdotem æternum; vnde ſi æternus Sacerdos eſt, etiam perpetuò ſacrificat, Sacerdotibus tanquā miniſtris ſuis mediantibus. Sic illum locum Scripturæ exponūt Anſelmus, & Oecumenius, qui aſſerunt Chriſtum non tantum Sacerdotem æternum dici propter Sacrificiū, quod obtulit in Cruce, ſed quia perpetuò Sacerdotis fungatur officio, quod conſiſtit in oblatione. Hæc ſententia confirmatur à S. Concilio Tridentino ſeſſ. 22. c. 1. & 2. his verbis: Vna eademq; eſt hoſtia, idem nunc offerens Sacerdo-

tum ministerio, qui seipsum tũc in Cruce obtulit. Idem affirmant SS. Patres, veluti S. Cyprianus epistol. 61. S. Augustinus 4. de Trinitate ca. 7. & 14. S. Chrysostomus in Matthæum Homil. 83. vbi perspicuis verbis dicit: Qui tunc in illa Cœna confecit, ipse nunc quoque operatur. Et in Homilia de prodit. Iudæ inquit: Cùm videris Sacerdotem offerentem, ne ipsum consideres hoc faciẽtem, sed Christi manum inuisibiliter extẽnsam. Quasi dicat: Quando Missam peragi vides, ne putes solum esse Sacerdotẽ, qui offert, sed & manum Christi adesse, simulq; operari. Huic sententiæ probandæ deseruire videtur etiam hæc ratio, si videlicèt dicamus, etsi verum sit, Christum Diuinum hoc Sacrificium offerre, tanquam principalem agentem, non tamen idcirco ex supra dicta sentẽtia vllam sequi absurditatem, sed rationi id maximè consentaneũ esse. Primò enim vero Sacerdoti conuenit verè offerre, quod principale eius est officium. Secũdò, constituto Christo principali offerente, crescit quoque huius oblationis excellentia; quò enim dignior est per-

sona

sona quæ offert, eò quoque dignius & gratius est Deo idipsum Sacrificium, secundùm illud Genes. cap. 4. *Et respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius*: scilicet primò ad Abel, deinde ad Sacrificium eius.

Tertiò, cùm in hoc Sacrificio offeratur res infinita ac infiniti valoris, conuenientissimum erit, si etiam à persona simili, infinitæ scilicet dignitatis ac valoris, qualis est persona Christi, offeratur. Quartò, æquum est Christum, sicut in Sacrificio Cœnæ ac Crucis, sic etiam in Sacrificio Missæ esse principalem offerentem.

Reliquum est, vt declaremus, quomodo Christus ad oblationem cęlestis huius Sacrificij ita concurrat, vt verus esse offerens ipse dicatur. Dico ergo: Ex eo, quòd Christus institutor sit & author huius Sacrificij, quòd Christus virtutem & potestatem offerendi tribuat Sacerdotibus, quòd hoc Sacrificium offeratur conformiter suæ voluntati, quòd dictum Sacrificiũ fundatum sit in meritis Christi, quòd demum Humanitas Christi, tanquam instrumentum Diuini-

nitatis ad actionem huius Sacrificij cõcurrat: ex omnibus (inquam) his, quia extrinseca sunt, probari nõ posse, Christum esse principalem & proximum offerentem, vti confitentur omnes. Veræ igitur eius rei causæ duæ sequentes assignari possunt. Prima. Quia Sacerdotes, repræsentando Christi personam, quasi vice funguntur legatorum, ac in eius persona Diuinum hoc Sacrificium exequuntur. Hinc rectè dicitur, Christum esse principalem offerentem; quemadmodum qui eleemosynam præstat per seruum suum, ipse principaliter dicitur eleemosynam præstare: vnde si dominus iustus sit, grata erit Deo eleemosyna, etsi seruus ille varijs sceleribus sit contaminatus. Et hæc est ratio S. Thomæ. Secunda causa hæc est: Quia dum Christus cũ Sacerdotibus suis ministris ad actionem sacri huius Sacrificij concurrit; simul etiam semetipsum supremum constituit pro nobis Intercessorẽ, & totam hanc actionem dirigit ad cultum Diuinum, eamque æterno Patri in memoriam suæ Passionis repræsentat. Et hoc est, principalem esse offerẽtem, & ve-

& veri æterniq; Sacerdotis officiũ exercere, quod rectè dicitur de Christo.

Hîc occurrit dubium: Quinam sint veri ministri Sacrificij Missæ? Hæretici quélibet ex fidelibus, à populo aut Magistratu deputatum, aptum esse ad huius Sacrificij ministerium asserunt. At veritas Catholica solos Sacerdotes, legitimè ab Ecclesia ordinatos potestatem habere asserit consecrandi & offerendi Sacrificium Missæ, nihilque efficere eũ, qui non ordinatus in Sacerdotem consecrârit. Quod verum esse patet ex Cõcilio Nicæno c.14 vbi dicitur: Diaconũ potestatem non habere hoc Sacrificium offerẽdi, multo minus alios inferiores. Et Concil. Trident. sess.22. cap.1. dicit: Christum in vltima Cœna Apostolos constituisse Sacerdotes, quibus, & eorũ successoribus, potestatem dedit consecrandi dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.* Manifesta huius rei ratio est: Cùm enim Diuinum hoc & supernaturale sit Sacrificium, etiam diuina & supernaturali opus est potestate, ad consecrandum, illudque Sacrificium offerendum, quam potestatem populus

aut

aut Magiſtratus, quia non habet, etiam alijs conferre non poteſt.

Secundò dubitatur: Inter Sacerdotes aliqui peccatis mortalibus ſunt contaminati, alij ab Eccleſia præciſi ſunt ac ſeparati, id eſt, excommunicati, ſuſpēſi, depoſiti, degradati, ſchiſmatici, & hæretici: quæritur nunc, an tales habeāt poteſtatem conſecrandi, nec ne? Reſpōdeo: Omnes, quotquot legitimè ordinati ſunt in Sacerdotes, quatumuis peccatores ſint, & ab Eccleſia præciſi, ſi intendant conſecrare, verè conſecrāt, etſi conſecrando peccent. Et eſt hæc doctrina S. Thomæ, in 3. part. q. 82. art. 7. & 8. à multis quidem alijs Theologis approbata; diſſentanea tamen doctrinæ Magiſtri ſententiarum, Gabrielis, Gulielmi Parienſis, Gratiani, & aliorum, qui citantur à Suarez in 3. p. Thom. 3. diſp. 77. ſect. 2. Ratio S. Thomæ hæc eſt: Quod poteſtas conſecrandi vim ſuam habeat ab Ordinis poteſtate; quę cùm ſit ſupernaturalis, nullo peccato mortali tolli poteſt: quia ſcilicet peccatum iſti poteſtati non ſit contrarium, Prætereà cùm poteſtas Ordinis fundata ſit in Charactere

ctere Sacerdotali, qui est indelebilis, sequitur, per nullam pœnam Ecclesiasticam præcisè tolli. Hinc est, vt Sacerdos, etsi hęreticus sit, excommunicatus, suspensus, vel alterius cuiusuis censuræ vinculis innodatus, si tamen super debita materia verba pronuntiat cõsecrationis cum intentione consecrãdi, peccet quidem consecrando contra Ecclesiæ præceptum; sed Consecratio nihilominus valida existat.

Tertiò dubitatur: An alij quoque fideles in Officio *Missæ* rectè dici possint offerentes, & quomodo? Respondeo; secũdùm communem Theologorum sententiam, omnes Christi fideles in hoc Sacrificio simul esse offerẽtes. Ita sentit D. Thom. par. 3. qu. 81. art. 7. ad 3. Præterea idem asseuerãt S. Patres, qui loco citato sect. 3. à Suarez citantur, & colligitur idem ex Canone Missæ, dũ in precibus, quæ fiũt pro astantibus, dicitur: *Pro quibus tibi Offerimus, vel qui tibi offerunt.* Ergo præter Sacerdotem alij quoque offerunt. Huc accedit, quòd, cùm omnibus hominibus quasi à natura insitum sit, Sacrificium offerre Deo, tanquam

Domino

Domino supremo, omnes quoque suo certo quodam modo possunt Deo sacrificare. Dispiciendum igitur est de modo, quo reliqui quoque fideles ad Oblationem ita concurrunt, vt & ipsi offerentes rectè dici possint.

Petrus Damianus, Epist. 12. ca. 7. & 8. fideles offerre dici, inquit, quatenus id, quod operatur Sacerdos, mentis quoq; deuotione ipsi comprobant, ac ratum habent. Alij asserunt Sacerdotem nomine totius Ecclesiæ offerre, & vice versa Ecclesiam dici offerre pro Sacerdote suo ministro; & quia fideles mēbra sunt Ecclesiæ, ideò rectè dici, ipsos etiā offerre ac sacrificare. Tertius modus est hic, vt illi fideles dicantur offerentes, qui actu quoque aliquo externo ad oblationem sanctissimi huius Sacrificij cōcurrunt, & ita quasi Sacerdoti cooperantur, puta hi, qui procurant vt legantur Missæ, eleemosynas ac stipendia elargiuntur Sacerdoti, vt Missam legat, Missā legētibus ministrant, aut sanè ipsi Missæ attētè adsistunt; pari modo, vt homicida dicitur non solùm, qui ipsemet aliquem occidit, sed & qui consilium

auxiliumue ad id præbet, aut homicidæ mercedem soluit. Atque hic tertius modus maximè probatur Francisco Suare z in loco citato.

Quibus applicari, & pro quibus legi Missa poßit?

CAP. V.

AGimus hîc de vtilitate, & fructu Diuini huius Sacrificij, vbi quæritur: Quidnam ex Missa applicari possit ab ijs, qui quouis modo illam offerunt: item quibus inter viuentes. De mortuis enim postea dicemus capite sequenti. Primò certum est, Sacerdotes totũ fructum & valorẽ huius Sacrificij sibi ipsis posse applicare secundum doctrinam Pauli ad Hebræos c. 5. vbi dicit: *Propterea debet, quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso offerre pro peccatis.* Item c. 7. vbi de Christo loquens: *Qui nõ habet* (inquit) *neceßitatem quotidie* (*quemadmodum Sacerdotes*) *prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi.* Vnde manifestum euadit, Sacerdotes Sacrificium S. Missæ pro semetipsis offerre posse.

Secundò extra omne dubium est, Sacerdotes etiam pro alijs istud Sacrificiū offerre posse, eiusque fructum & valorem alijs in vtilitatem eorum applicare, secundùm doctrinam S. Thomæ in 3. par. q. 79. art. 5. & 7. vbi dicit: S. Eucharistiam, tanquam Sacramentum, prodesse sumentibus; tanquam Sacrificium verò omnibus, pro quibus offertur, atq; hòc modo verba illa de consecratione sanguinis interpretatur: *Qui pro vobis, & pro multis effundetur*: id est, proderit & vobis, & alijs multis, pro quibus offeretur. Confirmatur idem consuetudine generali Ecclesiæ, quippe cùm per vniuersum orbem Christianum Missam à Sacerdotibus, pro alijs legi videamus: vnde dicitur in Canone: *Pro quibus tibi offerimus*. Præterea si in veteri Testamēto Sacerdotes pro alijs offerebāt Sacrificia; item, si sub Lege Naturæ Iob Sacrificia obtulit pro filijs suis, quid obstat, quo minus idem in nouo Testamēto rectè fieri possit? Non hîc præsupponit eos, quibus Missa applicatur, nisi sint fructuum & effectuū eius capaces, nullam ex ea capere vtilitatem. Hinc fit, vt

Missa, quæ legitur pro multis, singulis prosit, secundùm eorum capacitatem; & fieri potest, vt vnus per hũc, alius per alium Missæ effectum iuuetur, & siquidem quidam incapaces sunt omnium effectuum Missæ, tantò maiorem ex ea capiant vtilitatem, qui talium effectuum sunt capaces.

Tertiò manifestum est, non solùm Sacerdotem, sed quemlibet etiam ex circumstantibus, qui saltem aliquo modo inter offerentes est habẽdus, vti dictũ est capite præcedenti, pro alijs offerre posse, id quòd propriè ad semetipsum pertinebat. Ratio hæc est: vnusquisque enim alteri preces suas, aliaque opera, imò & satisfactionem suam applicare potest; cur non ergo alijs hoc quoq; Sacrificium pro rata eius partis, quæ ad se pertinebat, possit applicare? Vnde consequens est, omnes eos, qui Missam legi procurant, aut Sacerdoti celebranti stipendium soluunt, illi sacrificanti ministrant, Missam audiunt, offerentes quoque rectè dici posse: quia ipsi Sacerdoti cooperantur. item posse eos hanc suam oblationem ac cooperationem, quibus velint,

velint, applicare, vt fructum eius percipiant. Eadem ratione potest offerre Sacerdos, & applicare cuicunq; velit Sacrificij actionem, & laborem in legendo Missam insumptum, qui labor & actio eius est propria, & res à Missæ valore distincta.

Quartò (vt ad magis particularia deueniamus) certum est, Sacrificium Missæ pro tota Ecclesia militante, eiusque membris offerri posse, id est, pro omnibus ijs, qui per Excommunicationem ab Ecclesia non sunt separati. Cui sententiæ nemo est qui cõtradicat. Aduertendum hîc est, Sacerdotem debere applicare toti populo Christiano, præcipuè verò Regibus, Imperatoribus, ac Principibus eam Missæ partem, quæ ab Ecclesia in orationibus eius illis est determinata. Hîc occurrit dubium, an scilicet à generali ista oblatione Sacerdos quempiam excludere possit? Respondeo, grauissimè peccare, si quis id faciat, cùm odium ad minimum implicitum talis exclusio præsupponat. Et quãquam obligati non simus orare pro omnibus: nihilominus tamen neminem à

cōmunibus Ecclesiæ orationibus & Sacrificijs excludere possumus: vti docet S. Thomas 2.2.q.35.art.8.& 9.& cæt. Nauarrus de Orat. cap. 19. num. 120. Ratio peccati est: cùm enim Sacerdos legatus sit, ac minister Ecclesiæ, eique debeat obtemperare, hinc est, quòd excludere quempiam non possit, quem illa suis precibus includit. At quæret aliquis: Qui à Sacerdote, particulari odio, ab Ecclesiæ orationibus generalibus, & Missæ Sacrificijs excluditur, censebiturne defraudari & priuari eo fructu, quē alioquin fuisset percepturus? Respondeo: Talem quidem priuari eo fructu, qui ex priuata Sacerdotis intercessione procedit, item qui nascitur ex Sacramento, ex opere operato, qui non percipitur, nisi adsit intētio ministri applicantis; nō autem priuatur eo fructu, qui ex intētione Ecclesiæ promanat, quæ tanquam principalis offerens eas orationes Deo offert, Sacerdote duntaxat nomine Ecclesiæ eas recitante. Ratio est: quia ille fructus applicatur per intentionem Ecclesiæ, ac omnibus prodest. Et ab hoc fructu neminem exclu-
dere

dere potest Sacerdos: quòd si verò quēpiam excluserit, peccat, & exclusio non valet.

Secundum dubium est tale: Videtur Missæ Sacrificium non posse offerri pro ijs, qui sunt in peccato mortali; partim, quòd eo sint indigni; partim, quòd, cùm fructuum tanti Sacrificij sint incapaces, frustrà pro ijs videatur fieri talis Oblatio. Vnde Concilium Elibertinum cap. 29. hoc Sacrificium prohibet offerri pro Dœmoniacis, quòd tanto Sacrificio sint indigni. Respondeo, pro talibus hoc Sacrificium rectè offerri & posse, & debere: ratio est, quia varios habet effectus, vt qui vnius capax non est, capax sit alterius. Verbi gratia: Hoc Sacrificium satisfacit pro pœnis, item varia à Deo impetrat adiumenta & dona cœlestia, vnde pro peccatoribus etiam rectè offerri potest, vt scilicet, mediante auxilio Diuino, disponantur ad virtutes, & conuertantur. Idem dicendum de Dœmoniacis, & arreptitijs, vt scilicet à tali Diaboli vexatione liberentur. Quod verò ad Concilium

Elibertinum attinet, respondetur ab eo duntaxat prohiberi, ne Dæmoniaci in Missa nominentur; quanquam ille Canō hodie non amplius sit in vsu.

Quintò dico, hoc Sacrificium pro Catechumenis quoque offerri posse, vt scilicet Deus propositum eorum corroboret, fortitudinemque concedat, qua vincere Diaboli tētationes possint. Dico præterea: quando pro Ecclesia in genere legitur, Missam etiam ad Catechumenos pertinere: etsi enim baptizati necdum sint; fidem tamen habent, per quam Ecclesiæ vniuntur. Vnde S. Clemens lib. 8. Constit. cap. 4. 5 & 6. dicit, suo tempore pro Catechumenis publicas in Missa recitatas fuisse orationes, veluti nostris temporibus feria sexta Hebdomadæ sanctæ fieri consueuit. Idē legitur in Liturgia S Chrysosto. Idem affirmat S. August. Epistola 109. ad Vitalem.

Sextò affirmo, pro infidelibus quoq; Missā legi posse, nisi ante fuerint excōmunicati, (de quibus capite sequēti disseremus:) Vbi aduertēdum, duobus modis offerri & orari posse pro Infideli-

bus:

bus:semel indirectè, quando scilicet Missa legitur pro augenda & amplianda Ecclesia, per conuersionem Gentilium, & tum implicitè dicimur orare pro Gentilibus: altero modo directè pro Infidelibus orare vel sacrificare possumus, si videlicet Missa legatur ad obtinenda aliqua bona pro Infidelibus: vel spiritualia, puta sanitatem animæ; vel temporalia, puta corporis sanitatem. In primo modo Ecclesiæ principaliter commodum spectatur: in secundo verò prætenditur principaliler commodum ipsorum Infidelium. Dico nunc, Missæ Sacrificium vtroq; horum modorum pro ijs legi posse, quod probatur: quia Oblatio, quæ altero horum modorum fit, neque prohibita, neque per se mala est. Ergo licita est. Prçterea charitas Christiana obligat nos ad amandum Infideles, Ergo etiam pro commodis illorum orare possumus. In veteri quoq; Testamẽto pro Gentilibus Sacrificia offerebãtur, quemadmodum videmus Esdræ cap. 6. oratum fuisse pro Dario, & 1. Machab. cap. 12. pro Spartiatis. Quid vetat ergo, quo minus idem in nouo Te-

ſtamento fieri rectè poſſit; Adde, quod Miſſæ Sacrificium repræſentet Sacrificium Crucis, quod à Christo oblatum eſt pro omnibus, etiam infidelibus. Ergo & illud pro infidelibus offerri poteſt. Vnde Eccleſia in oblatione Calicis orat: *Pro noſtra, & totius mundi ſalute.* Obijciat mihi hîc aliquis, ſi pro infidelibus etiam Miſſam legere licitum eſt, tam generaliter, quàm particulariter; non etiam abſurdum videbitur, ſi ſpeciatim infidelem aliquem in ea nominemus. Reſpondeo cum Suarez Tom. 3. diſput. 78. ſect. 2. §. Eſt autem, nec hoc prohibitum eſſe, modò ne excommunicatus ſit; ſecurius tamen eſſe, & in Eccleſia vſitatius, talem non nominare, maximè alijs audientibus, ne cui ſcandalum præbeamus, aut admirandi occaſionem.

Ad dubium de excommunicatis, breuiter reſpondeo: Certum eſſe, quòd pro excõmunicatis excõmunicatione maiori, ſiue fideles ij ſint, ſiue apoſtatæ, offerre Miſſæ Sacrificium non ſit licitum Sacerdoti, tanquam perſonæ publicæ, & Eccleſiæ miniſtro: illud enim expreſsè

pro-

prohibetur cap. Nobis, & cap. Sacris, de sent. Excomm. Et quidem hic vnus est ex effectibus Excommunicationis maioris priuari se huius Sacrificij ope & suffragijs. Dixi, (Ministro publico:) quia præter, Sacerdotem alij sunt, qui Sacerdoti cooperantur, & offerentes etiam rectè dici possunt, vt ostensum est ca. 4. & ab his offerri potest id, quod de Missa ad eos pertinebat, etiam pro excommunicato & schismatico. Dico præterea cùm Suarez in loco citato sub finem: In *Memento*, Sacerdotē, omni amoto scrupulo, orare posse pro excō-municatis, oratione & intentione priuata, cùm id nusquam ab Ecclesia prohibitum inueniatur. Quin multi dubitant, an id prohiberi possit? Dicat aliquis: Missa legitur pro Anglia, Germania, alijsque prouincijs hæresi infectis, vt scilicet ad Ecclesiam Catholicam reuertantur. Hæretici autem sunt excommunicati, Ergo non peccat, qui Missam legit pro excommunicatis. Item in Missali Romano extat Missa pro extirpando Schismate. Similiter in Liturgijs antiquis preces fieri consue-

uerunt pro extirpatione hæreseων. Missa igitur & preces offerri possunt pro hæreticis & excommunicatis. Respondeo: Illud non esse orare pro hæreticis directè, sed pro bono Ecclesiæ Catholicæ, vt videlicet in istis regionibus crescat: & per vniuersum orbem amplificetur gloria nominis Diuini, id quod prohibitum non est, sed Ecclesiæ etiam cõsuetudine confirmatum.

An pro defunctis offerri poßit Sacrificium Missæ, & pro quibus?

CAP. V.

DE quo dubitari nullo modo potest in hoc capite, illud est. Primò, Sacrificium Missę pro ijs defunctis offerri non posse, quorum animę sunt in inferno, quales sunt quotquot in peccato mortali ex hac vita emigrârunt. Vnde Concil. Bracharense, c. 24. Missam prohibet legi pro ijs, qui sibi ipsis mortem consciuerunt. Et est hæc doctrina S. Augustini in Enchiridio cap. 109. S Gregorij 34. Moral. cap. 13. & aliorum, quibus tota Theologorum Scholasticorum turba astipulatur. Ratio est: Quia

tales

tales effectuum huius Sacrificij nō sunt capaces, planeque omni spe consequendæ salutis ac misericordiæ exciderunt. Ergo pro ijs offerre non licet. Præterea, si Sacrificium Missæ ijs prodesset ad tollendam partem duntaxat aliquam pœnarum, quas sustinent, iam in tantum Missæ multiplicari possent; vt tandem penitus ex Inferno liberarētur, id quod SS. Literis apertè repugnat, asserētibus: Ex Inferno (vbi pœnę sunt æternę) nullam esse redemptionem. Vnde S. Augustinus in Enchiridio suo cap. 110. apertè dicit: Quòd si contingat offerri pro his, qui dānati sunt, quia damnati esse ignorantur, valebit ad consolationem viuorum, non ad adiumentum mortuorum.

Obijciat hîc mihi quisquam: Multi pro animabus Gentiliū orauerūt, quorum animę erant in Inferno, idque cum fructu: quia ex Inferno ad amœna Paradisi gaudia sunt translatæ & assumptæ. Veluti narrat Damascen. de S. Gregorio Magno, quòd animam Traiani ex Inferno suis precibus liberauerit. Item de anima Falconillæ fœminæ gentilis, quam similiter orationibus S. Teclæ ex

Inferno ſaluatam narrant. Plures præterea leguntur feruentiſſimis Sanctorum orationibus reſuſcitati ac ſaluati, tempore ſcilicet Apoſtolorum. Et Sulpitius ſcribit de S. Martino, quòd reſuſcitauerit quendam, qui ipſemet laqueo ſibi vitam abſtulerat. S. Agnes item ſuis precibus reſuſcitauit filium Præfecti Gentilis, qui violare eam voluerat, veluti ſcribit S. Ambroſ. ſerm. 90. Si ergo orationes ac preces iſtorum Sanctorum etiam animas damnatorum iuuare potuerunt, credibile ſanè eſt, id quoque poſſe S. Miſſæ officium, longè maiori efficacia & valore præditũ. Reſpõdeo: Non hîc mihi propoſitum eſſe hiſtoriæ illius de Traiano & Falconilla veritatem excutere; neq; examinare, an Damaſceno Sermo iſte citatus rectè adſcribatur, propterea, quòd ea de re prolixius in prima parte Tractatus de altera vita c. 22. diſſeruimus. Et ſanè, ſi vera eſt illa de Traiano hiſtoria, dicũt Theologi, animam eius nõ fuiſſe condemnatam vltima ſententia; ſed Deum, qui præuiderat S. Gregorium pro ea interceſſurum, eã detinuiſſe in Inferno, tan-

quam

quã in deposito vsq; ad tẽpus S. Gregor.
Idem respõdetur de anima Falconillæ.

Ad dubium igitur præsens quod attinet, respondeo, aliud esse orare tanquã personam priuatam; aliud verò tanquã publicam, & Ecclesiæ ministrum pro aliquo orare & sacrificare. Hinc Sacerdotem Sacrificium Missæ pro damnatis offerre posse nego: quia scilicet id prohibeat Ecclesia, vt videre est in cap. Pro obeuntibus 13. q. 2. vbi prohibetur offerri Sacrificium pro impijs defunctis, quorum nomine veniunt omnes, qui in peccato mortali moriuntur: & c. Placuit 16. q. 5. prohibetur vt ne legatur Missa pro his, qui vltrò sibi mortem consciuerũt. Priuatim porrò orare pro ijs, qui in peccato mortali ex hac vita emigrare creduntur, in Ecclesia non est vsitatum, quamuis neque id prohibitum reperiatur. Vnde si mater aliqua ex simplicitate pro filio suo citra Baptismũ defuncto Deũ oret, vt resuscitatus in vitã baptizari possit, non peccabit, cum expetat & oret rẽ bonã, quæ nõ nisi à Deo miraculosè haberi potest. Similiter nõ peccaret, si quis ex simplicitate oraret pro

aliquo,

aliquo, de quo dubitet, sitne damnatus ad Infernum vltima sententia, nec ne: peccaret autem, si pro salute Dæmonum oraret, quòd eos constat vltima sententia ad Infernum in perpetuum esse dānatos; proptereà quòd talis oratio esset frustranea & infidelis: petit enim Diuinam mutari voluntatem, quod fieri nulla ratione potest, cùm Deus non sit mutabilis. Pro Beatis orare, vt Sacrificium Missæ ijs sit propitiatorium, planè extra omne dubium est, non licere: cùm enim ab omni culpa & pœna iam liberati, plenissimamque omnium peccatorum remissionem consecuti sint, nulla amplius propitiatione indigent, quæ locum nullum habet, vbi malum nullum neque est, neque timeri potest, neq; vlla amplius reliqua est obligatio ad Satisfactionem qualemcumque.

Secundò certum est, pro Beatis offerri posse Sacrificium Missæ, scilicet ad agendas laudes & gratias Deo propter accepta beneficia. Id enim expetūt Beati, vt scilicet non solùm ipsi, sed alij etiam ipsorum nomine Diuinæ Maiestati gratias agant pro beneficijs ab ipso acceptis.

Tertiò

Tertiò etiam verissimum est, hoc Sacrificium offerri posse in laudem Sanctorum, iam æterna beatitudine fruentium. Vnde in Secretis Missæ de Sanctis dicitur: *Vt illis proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem.* Nihilominus tamen obseruandum hic est, cùm duo in Sacrificio Missæ principaliter considerentur, Substantia scilicet Sacrificij, & illius Accidentalia, illam, scilicet Substantiã, nunquam offerri Sanctis; sed soli Deo, in honorem ac cultum Diuinæ Maiestatis. Et quemadmodum per hoc Sacrificium varia à Deo dona gratiæ, ac beneficia flagitari possunt: sic inter cætera quoque orari potest, vt Sanctos, ac Beatos, cælesti iam gaudio perfruentes, faciat honorari. Et quidem hoc modo dici potest Missam quoque in honorem Beatorum legi posse. Secundò considerantur in Missa eius Accidentalia, veluti Orationes, & hæ recitari possunt, & de facto quoque recitãtur in honorem Sanctorum, ęterna iam beatitudine fruentium: istæ enim Orationes non sunt Sacrificia, sed vel ad Beatos duntaxat diriguntur, vt gratiam nobis aliquam impe-

impetrent à Deo, vel diriguntur ad ipsum Deum, vt Beatos pro nobis intercedentes exaudiat; in quibus Orationibus euenire interdum solet, vt ipsorum quoque bona opera commemorētur, atq; ita etiam aliquam à nobis laudem & honorem consequantur. Et hæ Orationes in Missa fieri consueuerunt, vt (quemadmodum rectè notat S. Chrysostom. in Acta. Homil. 21.) cùm tanto Sacrificio coniunctę, maiorem habeant efficaciam, eóque faciliùs à Deo exaudiantur.

Restat alterum dubium, an videlicet per Sacrificium Missæ Beatis quoq; impetrari à Deo aliquid possit, pro quo licitum nobis sit sacrificare, in gratiam Beatorum? Vbi notandum est, Beatos, quo ad gratiam, gloriam, & beatitudinem essentialem crescere, siue augmētum vllū facere non posse: cùm enim iā amplius viatores non sint, sed ad terminum felicitatis summum pertigerint, mereri amplius nihil valent. Vnde certum est, in his Sacrificiū Missę pro ijs offerri nō posse: frustrà enim id futurum esset, cùm maioris gloriæ non sint capaces

paces, puta essentialis. Inuenitur enim in Beatis etiã beatitudo & gloria quædam accidentalis, cuiusmodi potest esse noua aliqua reuelatio, nouum gaudiũ, aut noua aliqua extrinseca claritas; & quia in eiusmodi rebus accidentalibus etiam crescere potest illorum beatitudo, hinc est, vt videatur etiam pro illis Sacrificium Missæ offerri posse, ad impetrandam ijs aliquam gloriam, aut gaudium accidentale. Vnde in Collecta post Communionem interdũ oramus, vt hoc Sacrificium, sicut Sanctis ad gloriam, ita nobis prosit ad veniam, & in Secretis Missæ S. Leonis orat Ecclesia, vt illum beata retributio comitetur.

Idem confirmat S. Chrysostomus Homil. 33. in Matth. vbi dicit, nos ad mercedem & retributionem Sanctorum etiam aliquid adiungere posse. Verũ huic doctrinæ obstare videtur, quòd parum decorum videatur statui Beatorum, nos pro ipsis intercedere, ijs gratiam impetrare à Deo, cùm nobis potius è contrario illorum intercessione sit opus, quo gratiam nobis à Deo impetrẽt.

Hinc

Hinc Innocentius III. c. Cùm Marthæ, §. vlt. dicit, Sanctos nostris precibus nõ indigere. Cùm enim sint perfectè Beati, omnia illis ad vota succedunt. Ea propter dico, non offerri Missam propriè aut directè ad impetrandum gaudium aliquod accidentale pro Beatis, propter causam iam commemoratam, & propter Innocentij authoritatem; sed indirectè tantùm, & secundariò, id est, (vt meipsum interpreter,) gaudium & gloria accidẽtalis in Beatis nascitur ex bonis operibus, quę fiunt ab Ecclesia militante: Vnde si nobis, mediante Sacrificio Missæ, per Sancti alicuius intercessionem, gratia aliqua contingat, protinus laus & gaudium aliquod accidẽtale resultat ad istum Sanctum, atque ita dicimur nos, mediãte Sacrificio Missæ, ipsis Beatis gloriam aliquam impetrare accidentalem; sed tamen non nisi indirectè, & secundariò. Pari modo, si nos offeramus Deo Sacrificium Missæ hoc fine, vt Deus glorificetur in terra; item vt voluntas eius fiat in terra, sicut in cælo: certè dici non potest, nos pro Deo sacrificare, vt scilicet illi impetremus

quip-

quippiam à Deo, ſed dicemur ea Sacrificia facere pro nobis, hoc fine, vt glorificemus Deum, eiusq; voluntatem perficiamus in terra, quemadmodum illa perficitur in cælis. Vnde quidem gloria & honor reſultabit ad Deum; bonum verò & vtilitas, quæ propriè & directè prætenditur, ad nos reſultat. Idem quoque dicendum de Beatis, qui cęleſti iam gaudio perfruuntur.

Pro animabus in Purgatorio Sacrificium Miſſę, cuius valore & efficacia remittuntur pœnæ, quibus affliguntur, offerri poſſe, planè certum eſt, veluti affirmat S. Concil. Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 2. & Can. 3. Idem confirmat Eccleſiæ Traditio, à principio ad hæc vſque noſtra tempora continuata. Vſus quoq; & conſuetudo generalis, qua per vniuerſum orbem Chriſtianum id videmus eſſe receptum, idem confirmat. Huc accedit vnanimis conſenſus Sanctorum Patrum ac Theologorum in 3. ſentent. diſt. 45. De modo verò, quo per hoc Sacrificiũ iuuantur animæ in Purgatorio, ac quantum iuuentur, infra latius diſſeremus.

De

De virtute & effectibus Sacrificij Missæ.

CAP. VII.

PRimò, Sacerdos Missam legēs, modo sit in statu gratiæ, eamque legat debitis obseruatis circumstantijs, mereri potest, & augmētum acquirere tam gratiæ in hoc mundo, quàm gloriæ in cęlo: potest idem satisfacere pro pœnis peccatorum commissorū; & demum diuersas gratias ac beneficia, pro quibus orat in Missa, impetrare. Ratio est: si enim homo iustus pro omnibus bonis operibus, quæ facit more debito, meretur, satisfacit, ac cœlestia dona consequitur, quantò plus iustus Sacerdos merebitur, hoc Sacrificium offerendo, quo dignius; aut Deo acceptius esse nullum opus potest? Et confirmatur hæc ratio. Si enim Sacerdotes tam sub Lege Naturæ, quàm sub Lege scripta Sacrificiorum oblatione tria hæc consequi ac impetrare potuerunt, multò magis id potuerunt Sacerdotes Legis gratiæ, ac noui Testamēti, quorum Sacrificium infinitis modis est dignius ac efficacius omni-

omnibus antiquis. Notandum verò hic est, non posse Sacerdotem Missam legẽdo alteri meritum, quod sibi acquirit, communicare, queadmodum pro alijs potest satisfacere, ac fauorem cœlestem impetrare. Idem dicendum de omnibus operibus meritorijs, satisfactorjs, & impetratorijs, quorum duo posteriora communicari alteri possunt; meritum verò communicari non potest.

☞ Secundò, Sacrificium hoc per se singularem vim & efficaciam habet impetrandi omnia ea, quæcunq; in eius oblatione postulaueris. Et præterquam quòd in hanc sententiam vnanimiter omnes Theologi conspirant, confirmatur quoque communi Ecclesiæ consuetudine, quę in omnibus necessitatibus, persecutionibus, bellis, ac pestilentijs, vt liberetur, ad hoc Sacrificium recurrere consueuit. Idem confirmant quoq; sancti Patres, veluti Dionys. de Ecclesiast. Hierarchia cap. 3. Clem. lib. 8. Constit. Cyrillus Hierosol. Cath. 5. alijq; complures. Idem etiã ipsa ratio corroborat. Orationi enim proprium est, gratiam

à Deo impetrare. Iam si cum ipsa Oratione coniunctum sit aliquod opus Deo gratum, dubium non est, quin facilius ac efficacius à cœlesti Patre quod flagitatur possit obtineri. Cùm igitur constet, Sacrificium Missæ opus esse Deo gratissimum, sequitur quoque, Orationem cum eo coniunctam efficacissimam esse, ad quamlibet ab eo gratiam ac fauorem impetrãdum. Adde, quòd in hoc Sacrificio (vt dictũ est supra ca. 4.) principalis offerens est ipse Christus, cui nihil vnquam negauit Pater cœlestis, sed omnia posuit in manu eius. Vnde cõsequens est, hoc Sacrificium per se, mediante intercessione tanti offerentis, ad impetrandum, quod postulaueris, aptissimum & efficacissimũ esse. Dices: Quòd si ita se res habet, iam quicquid in Missæ Sacrificio petimus, semper à Deo nobis dari ac concedi sequeretur, cùm tamen contra fieri sæpissimè soleat, vt quæ in hoc Sacrificio petimus, nõ obtineamus. Respõdeo: Ideo dictum esse, hoc Sacrificium aptum esse per se efficere, vt impetres quicquid in eo petieris. Vnde si interdum contingit, aliquem non impetrare

trare

trare quod petit, vel ideò fit, quòd non per omnia rectè sit dispositus, vel aliũdè accedat impedimentum, aut sanè, quòd id nõ expediat ad communem, vel priuatã alicuius vtilitatem. Verbi gratia: Si legatur Missa pro aliquo infirmãte, vt is recuperet sanitatem, quanquam dignus sit, qui voti fiat compos; nihilominus tamẽ Deus, qui præuidet id non expedire, vel eius causa, vel aliorũ, non cõcedit, quod petitur: cùm, quo ad animam, interdum satius sit infirmari hominem, quàm vel optimè valere.

Circa primam gratiam dubitatur, an scilicet impetretur ei, pro quo offertur Sacrificium Missæ? Per primam autem gratiam intelligimus eam, qua iustificatur peccator, delentur peccata mortalia, & homo ad attritionem & contritionem prouocatur. Qui effectus sunt Sacramentorũ Baptismi & Pœnitentiæ. Videtur autem partem affirmatiuã esse veram. Vnde S. Concil. Tridentinũ, loquens de Sacrificio Missę: Huius (inquit) quippe oblatione placatus Dominus, gratiam & donum Pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia

dimittit. Peccata autem mortalia citra gratiæ infusionem non remittuntur. Itē in Canone Missæ dicitur: Hoc Sacrificiū offerri pro redemptione animarum nostrarū. Multis etiā alijs in Orationibus Ecclesia, mediāte hoc Sacrificio, remissionem petit omnium peccatorū. Vnde sequitur, si hoc Sacrificium aptum non esset ad conferendam aut impetrādam gratiam & remissionem peccatorum, Ecclesiam quoq; talia nō postulaturam. Ad dubium ergo respondeo, & dico: Sacrificium Missæ, etsi infinitum sit, etsi principalis offerens in eo sit Christus, etsi demū quod offertur valoris sit infiniti; tamen per se, & ex sua natura non conferre primam gratiam, neque peccata mortalia remittere, neque iustificare peccatores. Ratio est: Quia hoc Sacrificium à Christo non est institutum ea lege & promissione, qua Sacramenta Baptismi & Pœnitentiæ.

Dico secundò: Sacrificium Missæ primam nobis gratiam & remissionem peccatorum impetrare posse mediatè, id est, impetrando debitam dispositionem ad talem effectum cōsequendum, quæ

quæ ſcilicet eſt Contritio, vel Pœnitentia. Et hoc reſpicit S. Tridentinũ Concilium loco citato, vbi dixit, placatũ Dominum (hoc Sacrificio) gratiam & donũ Pœnitentiæ cõcedere, ad remiſſionem peccatorum, & iuſtificationem obtinẽdam. Hanc doctrinam confirmant omnes Theologi, puta, S. Thomas in 4. diſt. 12. q. 2. Durandus in 4. q. 4. Maior q. 1. Soto d. 13. q. 2. art. 1. & alij, qui citantur à Suarez Tomo 3. diſp. 79. ſect. 3. §. Dico quartò. Idem de augmento gratiæ affirmo, id eſt, Sacrificium Miſſæ illi pro quo offertur, impetrare poteſt ſufficiens & efficax adiumentum, quo firmatus, talem perficere actionem poſſit, per quam in gratia creſcat. Ratio eſt: Si enim gratiam & adiumentum impetrare poteſt peccatori, vt conuertatur, multò magis id præſtare poterit Iuſto, qui iam in ſtatu gratiæ eſt conſtitutus, vt videlicet in ea creſcat, mediante exercitio bonorum operum. Sacerdos porrò, qui celebrando ſibi ipſi Miſſam applicat, primam gratiam nonnunquam recipit, & ex attrito fit contritus: Sed hoc non

prouenit absolutè hinc, quia Missam offert pro seipso; sed quia in illa cōmunicat, sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum recipiendo. Omni enim Sacramento proprium est conferre gratiam, vbi nullum obstat impedimentum.

Alterum dubium est de peccatis venialibus, an ea per Missam remittantur, & quando? Hîc certum est, Sacrificium Missæ efficax esse ad remissionem peccatorum venialium: si enim adiumentum impetrare peccatori potest ad remissionem peccatorum mortalium, vti paulò ante dictum est, multò plus valebit in venialibus. In eadem sentētia sūt SS. Patres, quemadmodum videre est de Consecratione dist. 2. cap. Vtrum sub figura, cap. Iteratur, & cap. Quid sit sanguis: vbi dicitur, Missæ Sacrificium quotidiè offerri, quia peccamus quotidiè, scilicet venialiter. Et Concil. Trid. cap. 2 sess. 22. apertis verbis asserit, hoc Sacrificium offerri pro fidelium viuorum peccatis, vbi proculdubio de peccatis venialibus loquitur: & c. 1. dicit, quòd per hoc Sacrificium applicemus nobis virtutē passionis Christi, in remissionē

eorum,

eorum, quæ à nobis quotidiè committuntur, peccatorum, ſcilicet venialium; adeò vt hac de re nulla reſtet amplius cõtrouerſia, ſed de modo duntaxat dubitetur. Melchior Canus de Locis libr. 12. c. 23. ad 9. & Cordubenſ. lib. 2. q. 3. notab. 4. exiſtimant, per Miſſæ Sacrificium ijs remitti peccata venialia, pro quibus illud offertur ex opere operato, id eſt, ex ſua natura, etiamſi is nullum actum faciat Pœnitentiæ, niſi tamen ipſemet opponat impedimentum, id eſt, nec actualiter, nec virtualiter in ijs peccatis venialibus ſibi complaceat: ſi enim talis adſit complacẽtia, tum ne in Sacramẽto quidem Pœnitentię peccata venialia remittuntur. Ratio eſt: ſi enim aqua luſtralis peccata delet venialia, multò magis id præſtabit hoc Sacrificiũ, quod multò maioris valoris eſt, & efficaciæ. Alij affirmãt, in Sacrificio Miſſæ ex opere operato, id eſt, immediatè & per ſe peccata venialia non remitti. In his eſt Soto, in 4. diſt. 11. q. 2. art. 5. Lindanus li. 4. Panopl. cap. 51. Pighius lib. 2. de Eccl. Hierarch. c. 5. & 6. Caietanus Opuſc. de Miſſa q. 2. & alij plures, & ad rationem

ante allatam respondent, quòd certum non sit, homini per aquam lustralem, aliaq; Sacramentalia (quibus scilicet impropriè Sacramenti nomen tribuitur) peccata venialia remitti, si non alia simul actio virtutis ad obtinēdam remissionem pro venialibus interueniat, aut concurrat. Respondeo ergo: Etsi vtraq; sententia videatur esse probabilis, magis tamen videri consentaneum, venialia peccata deleri per actionem aliquā virtutis cōtrariā. Peccatū enim veniale etiā suo modo animā aliqua labe aspergit, ad quā eluēdā necessariū est, vt perficiatur anima per virtutē veniali peccato aliquo modo oppositā. Et quia per Missæ Sacrificiū facilē talē nobis acquirım⁹ dispositionē, hinc est ꝙ illi etiā remissio peccatorū veniaiū attribuatur.

Quærat aliquis, possitne Deus facere, vt per hoc Sacrificium etiam illi, pro quo offertur, peccata venialia, nullo alio eius actu interueniente, remittātur? Respōdeo: Imò posse, sed factum id esse nusquam reperiri: Quęrat deinde alius, semperne hanc dispositionē & actionē nobis acquirat hoc Sacrificium, quæ ne-

cessa-

cessaria sit ad peccata venialia deléda? Respondeo: Quòd ita, quia tales culpæ leues sunt, & homo, pro quo offertur Missa, Deo gratus est. Dico vlterius, non eos dũtaxat, pro quibus fit oblatio huius Sacrificij, effectum hũc consequi remissionis peccatorum venialiũ, sed oẽs etiam illos, qui aliquo saltẽ modo sunt offerẽtes, quales sunt omnes ij, qui cooperantur, & concurrunt ad oblationem huius Sacrificij; puta, qui (vti dictũ est c. 4.) procurant vt legatur Missa, qui legẽti Missam stipendiũ soluunt, sacrificanti administrant, Missam audiunt, vel ipsi legũt: singuli illorum offerẽtes Deo id, quod de Missa ad eos pertinet, cũ intentione (minimum virtuali) peccatorum venialium remissionẽ obtinendi, si cõstituti sint in statu gratiæ, infallibiliter eandum consequũtur: ista enim oblatio cũ intẽtione remissionis peccatorũ venialiũ est dispositio sufficiẽs ad talẽ remissionem obtinẽdam: veluti existimat Suarez Tom. 3. dist. 79. sect. 5. sub finem.

Tertium dubiũ, quod occurrit in hoc capite, est de pœna tẽporali, quæ remanet post remissam culpã, quam certũ est

(quemadmodum etiam idem affirmat S.Concil.Trid.seſſ.6.c.4.) per Pœnitentiæ Sacramentum non ſemper penitùs tolli, ſed vel in hac vita, mediantibus operibus pijs ac ſatisfactorijs, vel in altera, per ignem ſcilicet Purgatorij tolli ac remitti. Quæritur nunc, an Miſſæ Sacrificium habeat vim pœnam dictam tollendi, & quomodo? Ad quod reſpondeo, communē ſequens Theologorum ſententiam, per hoc Sacrificium abſque omni dubio remitti vel totam pœnam, vel aliquam temporalis pœnæ partem, idque (vti loquuntur Theologi) ex opere operato, id eſt, per ſe, & immediatè, nulla alia actione eius perſonę, cui Miſſa applicatur, interueniente. Vnde S. Thomas in 3. part. q. 79. art. 5. dicit, hoc Sacrificium habere vim ſatisfactiuam directè ex ſua inſtitutione. Quæ ſententia confirmatur: Quemadmodum enim fieri poteſt, vt aliquid mihi remittatur de tali pœna ex eo, quòd alius quiſpiam mihi applicet ſuam Satisfactionem, etiamſi id ego ignorem, neque vllam eius rei cauſa actionē exerceam: (ſatis enim eſt, ſi nullum duntaxat obijciam impedimen-

dimentum:) ita etiam per hoc Sacrificium, quo mediante satisfactiones Christi ei, pro quo offertur, applicantur, aliquid de pœna tẽporali remittitur; idq; per viam quasi solutionis, in solutioné cedentibus satisfactionibus Passionis Christi, quæ per hoc Sacrificium illi applicantur.

Præter dictam pœnam, quæ virtute huius Sacramenti remittitur ex opere operato, (vt dictum est,) obtineri etiam potest remissio per modum impetrationis. Ipsemet me interpretabor. Dicit S. Thomas loco citato, mediante Sacrificio Missæ, ex opere operato, remitti pœnã temporalẽ, pro ratione deuotionis eius, cui applicatur, atque hinc non semper totã pœnã remitti. Dico nunc, Sacrificium Missæ habere virtutem impetrãdi relaxationem aut vniuersę pœnæ, quæ restabat; vel saltẽ alicuius partis. Ratio est: Cùm enim Sacrificium illud natura sua sit impetratorium, hinc fit, vt per hoc, quod producit remissionem pœnæ ex opere operato, nõ etiam perdat virtutem & vim impetrandi. Ergo maiorem etiam remissionem pœnæ

temporalis per modum impetrationis potest producere. Iam verò an secunda hæc pœnæ remissio, quæ fit scilicet per modum impetrationis, mediãte hoc Sacrificio, fiat immediatè, etiã nulla alia eius, qui eam obtinet, interueniente actione; an verò mediatè (quod magis est probabilè, quatenus scilicet per hoc Sacrificium vim cõsequimur, ac robur spirituale, ad facienda opera Pœnitentiæ, quibus pro pœna temporali satisfaciamus) non est huius instituti inquirere, satis est, si, mediante hoc Sacrificio, etiam per viam impetratonis peccatorum veniam sciamus obtineri. Quartum dubium est de bonis ac commodis temporalibus, an videlicet ea per virtutem Sacrificij Missæ obtineri possint? Ex vna parte, quia res viles sunt, non videntur esse dignæ, vt pro ijs consequendis diuinum hoc Sacrificium, in quo continetur ipse Christus, Deus & homo, offeratur: Ex altera verò parte, videmus communi Ecclesiæ consuetudine per vniuersum Christianum orbem receptum esse, vt Missæ offerantur pro infirmis, ad recuperandam sanitatem, ad

plu-

pluuiam, aëris serenitatem, & similia obtinenda. Ex qua consuetudine, duo colligi possunt. Primò, non esse inconueniens, offerre Missæ Sacrificium pro obtinendis bonis temporalibus. Secundò, hoc Sacrificium habere vim & virtutem, ista ac similia bona nobis impetrandi: alioquin enim ad obtinenda ea Ecclesia non vteretur. Ad dubium ergo respondeo: Iu confesso esse apud omnes Doctores, offerri posse Sacrificium Missæ ad obtinenda bona temporalia: qualia sunt, sanitas corporis, pax, prouentus fructuum terræ, & similia. Quæ res, præterquam quòd ex Ecclesiæ consuetudine satis constet, etiam Sanctorum Patrum sententia confirmatur, vt Ioannis Chysostomi Hom. 67. in Ioann. Augustin. libr. 22. de Ciuit. cap. 28. item authoritate Concilij Trident. sess. 22. cap. & Can. 3. Rationi in contrarium obiectæ respondetur, bona temporalia semper petenda esse ad gloriam & cultum Diuinum promerendum, & proinde non esse inconueniés, si pro ijs obtinendis S. Missæ Sacrificium offeratur. Si quæras, quomodo

mediante hoc Sacrificio bona temporalia obtineantur? Respondeo, per modum impetrationis: cùm enim in isto Sacrificio offeratur Christus, cui nihil vnquam negatum fuit à Patre cœlesti, facilè impetratur, quod iustè petitur, id est, quod petitur ad gloriam Dei, & animarum salutem promouendam.

Quid ad percipiendos fructus & effectus S. Missæ requiratur?

CAP. VIII.

AGimus hîc de effectu, qui prouenit ex Sacrificio Missæ ex opere operato, qui consistit in remissione peccatorum, & Satisfactione pro pœna, quã sustinere quisq; debet pro peccatis prçteritis. Qua de re actum fusius est capite præcedenti in declaratione tertij dubij.

Primò igitur necessarium est, vt Sacerdos celebrans, Missam, eius fructus alicui applicet ex sua intentione: cùm enim Sacerdos Mysteriorum Diuinorum sit dispensator, hinc est, vt huius Sacrificij effectus referatur ad eum, cui à Sacerdote Missa illa applicatur.

Hîc duo dubia se obijciunt. Primum est: Se-

est: Sacerdos aliquis obligatus est Missam celebrare pro Paulo, verbi gratia: quia vel ab illo plenarium accepit stipendium, aut quia id facere illi iniunctum est ab habente potestatē, puta Papa, Episcopo, aut, si Religiosus est, à suo Superiore. Ille verò, præter omnem rationem & æquitatem, Missam Francisco applicat. Quæritur: Fructus huius Missæ vter eorum consequitur, Paulusne, an Frāciscus? Sunt, qui in tali casu fructum Missæ non adscribant ei, cui iniustè eam applicat Sacerdos; sed ei potiùs, cui eam applicatam oportuit. Ratio est. Primò, quia non est credibile, Christum, in applicandis huius Sacrificij fructibus, iniustam & iniquam ministri intentionem respicere. Secundò, quia intentio & voluntas superioris efficacior est intentione subiecti. Vnde sequitur, fructū Missæ illi applicari, quem intendit Superior; non autem illi, quem intendit Sacerdos, siue inferior. Alij ministri intentione semper præualere volūt, propterea quòd potestatem offerēdi Sacrificium Missæ à nullo aliam habeat dependentē. Vnde dicitur in forma Ordinatio-

nationis: Accipe potestatem offerendi Sacrificium pro viuis & defunctis. Ergo pro illo valet Missa, cui à Sacerdote applicatur. Similiter euenire in Sacramentis videmus: si Sacerdos aliquis inferior aliquem baptizet, aut absoluat contra voluntatem sui Superioris, nihilominus tenet Sacramentum propter rationem iam dictam. Concludo igitur, Sacerdotem non applicantem Missam, cui oportebat, malefacere; fructum tamen eius nihilominus redundare ad eum, cui à Sacerdote applicatur, etsi hoc ipso facto contra alterum iniustitiam committat. Dico deinde, eum Sacerdotem teneri ad restitutionem stipendij ab altero accepti, aut sanè ad celebrandum pro eo alio tempore. Et, si Religiosus est, pro eo Missam celebrare debet, pro quo celebrari eam superior ordinauit, nisi tamen cesset causa talis ordinationis. Verbi gratia: Ordinat superior, vt celebretur Missa pro sanitate Petri infirmantis: Missa non celebratur, & Petrus ea nocte moritur, hîc manifestum est, non teneri ad celebrandam Missam, quippe

quippe cùm cesset causa ordinationis, siue mandati Superioris. Alterum dubium est: Quid fiat de fructibus eius Missæ, quæ à Sacerdote nemini applicata sit, aut applicata quidem sit, sed ei, qui ea non habet opus, aut fructuum eius non est capax? Respõdeo: Hoc in casu Missæ fructum & effectum, quæ est remissio pœnæ, nemini communicari: quia, vt communicetur alicui, necessaria est Sacerdotis intentio & applicatio, minimum virtualis; qua deficiente, neq; fructus communicatur Sacrificij, sed reponitur, aut (vt dicam melius) manet in thesauro Ecclesię. Idem dicẽdum est, si Sacerdos Missam applicet eidem, cui Antonius, verbi gratia, eam applicat, si Antonius eam suo tempore non applicauerit; tum enim sacrificium non sortitur effectum, propter rationem iam dictam. Ita arbitratur Suarez Tom. 3. disp. 79. sect. 9. §. ex dictis, contra Cordubensem, lib. 1. quæst. 4. dub. 5. Quærat aliquis, an Sacerdos animaduertens, Missam hesternam verbi gratia non fuisse applicatam, eam applicare possit die sequenti?

Respon-

Respondeo, non posse: quia fructus Sacrificij non manet suspēsus, quin nec ex cōmuni Ecclesiæ thesauro loco moueri potest, neque Sacerdos ille ius habet in tali fructu, nisi tempore oblationis, perinde vt in Sacramentorum quoque administratione vsu venire videmus.

Secundò, ad percipiendum effectum & fructum huius Diuini Sacrificij, necesse est, vt aliquis sit baptizatus. Ita sentit S. Thomas p. 3. q. 79. art. 7. ad 2. & ante hunc S. Augustinus de Anima lib. 1. c. 1. Ratio est, quòd Satisfactio pro pœna, de qua loquimur, qui effectus est Sacrificij ex opere operato, non datur nisi membris Christi, & filijs Ecclesiæ: mēbra verò Christi omnes sumus per Baptismum, qui fidei est signaculum, per quod in filios Ecclesiæ suscipimur. Vnde in Canone Missæ dicitur: *Memento Domine famulorum famularumq; tuarum, qui nos præcesserunt in signo fidei.* Et hinc, cùm offerendum est hoc Sacrificium, ex Ecclesia exire iubentur Catechumeni, quòd effectuum eius non sint capaces. Dices, supra capite 5. dictum est, etiam pro infidelibus Missam celebrari posse.

Ergo

Ergo quoque huius Sacrificij effectum consequi possunt non baptizati. Respódeo: Supra nos de hoc Sacrificio locutos fuisse, quatenus est impetratorium alicuius gratiæ ac fauoris, & hoc fine etiam pro Gentilibus offerri posse. At hîc de Missa loquimur, quatenus est Sacrificium satisfactorium ex opere operato, quo temporalis pœna remittitur, & sic solùmmodò prodest Baptizatis. Tertiò requiritur, vt qui de huius Sacrificij fructibus participare, aut perfrui ijs volunt, viatores sint, neque adhuc ad finẽ beatitudinis pertigerint, sicut Beati in cœlo, multò minus damnati in Inferno. Ratio est: quia qui in cœlo sunt, iam plenariè sacisfecerunt; alioquin enim eò non peruenissent. Damnati verò non sunt capaces remissionis pœnæ, quia inimici sunt Dei. Effectus igitur & fructus huius Sacrificij solis communicatur viatoribus, quales sunt fideles in hac vita, & defuncti in Purgatorio: ij siquidẽ, quãdo nondum peruenerunt ad terminum, viatores rectè dici possunt. Vnde Concilium Tridẽtinum sess. 25. cap. 1. dicit: Animas in Purgatorio deten-

detentas multum per Sacrificium Missæ adiuuari: & sess. 22. cap. 1. Missam pro viuis ac defunctis offerri affirmat.

Quartò, ad consequendos effectus huius Sacrificij necesse est aliquem esse in gratia & amicitia Dei: hoc enim beneficium non nisi amicis confertur; nequaquam verò inimicis, quales sunt, qui peccatis mortalibus sunt implicati, quæ impediunt, quo minus ijs satisfactiones Christi applicentur. Hîc occurrit dubium: An scilicet hoc obstaculo peccati remoto, homo reuersus in gratiam, effectum huius Sacrificij recuperet, quemadmodum recuperat effectum Baptismi, qui fictè ac cum simulatione baptizatur, postquam de tali simulatione pœnitentiam egerit? Respondeo hic esse rationem longe diuersam. Quod enim Baptismus effectum suum recuperet sublato impedimento, necessarium est ad consequendam salutem, quippe cùm reiterari non possit; Missæ verò Sacrificium reiterari potest, neque ita necessarium est, vt Baptismus. Dicimus ergo fructum & effectum hu-

ius Sacrificij obiecto impedimento ob peccatum mortale, eius scilicet pro quo offertur, non manere suspensum, donec talis persona conuertatur, sed manere in thesauro Ecclesiæ, quemadmodum quoque dictum est supra.

Quintò requiritur, vt is, pro quo offertur Missa, obligatus sit ad solutionē pœnæ pro peccato aliquo præterito: quia vbi nulla est obligatio ad pœnam, ibi quoq; hoc Sacrificium non sortitur effectum, quemadmodū dictum est de Beatis. Hinc est, quòd illud Sacrificium effectum nullum in B. Virgine habere potuerit, quę speciali priuilegio libera fuit ab omni culpa, neque vllo vnquam tempore obstricta obligationi ad pœnam aliquam temporalem. Quærat aliquis, an in tali casu reseruetur iste effectus in aliud tempus, quo fortè eo est opus habiturus? Respondeo vt ante, talem effectum non manere suspensum, sed manere in thesauro Ecclesiæ. Verum quidem est, S. Thomam in Addit. q. 71. art. 14. ad 3. existimare, in tali

casu,

casu, propter pietatem diuinam, & cõmunem iustorum charitatem, illum effectum communicari iustis eo opus habentibus: sed hoc verum esse intelligitur, quatenus Sacerdotis applicatio, minimum in genere & virtualiter adhibetur, id est, quotiescunque pro aliquo sacrificio ea conditione, vt eo fructu Sacrificij non indigẽte, fructus in aliũ transeat indigentem. Alioquin si intentio Ministri Sacrificium offerentis in aliquo subsistat, qui eius fructum non indigeat, tum fructus iste in alium non transit, sed manet in Thesauro Ecclesiæ. Hinc nõ Sacerdotis solùm, sed quicunque etiam Missam celebrari procurant, intentio requiritur, vt, si effectus Sacrificij non prosit ei, cui applicatur, alijs ad minimum prosit, eius fructu indigentibus.

Ad euidentiorem eorum, quæ dicta sunt, declarationem, tria discutienda dubia proponuntur. Primum est: An in eo, pro quo celebratur Missa, hoc fine, vt fructus eius percipiat, præter gratiam alia quoque quædam requiratur dispositio aut pręparatio, puta, vt eo tempore

in bo-

in boni alicuius operis exercitio occupetur? vt desideret, & consideret tanti beneficij fructus? Respondeo, præter gratiam, & illa dona, quæ eam comitãtur, nullam aliam præparationem requiri. Ratio est, quòd effectus Missæ, qui est ex se, siue opere operato, de quo loquimur, in præsentiarum, non conferatur per actionem aliquã eius, qui tales effectus consequitur, sed per donationem & institutionem Christi, qui ordinauit, vt hi, qui in gratia sunt constituti, quotiescunq; pro ijs Missa celebratur, toties consequantur remissionem pœnæ pro certis peccatis præteritis. Vnde etiamsi is, pro quo Missa celebratur, dormiat, nihilominus tamen eius consequitur effectum: pari modo, vt si ego meam satisfactionẽ alteri id ignoranti communicem, Deus tamen nihilominus eam acceptat, ac certam illi pœnæ partem relaxat, idque propter rationem commemoratam. At, inquies, consensus ad minimũ requiritur, & voluntas tale beneficium recipiendi. Respondeo sufficere, si iste consensus sit virtualis tantùm ac implicitus, quem
habere

habere omnes præsumuntur. Omnes enim pœna, qua obstricti sunt cupiunt liberari.

Secundum dubium est: An peccata venialia fructum Missę impediant in eo, pro quo illa celebratur? Respondeo non impedire, quia culpa venialis nō tollit gratiam, quæ est vltima & sufficiens dispositio ad percipiendos effectus Missę. Deinde peccata venialia non sunt fructui huius Sacrificij contraria, qui est remissio pœnæ temporalis, vnde neque eundem possunt impedire.

Tertium dubium est: An quo quis maiorem gratiam habet, maioríque pietate ac deuotione excellit, eò quoq; vberiorem ex Missa fructum referat, quæ pro illo celebratur? id est, an obtineat remissionem maioris pœnæ, quam qui minus pius est, ac deuotus, quando pro eo Missa celebratur? Aliqui tenuerunt partem affirmantem, veluti Soto de Instit. libr. 8. q. 2. art. 2. & Syluester verbo Missa, quæ. 9. Ratio est: Si enim gratia est dispositio ad consequendum effectum Missæ, consequi etiam videtur, vt maiores ac vberiores habeat effectus, qui

maiorem habet gratiam. His non obstantibus sequẽdus est Caietanus Tom. 3. Opusc. tractat. 3. q. 2. & Durandus in 2. dist. 45. q. 3. numer. 7. & 8. qui dicunt quantitatem effectuum Missæ prouenire ex institutione Christi, & Sacerdotis applicantis intentione, non ex gratia: neque gratiam hic præstare aliud, quàm quòd remoueat obstacula, in tali persona talem effectum impedientia, pro qua nimirum Missa celebratur. Et hæc doctrina est S. Thomæ in 4. Sent. dist. 45. q. 2. art. 3. quæstiuncula I. Ad rationem in contrarium allatam respondetur, effectum Missæ non dependere à gratia, neque secundùm gratiam communicari, sed dari his, qui sunt in gratia secundùm intentionem applicantis. Hinc non sequitur: vbi maior est gratia, ibi etiam maior erit effectus, excepto casu sequenti: si videlicet Sacerdos, Missam celebrans pro duobus in gratia constitutis, eius Missæ fructum pro rata magnitudinis gratiæ ijs applicaret; tum enim maiorem gratiam habens, maiorem quoq; fructus portionem consecuturus esse; quia

tali

talis est ipsius Sacerdotis applicatio: sin verò æquali proportione ambobus applicet, æqualem quoque fructum ambo consequentur, etsi vnus altero maiorem gratiam habeat.

Fundamentum omnium eorum, quæ hîc dicuntur, cõsistit in remissione pœnæ, quæ effectus est & fructus huius diuini Sacrificij, neque nobis per actus nostros, sed per viam donationis confertur; quippe quæ instituta est à Christo secundùm intentionẽ Ministri. Hinc si quis maiorem fructum ex Missa consequatur, non ideò est, quia maiorem gratiam habuit, sed quia à Sacerdote illi maiori ex parte sit applicata.

Sitne finitus, an infinitus effectus Missæ, id est, an tantùm prosit Missa, quæ pro multis, quantum quæ celebratur pro vno solo?

CAP. IX.

Vt propositam quæstionem rectius intelligamus, notandum est, aliud esse valorem Missæ, aliud verò eiusdem fructum & effectum. Valor eius in dignitate & sufficiẽtia consistit eius, quòd offer-

offertur in Missa: effectus est id, quod ex tali oblatione ad nos redundat secundùm promissionē & donationem Christi. Quòd si ergo loquamur de valore Missæ, dico eum esse infinitum, & ita quidem infinitum, vt si eum per se & naturam suam consideres; aptus sit & sufficiens ad delendas omnes omnium hominum pœnas, itemque ad impetrādum quicquid impetrari potest. Fundamentum huius rei est, quia id, quod offertur, infinitum est, nempe Filius Dei: & qui in eo principalis est offerens, est infinitus, nempe Christus, qui offert mediante Sacerdote, quemadmodum id disertis verbis affirmat Conc. Tridētinum c. 2. sess. 22. *Idem* (inquiens) *nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in Cruce obtulit.* Vnde Pater æternus in Ministro dilectissimi sui Filij personam respiciens, Sacrificium illud, tanquam rem sibi gratissimam, acceptā à Filio suo sibi oblatam, non aliter quam ab eodem idem Sacrificium vltimæ Cœnæ acceptauit. Quòd si verò loquamur de fructu, qui per hoc Sacrificium confertur, remissione scilicet

pœnæ, quæ tollitur ex opere operato, veluti dictum est supra, tum dico talem effectum ac fructum finitum esse ac determinatum.

At quomodo (inquiet aliquis) hæc possunt simul subsistere, Sacrificium infinitum esse, & effectū eius finitum? Respondeo, effectum istum, de quo nos loquimur, non nasci ex natura & valore Sacrificij, neq; ex sufficientia rei sacrificatæ: sic enim effectū infinitū esse oporteret, quod est inconueniēs: sequeretur enim Sacerdotem, vel vnicam dūtaxat Missam celebrando, pro viuis & defunctis, oēs simul animas ex Purgatorio, & viuētes ab omnibus pœnis tēporalibus liberare, quod sanè absurdissimum est; sed effectum illum metiendum esse dicimus institutione & promissione Christi, qui Missæ Sacrificium, cùm propter alias, tum verò propter hāc causam instituit, vt instrumētum esset, quo nobis satisfactionem suam applicemus, soluamusq; aut totam pœnā, aut aliquam saltem eius partem, quam debemus pro peccatis præteritis. Quęrat aliquis: quāta remittatur pœna ei ex opere operato, pro

to,pro quo Missa celebratur? Respondeo,pœnam istam remitti per viam donationis,quam fecit Christus, suas nobis Satisfactiones applicando;vnde tāta remittitur nobis pœna,quanta remittere vult is,qui donum illud contulit.

Prætereà notandum est, Missæ Sacrificium etiam in persona Ecclesiæ offerri, & tum quoq; valor ac efficacia eius, ad impetrandum quod petitur, est finita.Ratio est,quòd quantitas istius valoris fundetur in sanctitate Ecclesiæ,quæ finita cùm sit, eum quoque finitum esse necesse est.Prodest interim ad impetrādam copiosissimā à Deo gratiam: Deus enim Sacrificium sibi offerri videns nomine Ecclesię,dilectissimæ suæ sponsæ, illud acceptat,ac liberaliter, quicquid per illud petitur,modò expediat, concedit.

Ad dubiū igitur quod attinet, An scilicet effectus aut fructus Missæ,quem finitum esse diximus, imminuatur, si Missa pro multis offeratur? Aliqui existimant eum non imminui, sed vnumquemque tantum fructum ex ea percipere,quantū percepturus esset, si pro se

solo offerretur. Verbi g. Si Missa, quæ celebratur pro vno, remittat decẽ gradus pœnæ, iam si celebretur pro centũ, singulis eorum nihilominus decẽ gradus pœnæ remitti putant, neque multitudinem impedire Missæ effectum. In hac sententia est Caiet. par.3. q.79.art.5. & in Opusculis Tom.2.tract.3. q. 2. Syluester verbo Missa q.9. Canus lib.12.de Locis,c.13.ad 10.Cordubensis lib.1.q.3. alijque plures, qui citantur à Suarez Tom.3. disput. 79. sect. 12. Fundamentum illorum est, quòd Sacrificium propter rem, quę sacrificatur, sit infinitum. Alij affirmant imminui fructum Missæ, quæ celebratur pro multis; ponamus, verbi gratia, Missam delere decem gradus pœnæ: hîc distinguunt illi dicendo, quòd si celebretur pro vno solo, tum relaxaturam illi decem gradus pœnæ; sin verò celebretur pro decem simul, aiunt eius quoq; fructum in decem partes diuidi, atque ita singulis vnum tantum peccati gradum remitti: quòd si verò celebretur pro 20. iam singulis mediam duntaxat partem gradus relaxari, adeò vt quò plures sunt numero, pro quibus

quibus Missa celebratur, eò quoque minor remissionis pars ad singulos sit trãsitura. Similiter si pro quatuor ieiunem, minus de valore ieiunij mei transibit ad singulos, quàm si pro vno duntaxat ieiunẽ. In hac sententia est S. Thomas in 4. dist. 45. q. 2. art. 4. quæstiunc. 3. ad 2. Scotus quodlib. 20. Gabriel lect. 26. & 27. Soto lib. 9. de Iust. q. 2. & alij plures.

In hac ergo controuersia hæc est tenenda sententia, effectus & fructus huius Sacrificij, qui à Sacerdote ei applicatur, pro quo Missa celabratur, finitos esse & determinatos: vnde si pluribus applicentur, eos diuidi & minui necesse est, quemadmodum secunda hac opinione astruitur, ideoque multò plus habet, pro quo solo celebratur Missa, quàm si simul pro alijs celebretur. Fundamentum huius doctrinæ innititur Ecclesiæ consuetudini, qua videmus vbiuis locorum receptum esse, vt aliquando pro vno solo celebretur Missa; quæ consuetudo, si Missa æquè prodesse multis posset ac paucis, iniqua sanè cẽsenda esset, & charitatis regulæ contraria, vtpote

qua, citra omnem iustam causam, tam insigni fructu tot hominum millia defraudarentur. Deinde, si vera esset prima illa opinio, sequeretur Sacerdotem rectè posse à pluribus pro vna sola Missa plura stipendia accipere, vnaque Missa omnibus satisfacere, videlicet singulis illorum valorem eius applicādo; quippe quę singulis prodesse tantum posset, quantum prodesset si pro vno solo celebraretur; id quod absurdū est, & Ecclesiæ consuetudini contrarium, vti inferius demonstrabitur. Demum, si effectus & valor Missæ secundùm primam illam opinionem infinitus esset, sequeretur, binas Missas non magis prodesse, quàm vnam solam: quia vna sola infinito illo suo valore sufficiens esset ad tollendam quamuis obligationem pœnalem. At verò hoc planè contrariū est Ecclesiæ consuetudini, quæ semper tenuit, ac etiamnum tenet, magis duas Missas prodesse, quàm vnam.

Suarez in 3. Tomo, disp. 79. sect. 12. §. Dico secundò, dicit Caietanum, ac alios istos primæ opinionis fautores ac asseclas, huic nostræ doctrinæ minimè repugna-

pugna-

pugnare: non enim loqui eos de effectu Missæ, qui à Sacerdote applicatur ei pro quo celebratur, verùm de alio quodam effectu, ipsis offerentibus respondente. Quòd sic est intelligendum. Supra dictũ est, omnes eos, qui concurrũt cum Sacerdote ad oblationem huius Sacrificij, rectè dici offerentes, vt qui Missam celebrari procurant, qui stipendium erogant, qui sacrificanti administrant, demum qui illam audiũt: omnes enim ad oblationem Sacrificij cooperãtur. Iam in vnumquemq; eorum Missæ fructus transit in solidum, neque imminuitur ob id, quia multi sunt numero. Ponamus, verbi g. eum, qui sacrificanti administrat, mereri quinq; gradus fructuum, accedit alius ad inseruiendum, eidem sacrificanti, hic dicitur fructum eius, qui erat quinq; graduum, non diminui, sed integrum manere: item alterum istum, qui simul inseruit cũ eo, non minus fructum, manere quinque graduum atqui primum istum, & sic deinceps, adeò vt si mille administrarẽt, eidẽ sacrificanti, oẽs idẽ fructus maneret, & effectus. Atque ita iste effectus infi-

nitus quidem est, sed certò quodã modo: multiplicatur enim multiplicato numero administrantium. Idem de alijs offerentibus dicendum est. Atque hic effectus cùm ex opere operantis procedat, in vno potest esse maior, quàm in alio, propterea quòd in vno maior ad tales effectus possit esse dispositio. quã in alio. At non eadem est ratio cum fructu ac valore Missæ, quem Sacerdos applicat ei, pro quo celebrat; cùm enim finitus ille sit, diuiditur quando pluribus personis Sacerdos Missam applicat.

Deinde asseritur Sacrificium Missæ, quatenus per id à Deo gratia impetratur, valorem habere infinitum; vnde si offeratur pro multis, nõ minus prodest singulis, ad impetrãdum id quod petierunt, quàm si pro vno solo offeratur. In hac sententia est S. Thomas in 4. dist. 45. qu. 2. art. 4. quæstiunc. 2 alijque supra in secunda opinione allegati. Ratio hæc est, quòd impetrandi vis ac efficacia in dignitate ac valore Sacrificij fundata sit, quæ cùm infinita sit, (quia infinitis modis Deo gratũ est Sacrificium) sequitur quoque Missæ Sacrificium sufficiens

esse

esse ad quamcunque gratiam & beneficium consequẽdum, idq; in infinitum; neque minus potens esse in multis, quã in vno solo. Verum tamẽ est, effectum, qui per viam impetrationis datur, non semper certum esse ac infallibilẽ, ideoque vtile est Sacrificia multiplicare, quò melius disponantur, tam ij, qui gratiam postulant, quàm pro quibus illa postulatur.

Hîc non incommodè explicari illa quoq; potest quęstio: An nimirum Missa Sacerdotis improbi minus valeat, quàm boni & probi? Qua de re agens S. Thom. in 3. part. q. 82. art 6. duo in Missa dicit considerari posse. Primò, ipsum Sacramentum quod principale est, & nõ minus est in Missa praui Sacerdotis, quàm boni: in vtroque enim eadem res est, & idem Sacramentu. m Deinde Orationes, quæ in illa recitantur, quæ si considerẽtur quatenus fiũt nomine totius Ecclesiæ, cuius minister est Sacerdos, vnum eundemq; semper habent effectum, qui nec impediri, nec imminui potest vlla ministri malitia; quippe cùm in totius Ecclesiæ merito sit fundatus. Quòd si

verò eædem Orationes considerentur, quatenus sunt Sacerdotis, vt personæ priuatæ, ita efficaciam suam trahunt à deuotione Sacerdotis orantis. Hinc, quoniam in Sacerdote probiore maior est deuotio, fit quoque, vt eius Missa sit efficacior ac fructuosior quoad Orationes, quàm Sacerdotis non æquè deuoti. Quando verò improbus Sacerdos Missam celebrat in peccato, ita vt illa actio mala sit; quia scilicet citra reuerentiam est facta, tum (inquit S. Thomas) Orationes eius priuatas non esse fructuosas, id quod verissimum est, ijs ipsis enim Deum offendit, potiusque prouocat ad vindictam, quàm excitat ad misericordiam. Vnde Prouerb. c. 28. dicitur: *Qui declinat aures suas, ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.* Vnde aliud est minus deuotum esse in celebrāda Missa; aliud verò eam in peccato mortali celebrare: neque dubium vllum est, quin si is, qui pro nobis intercedit, amicus sit Dei, facilius quoque nobis, quod petimus, sit impetraturus.

De

De Sacerdote, qui Minister est in offerendo Missæ Sacrificio.

CAP. X.

HOc capite dubia aliqua proponenus, ipsum Sacerdotem concernētia. Et primò quæritur: Sitne obligatus Sacerdos celebrare Missam aliquoties? Fuerūt quidam in illa sentētia, nullum extare decretum vel præceptū, quo sub pœna peccati mortalis Sacerdos obligetur ad sæpius celebrandum, atq; ideo neq; mortaliter peccare non celebrādo sæpius Missam; pari modo vt nō peccat Sacerdos, qui neminē absoluit à peccatis, etiamsi potestatē absoluēdi habeat, quippe cū non teneatur vti tali potestate. In hac sententia fuit Alexāder Alēsis, S. Bonauentura, Gabriel, Richardus, Ledesima, & Victoria: etsi horū nōnulli affirmēt, nunquam omninò celebrare, peccatū esse veniale; propterea quòd sic Ecclesia priuaretur, tanti Sacrificij fructu, quòd peccatū foret cōtra charitatē; maximè cùm potestas consecrandi, data sit Sacerdoti in eum finē, vt Sacrificia in Ecclesiæ vtilitatem offerat, Et quemad-

modũ peccaret, qui, nactus à Deo gratiam aliquam gratis ad proximi vtilitatem datam, eam nũquam in vsum deduceret; eodem etiam modo peccare existimant illum Sacerdotem, qui nunquã sacrificandi suo munere in Ecclesiæ vtilitatem fungitur.

Alij, melioribus innixi fundamẽtis, asseuerant, Sacerdotes sub pœna peccati mortalis obligatos esse celebrare aliquoties non solùm in tota vita; sed etiã in anno. In his est S. Thomas, Durandus, Soto, Paludanus, S. Antoninus, Syluester, Angelus, Nauarrus, & alij, qui citãtur à Suarez in 3. part. Tom. 3. disput. 80. sect. 1. Cui doctrinæ confirmandæ ac stabiliendæ accedit S. Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. & Can. 2. vbi dicit, Christum his verbis, *Hoc facite in meam commemorationem*, Apostolis ac Sacerdotibus præcepisse offerre Sacrificium Missæ. Et sess. 23. cap. 14. de reform. iniunxit Episcopis, vt procurent Sacerdotes celebrare ad minimum diebus Dominicis ac Festis solemnibus. Et cap. *Dolentes, de celeb. Miss.* inter cætera peccata à Pontifice reprehẽsa, vnum illud numeratur,

quòd

quòd inueniantur Sacerdotes, qui vix quater in anno celebrarent. Et Pius V. in editione Vaticana Commẽtariorum Caietani, omitti iussit illam opinionem, qua nũquam in anno celebrare tantùm veniale peccatum esse asserebatur. Vnde ex testimonijs & authoritatibus tanti momenti facilè colligere est, plus esse quàm peccatum veniale, nunquam in anno celebrare Missam, nullo legitimo obstante impedimento: animaduertitur etiam celebrãdi præceptum his verbis compræhensum: *Hoc facite in meam commemorationem*; diuinum esse positiuum, iuxta explicationem Concilij Tridentini, adeò vt secunda hæc sententia, tanquam veritati ac pietati magis cõsentanea, & tutior, meritò sit amplectenda, maximè cùm videamus in Ecclesia adeò in consuetudinem venisse frequentem illum celebrationis vsum, vt si Sacerdos quispiam non aliquoties in anno celebraret, tãquam homo profligatæ conscientiæ ac vitæ deprauatæ, plurimis scandalum non exiguum sit præbiturus.

Secundò quæritur: Quoties in anno

Sacerdos obligetur Missam celebrare, si possit? Iurisperiti nonnulli, referente Syluestro, verbo Missa 1.q.7.|& S. Antonino.3.p.t.13 cap.16. §. 12. existimarũt, eum teneri celebrare quotidiè, quia scilicet Missa omnibus prosit, maximè ad delenda peccata venialia, quæ quotidiè committi consueuerunt. Verùm hæc sententia non est veritati consentanea, neque ratio ista satis est efficax ad eam comprobandam, cùm venialia peccata gratiam nobis non auferant, aliaque plura extent remedia |ad peccata venialia delenda. S. Thomas in 3. d.13. qu. 1. art. 2. quæstiunc. 1. ad 2. dicit, Sacerdotem obligatum esse celebrare Missam Festis solemnioribus, maximè ijs, in quibus communicare fideles consueuerunt. Soto quæst. 1. art. 10. dist. 5. addit, etiam mortaliter eos peccare Sacerdotes, qui his diebus, citra legitimam causam, Missam celebrare omittunt. Quæ doctrina videtur aliquantò durior, quàm vt probari sufficiéter possit. Vnde Nauarrus in sua Sũma cap.25.nu.88. arbitratur Sacerdotem satisfacere obligationi sacrificandi ter

aut quater in anno celebrando. Quę res cùm ab Ecclesia determinata nõ sit, difficilè est aliquid affirmare, cui nõ æquè facilè contradici possit. Vnde mihi placet id, quod Suarez dicit loco citato; cùm scilicet ea res determinata non sit ab eo, qui determinandi habet potestatem, neque per intrinseca principia determinari possit, ad extrinsecas circũstantias esse recurrendum. Dico ergo: Si rarus ille celebrandi vsus occasionẽ Sacerdoti præbeat peccãdi, aut populum scandalizet, aut alioquin alicuius notabilis damni spiritualis causa existat, quibus incommodis omnibus frequenter celebrando mederi Sacerdos possit ac præuenire, in tali casu obligatum esse sæpius Missam celebrare, idque secundùm arbitrium hominis prudentis ac deuoti.

Tertiò quæritur: An liceat celebrare quotidiè? Respondeo licere, non tamen vllũ Sacerdotẽ ad id diuino vel Ecclesiastico iure adstringi, in quo omnes Theologi cõsẽtiũt. Vnde videmus pios ac deuotos Sacerdotes aliquãdo Missam intermittere propter reuerentiam ac deuo-

deuotionem, qua Sacrificium istud prosequũtur. Hinc, si qui ratione officij obligentur Missam quotidiè celebrare, vt Sacellani & Curati, non id ita capiendũ est, quasi Sacellanus aut Curatus teneatur quotidiè ipse Missam celebrare, veluti explicatur *Cap. significatum de Præbendis*; sed satis est, modò ab alio quippiã Missam celebrari procuret. Dico deinde, non solùm omnibus Sacerdotibus quotidiè celebrare licitum, sed laudabile etiam esse, exceptis tamen ijs diebus, qui ab Ecclesia sunt prohibiti, vt infra dicemus. In hac quoque sententia omnes Theologi conueniunt, facileque probari potest. Nam in Ecclesia Christi multos Sacerdotes tam seculares, quàm Religiosos quotidiè celebrare videmus; & ob id non modò non repræhendi, aut coargui; sed vel maximam quoque laudem mereri. Ergo licitum est.

Præterea multi Sancti idem confessi sunt. S. Andreas ad Tyrannum inquit: *Quotidiè immolo Deo agnum immaculatum.* Hyppolytus, in oratione de consummatione Mundi, Christũ introducit

dicen-

dicentem: *Venite ad me, ô Sacerdotes Euangelici, qui quotidiè Corpus & Sanguinem meum pretiosum sacrificâstis.* Cyprianus in Epist. 54. magnisq; laudibus sanctam hanc consuetudinem quotidiè celebrandi extollit. Et S. Gregorius Homil. 37. in Euang. S. Cassium Narniensem Episcopum commendat, cui dicit in more positum fuisse quotidiè celebrare.

Præterea offerre Deo diuinum hoc Sacrificium, res est suapte natura bona, qua honoratur diuina illius Maiestas, & quæ toti Ecclesiæ est vtilis. Ergo actionem illam exercere singulis diebus, ab Ecclesia non prohibitis, optimum est. Concludo itaque, quotidiè celebrare rem esse optimam & sanctissimam, donum Dei singulare, perfectæq; virtutis indicium esse, si ita vitam suam instituat Sacerdos, vt dignus sit quotidiè diuinum hoc Sacrificium celebrare. Non tamen etiam nego, licitum esse illud nonnnunquam ex reuerentia, aut iusto timore intermittere: siquidem & hinc etiam ad nonnullos vtilitas aliqua potest resultare spiritualis.

Quar-

Quartò quæritur; an si, ægrotante Parocho, ob eius morbum periculum sit, ne pagani Missæ fructibus carere cogantur, simplex aliquis Sacerdos obligatus sit celebrare Missam sub pœna peccati mortalis? Respōdeo, in tali casu esse obligatum euitandi scandali causa, alioquin minimè.

Dixi superius licere quotidiè Missam celebrare, exceptis ijs diebus, qui ab Ecclesia prohibentur, restat nunc, vt quinā isti sint, dispiciamus. Primus igitur est feria sexta Hebdomadæ Sanctæ, quo die (vti notum est) neq; priuatam, neq; solemnem Missam celebrare permissum est, prohibente id Ecclesia, veluti declarat Innocentius I. ca. 2. ad Decentium, & refertur Cap. *Sabbato* de Consecratione, dist 3. Qua in re conueniunt omnes, quotquot de Officijs ac Ecclesiasticis Cœremonijs scriptum reliquerūt, tralatitium scilicet id esse affirmantes, & antiquissima consuetudine approbatum. *S*. Thomas in 3. p. q. 83. art. 2. ad 2. causam refert istam, quòd ea die ab Ecclesia Passio Domini nostri Iesu Christi, eo quo gesta est modo popu-

lo pro-

lo proponatur; vnde inconueniens sit, eam mysticè repræsentare, quod fit in Missa per consecrationem Corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi.

Quærat aliquis: Anne quis ex deuotione ea die communicare possit? Ex deuotione inquam: vrgente enim necessitate posse certum est, puta si quis ægrotus in periculo mortis constitutus, eo se Sacramento, ceu viatico, præmunire velit, ad quem finem ea quoque die communicare permissum est. Marcellus Francolinus de Horis canonicis c.3. illud prohibitū esse existimat, propterea quòd Innocent. I. c. citato dicit, ea die Sacramenta non celebrari. Item ordinatum est, vt Eucharistiæ Sacramētum reseruetur infirmis. Ergo ea die sani communicare non possunt. Suarez in 3. p. Tom. 3. disp. 80. sect. 2. §. 2. probabilius putat, si id fieri posse asseramus; ratione nititur ista, proptereà quòd cōmunicare bonum sit, neq; vlla die prohibitum. Ergo etiam licitum. Ad Innocentiū respondet. Papā non dicere: *Non ministrari, sed non celebrari*, id est, consecrari: hoc enim est verè celebrare. Ad id quod

quod dicitur, Euchariſtiam reſeruari ægrotis, reſpōdet, eam quidem cauſam fuiſſe principalem & neceſſariam; propterea tamen non negari, Euchariſtiam quoq; alijs miniſtrari poſſe. Vnde Amalarius lib. 1. de Eccleſ. Officijs cap. 11. dicit, Euchariſtiam etiam pro ijs reſeruari, qui die ſequenti communicare volunt. Et Durandus lib. 6. cap. 75. pro Religioſis etiam aſſeruari dicit, qui communicare volūt. Propterea priſcis temporibus etiam moris fuit ea ipſa die cōmunicare: vnde in Ordine Romano antiquo in Officio eius diei dicitur: *Communicent cum ſilentio.* Et Gregorius Magnus in lib. de Sacramentis dicit: *Communicet Sacerdos, & omnis plebs*: Mea circa propoſitum dubium ſentētia hæc eſt, Feria ſexta Hebdomadæ Sāctę communicari quidem olim rectè potuiſſe; quia non eſt prohibitum: hoc tempore verò non poſſe, quòd conſuetudo ea die Communicandi exoleuerit; aut quia id fieri commodè non poſſit; aut quia in deſuetudinē abierit mos ille antiquorum ſingulis diebus Communicandi.

Reſtat, vt quid de Feria V. & de Sab-

batho

batho Hebdomadæ sanctæ sentiendum sit, dispiciamus, possitne scilicet celebrari Missa istis diebus, nec ne? Quod ad Feriam quintam attinet, sunt qui negēt ea die cuiuis Sacerdoti licere celebrare Missam, in singulis verò Ecclesijs putant celebrari posse Missam solemnem ab Ecclesię eiusdem Rectore, in qua Sacerdotes omnes communicent more Laicorum. In hac sententia est Marcell. Francolinus loco citato, & dicit eam conformem esse Ordini Romano antiquo, cap. de Cœna Domini, atque ita fieri conueniēs esse in memoriam Christi, qui ea die primā Missam celebrauit, in qua manu sua propria Apostolis Eucharistiam præbuit. Alij contrarium tenēt, dicentes, tali die cuilibet Sacerdoti licere Missam celebrare. In his est Soto dist. 13. q. 2. art. 2. Nauarr. in Sum. cap. 25. num. 88. Angles in Floribus q. 8. de valore Missæ, art. vltimo, & Suarez vbi supra, §. Superest. Ratione nituntur ista, quòd nulla lex extet, quæ id prohibeat, neque consuetudine obligemur ea die à celebratione Missæ abstinere, cùm plurimos pietate ac eruditione præstā-

te

tes Sacerdotes ea die Missam celebrare conspiciamus, multique, ea die sacrificare intermittant, non causa alicuius scrupuli, aut quia putent id rectè fieri non posse; sed propter impedimenta & occupationes, quibus ea die distinentur, maximè circa Confessiones audiendas, cùm ea die maior pars populi communicare consueuerit.

Ego quoque secundam hanc opinionem probabiliorem arbitror, eamque iam à multo tempore in praxi quoque secutus sum tam Romæ, quàm Neapoli. Vnde concludo, cuiuis Sacerdoti licitum esse, Feria quinta Hebdomadę Sanctæ Missam celebrare priuatā, nisi scandali periculum immineat ex consuetudine aliqua particulari in contrarium, aut simpliciorum ignorantia: tum enim seorsim à populo celebrare satius fuerit.

Quoad Sabbatum Sanctum maior est difficultas, propterea quòd cap. *Sabbato* ijsdem verbis Missam priuatam celebrare prohibeamur, quibus Feria sexta. Quam ob causam Nauarrus, & Francolinus

linus loco citato mortaliter peccare existimant, qui Sabbato Sancto aliam quàm solemnem Missam celebrat. Cùm enim ius antiquum, nec noua lege, nec consuetudine contraria sit abrogatum, manere in suo vigore præsumitur. Præterea ea die non præmittitur Introitus Missarum priuatarum, quia præsupponitur non esse legẽdas. Econtrariò verò in Sabbato Pentecostes ponitur Introitus, quia scilicet Missæ celebrantur. Sunt alij, qui Sabbato Sancto priuatam Missam legere, non putant esse peccatum mortale. In hac sententia est Soto distinct. 13. q. 2. art. 2. & Suarez loco citato, §. Tertius dies. Rationem adducunt istam; quia ius illud antiquum, quo id prohibitum fuit, Ecclesiæ consuetudine contraria abrogatum est. Ad cuius rei intelligẽtiam notandum est, quòd antiquitus Sabbato Sancto non recitabatur officium matutinum, nec legebatur Missa de Resurrectione ante mediam noctem, quæ erat principium Dominicæ Resurrectionis. Adde quòd totam illam diem

Ecclesia

Ecclesia in mæstitia transigebat, Christique memoriam recolebat in sepulchro delitescentis, expectans eiusdem resurrectionem. Aliquantò post cœpit Ecclesia Missam illam Resurrectionis, quæ media nocte legi solebat, celebrare die Sabbati tempore matutino, qui mos etiam nũc per totum Christianum orbem obtinet. Dicũt igitur Illi, Ecclesiam contrariam consuetudinem introducendo, ius illud antiquum abrogasse, quod Missã die Sabbati celebrare prohibebat. Dicet aliquis: Hoc intelligendum duntaxat videtur de Missis publicis ac solemnibus, non autem de priuatis. Respondet Suarez, eandem esse rationem Missarum priuatarum, quàm publicarum, propterea quòd prohibitio illa in vniuersum sit abrogata. Nihilominus tamen idem Suarez sub finẽ illius paragraphi dicit, etsi secunda illa opinio satis probabilis sit, & in praxi tutior, se tamen nemini illius vsum cõsulere velle, nisi in certis quibusdam casibus, & ex euidenti causa, quò scilicet omne scandalum, quod nasci hinc posset, euitetur.

Reliquis diebus omnibus per totum annũ, quilibet Sacerdos liberè Missam celebrare potest, consentientibus in eo omnibus Theologis; quibus accedit Ecclesiæ consuetudo, vti expressum est Cap. *Visum, de Consecrat. dist.* 2.

Quartò quæritur: licitumne sit Sacerdoti plures in vna die Missas celebrare? Ad quam quæstionem, secutus communem Theologorum sentẽtiam, respondeo; ordinariè id non licere, qua de re extat præceptum Ecclesiasticũ Alexandri II. Cap. *Sufficit, de cons.* dist. 1. Item aliorum etiam Pontificum. Causa talis Constitutionis hæc est, quòd non videatur præstare exiguum ille Sacerdos, qui debita cum deuotione vnam in die Missam celebrat. Deinde, quòd vnica Missa sufficienter repræsentetur Christi illud Sacrificium cruentum, quod etiam vnicum fuit.

Ab hac regula festum Natiuitatis Domini nostri excipitur, in quo cuilibet Sacerdoti tres Missas celebrare permissum est, ex decreto Telesphori Papæ Cap. *Nocte Sancta de Consecrat.* dist. I. c. *Consuluisti.* Et quanquam in Canonibus

 nume-

numerus ille ternarius Missarum non specificetur, quemadmodum notat Suarez loco citato sect. 3. nihilominus tamē consuetudine Ecclesiæ ita introductum est, vt tres Missæ celebrentur, quæ iuxta D. Thomam in 3. p. q. 83. art. 2. ad 2. tres illas Christi Natiuitates significant, quarum prima est æterna & diuina: secunda, temporalis & humana: tertia verò natiuitas ea dicitur, quando per gratiam suam in cordibus nostris nascitur.

Glossa super Cap. *Consuluisti* dicit, per tres istas Missas, tres hominum status significari, quorum primus fuit sub Lege Naturæ, secundus sub lege scripta, tertius verò sub Lege gratiæ. Ab hac regula tamen excipiuntur ij, qui priuilegium habent, alia quauis die plures Missas celebrandi, veluti relatum mihi est de locis quibusdam Hispaniæ, vbi priuilegium illud plures Missas celebrandi concessum est Sacerdotibus secunda Nouembris, in Festo nimirū Animarum. Quale priuilegium spero aliquando non modò per Italiam, sed per totam etiam Ecclesiam, in gratiam animarum,

marum, quæ in Purgatorio detinentur, concessum iri.

Præter dictos casus sunt alij nonnulli, quibus plures Missas vna die celebrare cōceditur. Primus est, si post celebratam Missam moriatur aliquis, qui sepeliendus sit cū cōsuetudine Missæ. Secundus casus est, si in Festis, peregrini, aut persona aliqua notabilis superueniat. Tertius est, si ægrotus aliquis necessariò sit cōmunicandus. Quartus, si solēniter, & cum Missa nuptiæ sunt benedicendæ. Quintò, interdum fit vt celebrentur duę diuersæ Missæ, vna de Sancto, & altera de Vigilia, aut de Rogationibus. Sextò, si Presbyter aliquis præsit duabus Ecclesijs Missis indigentibus. Septimò, si in Ecclesia ex obligatione aliqua duæ Missæ sint celebrandæ, à duobus diuersis Sacerdotibus, quorum alter ægrotus decumbat. Octauò, si ob Ecclesiæ inopiam, aut causam aliquam ad iudicium boni Viri iustam, putetur necessarium, vt vnus Sacerdos plures Missas celebret. Nonò, si tantus sit populi concursus, vt templum eos omnes non capiat. Ob istā causā dicit Strabo de rebus

Ecclef.c.21.S. Leonem fepties in vna die Miffam celebraffe.

Hos tamen cafus cum duabus conditionibus intelligere neceffe eft, quarum Prima eft, vt Sacerdos, qui fecundò Miffam celebrat, non folùm à cibo ac potu, fed à purificatione etiam planè fit ieiunus. Altera, vt non fit alius, qui poffit, & velit dicere Mifsã. Quanquã Suarez, loco citato, quafi de omnibus his cafibus dubitet, proptereà quòd S. Pontifices plures vna die Miffas celebrare conceffferint quidem, fed ex caufa graui & neceffaria. Iam verò in dictis cafibus, illius iudicio, nulla videtur fubeffe caufa vrgens & grauis, folo cafu fexto & nono exceptis. Alij tamen contrariam fententiam tuentur.

De tempore & loco, quo celebranda Miffa.

CAP. XI.

PRimum quod hoc capite dubium occurrit, eft de hora, qua celebranda fit Miffa? Ad quod refpondet S. Thomas, q.83. art.2. add 4. non ante furgentem auroram inchoari Miffam poffe,

horam

horam circiter & mediam ante solis ortum, à quo deinceps tempore celebrare licet ad meridiem vsque, secundùm communem Theologorũ & Summistarum sententiam; cui accedit vniuersalis Ecclesiæ consuetudo. Et præterquam quòd id tempus, ad tantum mysterium debita cum deuotione celebrandum, videatur esse aptissimum, idẽ quoque regulis Missalis confirmatur. Ad decretum Telesphori Papæ, qui Missam ante Tertiam celebrandam non esse dicit, respondeo, id de Missis solemnibus, quæ cantantur, intelligendũ esse. Ab hac generali regula Festum Natiuitatis excipitur, quo media nocte Missa celebratur. Dubitatur verò hic, an secunda & tertia quoq; Missa, media nocte possint celebrari; an verò de sola prima Missa illud priuilegium concessum esse intelligatur? Syluester, Angelus, Summa Armilla, Tabienna, Nauarrus c. 25. n. 87. dicũt solam primam Missam media nocte celebrari posse, reliquas autem è vestigio subiungi non posse. At Suarez loco citato sect. 4. §. Tertiò, tenet rectè duas illas Missas pri-

mam immeditatè sequi posse, & ante surgentem auroram celebrari, inchoari verò ante mediam noctem non posse; quia nimirum in illo Cap. *Nocte sancta*, dicit Pontifex: Missas celebrēt, vnde facilè apparet, non de prima solū Missa, sed de tribus simul loqui Pontificem. Præterea, vbi multi sunt Sacerdotes, & dies duntaxat sex constat horis, quemadmodum in partibus Septentrionalibus, paucissimi sanè ea die tres missas poterunt celebrare. Adde demum, quòd illa Nox, propter claritatem & lucem Christi, pro die reputetur in Ecclesia.

Dixi, (vsque ad meridiem:) præterquam enim quòd ista sententia à plerisque Doctoribus sic recepta, etiam quodāmodò definita esse videtur; cùm à Concil. Trid. sess. 22. ordinatum sit, vt Sacerdotes vltra horas illis statutas non celebrent. Et Rubricæ Missalis dicunt: Missas priuatas à tempore surgentis auroræ ad meridiem vsque celebrandas esse. Ergo extra id tempus Missam legere non est permissum. Quæ celebrandi consuetudo cùm vbiq;

obti-

obtineat, certum est sine scandalo illi contraueniri non posse. Scio Nauar. in Sum. cap. 25. num. 5. & de Oratione cap. 21. num. 22. Angelum item Rosellam, aliosque nonnullos in ea esse sententia, vt putent Missam priuatam ante auroram, & pomeridiano tempore etiam duabus post horis celebrari posse; melioribus tamen innititur fundamentis, ideoque probabilior, ac tutior videtur esse sententia Gabrielis, Maioris, Soto, Marcelli, Suarez, & multorum aliorum, qui omnes vnanimiter asserunt, surgentis auroræ tempus Missis priuatis celebrandis esse præstitutum ad meridiem vsque. Non tamen ideò negatur, ex euidenti aliqua causa, Missam aliquando anticipari, aut à meridie etiam duabus post horis celebrari posse, puta si cõmunicandus sit ægrotus, in mortis periculo constitutus, aut si in die festa concio non ante meridiẽ finiatur, & maxima populi pars Missam nõdũ audiuerit. Similiter etiã itineris causa, quod in die festa faciendũ est, anticipari Missa potest. Dico præterea, quoad tempus celebrandi Missam, Episcopum

dispensare posse, non quidem priuilegium vniuersale concedendo, quòd solius est Papæ; sed particulare tantùm, idque ob causam iustam & euidentem. Demum dico, hoc tempus variari posse per priuilegium à summo Pontifice cōcessum, secundùm eiusdem priuilegij tenorem.

Quod ad locum attinet, in quo scilicet dicenda est Missa, notandum est, de Iure communi & ordinario, nullibi, præterquam in Ecclesia consecrata, aut loco sacro, & ad hoc particulariter destinato, eam celebrari permissum esse, id quod non solùm communi Theologorum consensu, sed multis etiam Canonibus & Concilijs, in quibus id expressum est, comprobatur. Cuius præcepti alia non assignatur ratio, quàm quòd ita Sanctæ Matri Ecclesiæ, tam ad reuerentiam tanti Sacrificij, quàm ad maiorem in populo Christiano deuotionē excitandam, expedire visum fuerit.

Secundò notandum est, cum licentia Episcopi etiam extra Ecclesiā celebari posse, puta in Oratorio aut Capella, in domo priuata, licèt ea nō sit consecrata

vel benedicta, quemadmodum videre est Cap. *Missar. de Consecrat.* 1. vbi dicitur, Missam dici posse, *in locis ab Episcopo cõsecratis, vel vbi ipse permiserit*; semper tamen subintelligendo, si præstò sit altare portatile, & reliqua necessaria, sine quibus Missa non potest celebrari.

Tertiò aduertendum est, à Concilio Tridentino Episcopis iniunctum esse, vt ne inter priuatos parietes Missam celebrari permittant, nisi in loco decenti, & ab ipsis soli cultui diuino dedicato, ita vt, iuxta S. Concil. Trid. Episcopi potestas concedendi licentiam celebrandi Missam in Oratorijs priuatis restricta sit ad ea duntaxat loca, quæ vsibus prophanis non deseruiunt. Suarez disput. 81. sect. 3. §. Secundò, tractat quæstionem hanc, an videlicet Episcopus in casu necessitatis dispensare possit, & licentiam concedere in priuatis etiam ædibus dicendi Missam, in loco, qui diuino cultui non sit deputatus, sed destinatus sit ad vsus priuatos? Et tandem concludit affirmatiuè, propterea quòd Cõcil. Trid. non loquatur de casu necessitatis.

Quartò notandum est, in casu necessitatis Missam dici posse etiam extra Ecclesiam, extra Oratorium, imò etiam in campis; non autem in flumine vel mari, propter periculum effusionis sanguinis, habita scilicet facultate ab Episcopo, si peti cōmodè possit; sin minus, sufficit ipsa necessitas, omnibus in eo Theologis & Canonibus consentientibus, ita tamen vt adsit altare portatile, aliaque necessaria. Verb. g. vt exercitus aliquis Missam audiat, multitudinem templo non capiente, in aperto campo, loco aliquo decenti Missa dici potest. Similiter si ad exiguum aliquod Eremitorium nimis magnus fiat populi concursus, tum vt omnes missam audire possint, foris Missam dicere licebit, idque satius est, quàm si idem Sacerdos eandem intrò sæpiùs iteret, quod fieri quoque posse, supra ostensum est.

Deinde, vt legitimè dicatur Missa, non sufficit eam dici in Ecclesia, nisi etiam ea non sit violata. Violatur autem Ecclesia: Primò, homicidio voluntario ac iniusto, quod in ea com-

mit-

mittitur, etiam sine sanguinis effusione, puta suffocatione. Secundò, effusione sanguinis humani iniusta, copiosa ac voluntaria. Tertiò, effusione seminis humani voluntaria, & quæ publice in Ecclesia facta sit. Quartò, sepultura hominis Christiani, qui sit excommunicatus, non occultè, sed nominatim affixis schedis, aut alio modo solemni, vel qui manifestus fuerit Clerici percusor. Quintò, sepultura pagani, vel infidelis. Quibus connumerantur infantes sine baptismo mortui, nisi fortè adhuc in vtero inclusi, vna cùm ipsis matribus sepeliantur. Hi quinque casus, non tantùm de Ecclesijs consecratis, sed & benedictis intelligũtur, item de Cœmeterijs ad modum Ecclesiæ benedictis. Sextò violatur Ecclesia, si incendio vel ruina ita muri collapsi sint, vt de nouo eos ædificare oporteat: tum enim de nouoquoque Ecclesiam consecrari necesse est. Qui tamen sextus casus, non de Ecclesia benenicta, sed consecrata est intelligendus.

Quicũq; igitur celebrauerit in Ecclesia

aliquo dictorum modorum violata, etsi non fiat irregularis, (quia non celebrat in Ecclesia interdicta, iuxtà communem Summistarum opinionem) mortaliter tamen peccat, dum in re graui Ecclesiæ prohibitionem cōtemnit. Dicit. S. Thomas, concedente facultatem Episcopo, in Ecclesia violata, etiam ante reconciliationē Missam celebrari posse. Si enim licentiam dare potest celebrandi in loco non consecrato, etiam id potest in loco non reconciliato, maximè cùm concedant Canones celebrare Missam in loco ab Episcopo ordinato, Ecclesia violata non excepta. Ad quam tamen dispensationem, quia lex, in qua dispēsatur, Ecclesiastica sit, & magni momēti, Soto (confirmat idem Suarez disp. 81. sect. 4. §. His positis.) grauē requiri causam dicit. Sanè dubium non est, quin tāta possit incidere necessitas, vt, negata Episcopi copia, citra eius etiam facultatem in Ecclesia non reconciliata rectè celebrari possit, cùm præceptum Ecclesiasticum tanto rigore nō obliget. Hinc excusantur, qui in partibus Septentrionalibus Missā dicūtur legere, vbi hære-

tici

tici sepeliuntur; quia videlicet vel adiguntur necessitate, cùm alibi celebrare commodè non possint; vel quia Episcopi scientes, ijs cõsentiunt ac facultatem concedunt.

Quærat aliquis: Quid faciendum, si, dum celebrat Sacerdos, violetur Ecclesia? Respondeo: Quòd si post inchoatum Canonem violetur, Sacerdos finire & absoluere debet Sacrificiũ iam substantialiter inchoatum: sin verò Canõ necdum sit inchoatus abstinendum est, & expectandum, dum recõciliatur Ecclesia, quæ, si duntaxat benedicta sit, ab eo ipso Sacerdote aqua lustrali, alijsque breuibus cœremonijs quæ in cœremoniali Ecclesiastico continentur, adhibitis, poterit reconciliari. Sin verò consecrata sit Ecclesia, tum vel ab Episcopo, vel ab alio cũ illius facultate est reconcilienda. Omnia hæc desumpta sunt ex cap. *Si Ecclesia, de Consecrat Eccles. vel Altaris, &c. Aqua, &c. Proposuistis.*

Secundò quæritur: Quomodo se geret Sacerdos videns Excommunicatum aliquem velle Missam audire? Respondeo: Si Excommunicatus iste non sit ex-

communicatus nominatim, nec Clerici percussor, prosequi Missam Sacerdos poterit, etiam Excommunicato isto adsistente. Etsi enim in Iure antiquo prohibeatur, ne coram Excommunicatis diuina fiant, vt videre est in Cap. *Is qui, de senten. Excommun.* nihilominus tamen ad duo genera Excommunicatorum est restricta talis prohibitio, eorum scilicet, qui vel nominatim affixis schedis excommunicati, vel publici sunt Clericorum percussores. Cum his communicare non licet; at cum alijs licet: etsi enim illi Missam audiendo peccant, quippe quam audire ab Ecclesia prohibentur; nō tamē peccat Sacerdos, cùm quemlibet Excommunicatum euitare non sit obligatus. Quòd si verò Excommunicatus quispiam nominatim sit, aut publicus Clerici percussor, tum; si nondum cœpta Missa sit, incipi non debet antequam Excommunicatus ille expellatur. Quòd si fieri non possit, intermittenda est: celebrare enim in præsentia Excommunicati, peccatum est mortale: est enim hoc communicare in diuinis, quod ab Ecclesia est prohibitū.

Quod

Quòd si verò inchoata iam Missa sit, neque talis Excommunicatus egredi velit, aut cogi non possit; tum quidam Canone necdum inchoato, abstinendum à Missa existimant. Alij, & ipsi quoque graues Authores, consecratione nondum facta, intermittendam esse Missam affirmant. Circa quàm rem cùm certam Ecclesiæ determinationem non habeamus, liberum est Sacerdoti vtram velit opinionem sequi: vtraque enim probabilis est, veluti probat Suarez Tomo 5. disp. 12. sect. 1. §. 12. Quòd si verò iam cœptus Canon sit, aut secũdùm alios Consecratio, perget Sacerdos dum communicauerit. Quod reliquum est de Missa, quoniam non est de Sacrificij essentia, intermittendum est, aut alio in loco, vbi nullus sit Excommunicatus, perficiendum. Hæc est doctrina communis & vera, cuius Authores citantur à Suarez. Quomodo verò in hoc casu se gerere debeant Audientes Missam, suo loco infra cap. 25. declarabitur.

De Altari, ijsq; rebus, quæ ad Altare, & dicendam Missam sunt necessariæ.

CAP. XII.

AD dicendam Missam non sufficit benedictam aut cōsecratam esse Ecclesiam, sed inprimis etiam necessarium est, vt Altare, in quo celebrāda est Missa, sit consecratum. Idque potest esse vel fixum, vel portatile, quorū vtrumq; habet lapidem ab Episcopo cōsecratū, de quo prolixius Suarez disp. 81 sect. 5. Secundò requiruntur mappæ Altaris, quarum in Cap. *Super negligentiam, de Consecrat. dist. 2.* quatuor requiri dicitur, Corporale scilicet cum tribus alijs. Atque ita seruatur in multis Ecclesijs, maximè Religiosorum. Nihilominus tamen consuetudine receptum est, vt præter Corporale duæ tantùm mappæ sufficiant, aut vna duplex. Ita opinatur Syluester, Paludanus, Innocentius, & Directorium Curat. contra Angelum, qui sufficere vnam affirmat. Has mappas ex lino factas necesse est, non autem requiritur (Secundùm Suarez) vt sint benedictæ, quanquam benedictas quoque

esse satius sit, quemadmodum in Missali asseritur. Quærat aliquis: Quale peccatum committit, qui Missam celebrat sine mappis? Respondeo: Planè absque omni mappa celebrare, esse peccatum mortale, propter euidentem irreuerentiam, Ecclesiæque præcepto ac consuetudini contrarium. Si quis tamen ex necessitate Missam dicat, vnicam mappam habens, modò id fiat citra scandalũ, aut contemptum, hunc ego non putarem mortaliter delinquere.

Tertia mappa est Corporale, quod etiam lineum, & ab Episcopo per benedictionem consecratum sit, necesse est, quemadmodum habetur Cap. *Consultò, de Consecra.* dist. 1. propterea, quòd Sindonem repræsentet, cui Corpus Domini nostri IESV Christi in sepulcro inuolutum fuit. Et dicit Remense Concilium, Corporale non esse contexendum ex alia materia, siue ea vilior, siue preciosior sit, quod tamen de media eius parte intelligendum esse, Missale Romanum declarat, non autem de extremitatibus, quas bysso vel auro exornari nihil prohibet. Corporalis consecratio,

siue

siue benedictio durat, quàm diu integrum manet Corporale; si verò rumpatur notabiliter, vel laceretur, ipsam benedictionem perdit. Demum sciendum est, mortale peccatum esse MISSAM sine Corporali dicere, quia Ecclesiæ præcepto ac consuetudini est contrarium.

Quartò requiritur Palla, qua operitur Calix. Olim adeò longum erat Corporale, vt vna eius pars esset in altari, in quo erat Calix & Hostia; altera verò eius parte Calix ipse cooperiretur, cuiusmodi Palla etiamnum vtũtur Carthusiani. Nunc cum in vsu amplius non sit Corporale adeò longum, ad operiendum Calicem *Pallæ* opus est, quæ ex lino conficitur, & benedici necesse habet, non obstante quòd ex partibus fiat ipsius Corporalis: quia, vt dictum est supra, cùm diuiditur Corporale, benedictionem quoque amittit. Pallam ex lino constare debere asserit Innocentius lib. 2. de myst. MISS. cap. 56. Emanuel tamen Rodrigues, in sua Summa p. 1. c. 259. §. 18. in aliquibus locis etiã Pallas ex *rezza*, siue reticulo,

alia ue

aliaue materia confectas vsurpari asserit, & quidem à Viris doctis & Religiosis, quæ consuetudo hinc nata est, quòd Pallæ non contingant hostiam consecratam, veluti Corporalia.

Quintò Calix cum Patina requiritur, sine quibus dici Missa non potest, cùm necesse sit vinum, quod consecratur, in vase aliquo contineri; Patina verò recipiẽdis Hostiæ particulis vel fragmẽtis deseruit, si quæ fortè ex fractione Hostiæ deciderint, vel sanguinis aliqua guttula stillârit; præterquam quòd mysticè Calix nobis sepulchrum Christi, Patina verò lapidem, quo idipsum tegebatur, repræsentet.

Olim Calix è ligno conficiebatur. Zephyrinus Papa vitreo vti cœpit. post quem Vrbanus vsurpauit argenteum. Hodie Calices (ad minimum quo ad cupam) vel ex stanno, propter inopiam; vel ex auro, argentoue fieri consueuerunt. Sanè cæteræ materiæ omnes prohibitæ sunt, vt videre est Cap. *Vasa*, C. *Vt Calix*, *de Consecrat*. dist. 1. Idẽ de Patina est intelligendum. Patinã verò vnâ cũ Calice ab Episcopo consecratam

tam esse oportet. Vbi notandum, Calicem, si fortè de nouo sit deaurandus, de nouo quoque consecrandum esse: quia aurum, quod allinitur, ipsumque Sanguinem contingit, non est cōsecratum. idem quoque de Patina intelligendum secundùm Suarez, disp. 81. sect. 7. §. Alia. Secundò aduertendum est, Calicem, si ita confectus sit, vt cupa ab ipso pede citra ruptionem separari nō possit, tum si dirumpatur, perdere consecrationem: sin verò ita factus sit, vt separari à pede cupa possit citra Calicis ruptionem, tū eiusmodi separatione consecrationem non amitti.

Hic dubium occurrit: An scilicet pixidem, in qua reseruatur S. Eucharistia, in vsum communicationis, cōsecratam esse oporteat? Paludanus, Soto, Syluester putant id non esse necesse, cum ea de re nullus extet Canon. Durandus è contrario affirmat necesse esse, formāq; pixidem illam benedicendi in Ordine Romano cōtineri. ait Suarez, vbi supra, Durādi opinionem probabiliorem, atq; tutiorem existimat, cui videtur consentire S. Thomas, qui in 3. p. q. 82. art. 3. dicit,

cit, ob reuerentiam nihil debere cótingere Sacramentum , nisi quod sit consecratum. Et videtur ea sententia seruanda esse in praxi, non quod pixis illa oleo sacro cósecranda sit, veluti Calix & Patina: quia hoc non amplius in more est, sed benedicenda duntaxat ea benedictione, quæ in Romano Pontificali continetur. Quanquam nec hinc talis benedictionis necessitas rectè colligi potest, cùm in Pontificali multæ præterea aliæ benedictiones non necessariæ continentur, veluti mapparum Altaris, reliquorum vasorum, & similium.

Secundò quæritur; Liceatne Laicis, aut his, qui Sacerdotes non sunt, res cõsecratas, aut benedictas celebrãdæ Missæ deseruientes contingere. Sanè multi extant Canones prohibentes Laicis, maximè mulieribus, etiam Monialibus, ne rse eiusmodi contingant, vt videre est dist. 23. per multa Capita ex Concilijs desumpta, & distinct. de *Consecrat.* Cap. *In Sancta.* Et cap. *Vestimenta*, qui tamen Canones nunc omnes in vsu esse desierunt. Hodiè sic seruatur. Primò, quæcunq; non immediatè Corpus Domini

mini nostri contingunt, neque oleo cõ-
secrata sunt, à Laicis, & quidem à fœ-
minis contingi possunt: quanquam Syl-
uester verb. Missa 1. q. 2. §. 2. contra-
rium teneat, verùm citra rationem,
cùm consuetudinẽ illi aduersari videa-
mus: & Cap. illud, *Vestimenta*, quod fa-
cit pro illo, non amplius sit in vsu. De-
inde de Calice, Patina, & Altari porta-
tili Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 3. ad 3. di-
cit, modò id ne fiat cum contemptu, et-
iam à Laicis citra peccatum contingi
posse; aut si peccant, leuissimum esse
peccatum. Suarez disp. 81. sect. 8.
§. Tertium, dicit, eas res citra legiti-
mam causam & necessitatem moralem
contingere, negari non posse, quin sit
peccatum veniale, & si quidem fiat
cum contemptu, esse mortale. Causa
hæc est; quia aliquæ Religiones pri-
uilegium habent, vt eius Religionis
Laici Calicem possint contingere. Er-
gò citra priuilegium à Laicis contin-
gi non potest. Quod de Calice vacuo
intelligendum est: si enim in eo sit
Sanguis Domini nostri, vix à morta-
li peccato poterit excusari, qui citra
causam

causam eum contingit; tum enim à solo Sacerdote, aut ad summum à Diacono tractari potest. Ita tenet Paludanus dist. 13. qu. 1. artic. 4. conclus. 2. Subdiaconus verò Calicem contingere potest, & portare ad celebrandam Missam, sed vacuum. Reliquos Minores Clericos quod attinet, in antiquis quidem Canonibus ijs videtur concessum Calicem contingere, vsus verò & consuetudo è contra videtur prohibere ne contingatur Calix, nisi ab his solùm, qui sunt vel in Sacris, vel priuilegiati. Tertiò de Corporalibus & Purificatorijs, idem quod de Calice sentiendum est. Quorum prima lotio fieri debet ab eo, cui ea licet contingere, veluti ordinatur Cap. *Nemo* 2. *de Consecrat.* d. 1. post hâc etiam à fœminis lauari ac sarciri possunt, maximè si Virgines sint Deo consecratæ, vti etiam arbitratur Caietanus, verb. Mulierum peccata in fine.

Sextò, ad dicendam Missam requiruntur in Altari candelæ; siquidem sine his celebrare mortale peccatum est, secundùm opinionem communem Summistarum,

rum, & quemadmodum colligitur *de Celebrat. Miss. cap. vlt.* Idem etiam vniuersali ac antiquissima Ecclesiæ consuetudine obtinuit. Candelam autem ceream esse oportet, non sebaceam; vnde si quis, adhibita duntaxat lampade cum oleo, Missam celebraret, peccaret mortaliter contra communem Ecclesiæ cõsuetudinem, nisi fortè cãdela cerea haberi nequeat. Quo ad numerum candelarum, dicit Iacobus de Graffijs lib. 2. c. 42. num. 1. secundùm rigorem præcepti, vnam candelã sufficere; propter decorẽ tamen, & communem consuetudinem, duæ ad minimum adhiberi debent.

Septimò, Missali opus est. Et quanquã de eo non extat præceptum: nihilominus tamen omnes Summistæ illud ad celebrandam Missam dicunt esse necessarium: quia cùm labilis sit memoria, Sacerdos non adhibens Missale, præterquam quòd contra communem Ecclesiæ consuetudinem peccaret, errandi quoque periculo se exponeret. At quærat aliquis; quale peccatum committat Sacerdos, qui difficiente fortè Missali, Missam memoriter tenens, eam dicit

citra Missale? Suarez disp. 81. sect. 6. §. Quartò, negat se facilè id cuiquam permissurum, propter authoritatem multorum, qui citra Missale Missam nō posse celebrari existimant, neque aliam hîc peccati causam assignare posse se dicit, quàm quòd tantorum Doctorum iudicio temerè non sit refragandum. Mihi peccati causa ex periculo omittendi aliquid ex necessarijs nasci videtur, cui se exponit is, qui Missam sine Missali dicere præsumit. Et quanquam speculatiuè Missa dici citra Missale posse videatur: nihilominus tamen ex praxi patet, tot tantisq; ex varijs accidentibus, atque adeò ex tanti Mysterij sublimitate superuenire turbationes, vt etiam adhibito Missali errores multi committantur. Quid ergo si sine Missali celebremus?

Octauò in Altari requiritur signum Crucifixi, de quo Suarez, vbi supra, nec Canonem, nec decretum vllum extare dicit, sed constitutum ac ordinatum esse in Cœremonijs ac Regulis Missalis. Quæ consuetudo, etsi à bonis Sacerdotibus obseruetur; non tamen ideò pec-

catum mortale fuerit, Missam sine illo celebrare, cùm de eo nullũ extet præceptum; neque res sit tanti momenti; sed quæ obliget duntaxat more reliquorum rituum ac cœremoniarum Missæ.

Nonò, tam in Altari, quàm reliquis ornamẽtis, ac vestibus Sacerdotalibus, ob tanti Mysterij reuerentiã & decorẽ, debita munditiesrequiritur, secundùm statutum Innocentij III. c. 2. *De custodia Ecclesiæ.* Caietanus in verbo *Missæ celebratio*, immunditiam in rebus sacris intolerabile peccatum esse dicit, id est, mortale, quemadmodum affirmat Syluester, verbo Missa. 1. q. 2. Si tamen immundities non sit vsque adeò enormis peccatum erit duntaxat veniale.

Decimò demũ necessaria est meteria, quæ consecretur, Hostia videlicet & vinũ, de quibus id monuisse sufficiat, Hostiam debere constare ex tritici medulla; debere esse Azimam, hoc est, sine fermento; debere esse integram, neque notabiliter fractam, figuræ rotundæ, & magnitudinis competentis; vinum verò ex vuis, non corruptum, neq; mutatum in acetum.

Hic

Hîc occurrit dubium: An videlicet, si haberi maior Hostia non possit, Hostia aliqua ex minoribus ad celebrandam Missam adhiberi possit? Respōdeo, in secreto id fieri posse, maiori Hostia deficiente, cùm in contrarium nullū præceptū aut Canon reperiatur: vnde præsumendum est, gratius esse Deo celebrare adhibita Hostia minori, quàm prorsus non celebrare, etiamsi id fiat die non festa. Dico prætereà, si periculum non sit de scandalo, etiam publicè Missam dici posse adhibita Hostia minore, propter rationes iam commemoratas.

Quomodo se præparare debeat Sacerdos ad celebrandam Missam.

CAP. XIII.

PRimò necessariū est, vt Sacerdos accedat ad celebrādam Missam citra peccati mortalis conscientiā. Si verò mortalis sibi criminis conscius sit, iubet Cōc. Trid. sess. 13, cap 7 eum cōfiteri, etsi sibi ipsi videatur esse contritus. Quòd si tamen ex vrgente aliqua causa Missa celebranda sit, non suppentente occa-

fione confitendi, doleat de peccatis cum firmo propofito fe emendandi; ac poft dictam Miffam illicò confiteatur, vt S. Concilij præcepto fatisfaciat.

Obferuent hîc Confeffarij: Quòd fi Sacerdotes Miffam dicturi ad confeffionem accedant, qui nocte præcedēte carnaliter peccauerunt, his Miffæ celebrationem in aliam diem differre iubeant, non obftante quòd cum dolore debito fint confeffi, ac etiam acceperint Abfolutionem, nifi graui aliqua neceffitate vrgente. Si enim his, qui præcedente nocte citra peccatum pollutionē nocturnam paffi funt, vt Communionem in alium diem differant, fuaderi folet propter Sacramenti reuerentiam, nifi vel neceffitas, vel pietas contrarium fuadeat; multò magis id fieri debet in his, qui voluntariè peccauerunt, & quidem maximè, fi in eadem peccata relabi fubinde confueuerunt.

Secundò neceffe eft, vt Sacerdos abfolutè ieiunus fit à tempore mediæ noctis præcedentis, adeò, vt fi quis in prima vel fecunda Miffa Natiuitatis Domini purificationem fumpferit aut ablutionem,

nem, citra mortale peccatum ſequentem Miſſam celebrare non poſsit, præterquam quòd qui celebrat nõ ieiunus, ſecundùm Canones deponi etiam & excommunicari debeat, Cap. Nihil qu. 1.

Tertiò, talis in Sacerdote celebraturo requiritur diſpoſitio, vt periculum nullum ſubſit de committenda irreuerentia, aut de Miſſa non perficienda. Hinc eſt, quòd per Canones à Miſſa celebranda arceantur Sacerdotes, morbo caduco vel capitis vertigine laborãtes, Cap. *Communiter*, 14. *diſt.* & 2. *q.* 7. Similiter dicendum eſt, ſi periculũ ſit de vomitu ſit Quòd ſi verò Sacerdos quiſpiam morbo aliquo laboret contagioſo vel formidabili, qualis eſt lepra, vel ſi nimio præpediatur timore, tùm publicè quidem celebrare Miſſam prohibetur, non autem in ſecreto.

Quartò, requiritur intentio & voluntas celebrandi modo debito, & conformitèr ritibus Eccleſiæ Catholicæ Romanæ. Quintò, cũ nihil in Eccleſia Chriſti Sacrificio Miſſę maius ſit, ac excellẽtius, æquiſsimum etiam fuerit, vt ante-

quam Missam incipiat Sacerdos, se pia aliqua oratione ad illam disponat, & ad deuotionem excitet. Ideoque, quanquam nullum extet præceptũ, quo sub pœna peccati mortalis ad dicẽdas præces aliquas adstringatur, rectissimè tamen fecerit, si orationes illas in hunc finem in principio Missalis appositas, recitauerit. Non autem peccabit, si his, (citra contemptum tamen & ob aliquam causam) omissis, alias recitare maluerit.

Quod ad Officiũ attinet; dubium hîc occurrit, an prius Matutinas recitare teneatur Sacerdos, quàm celebret Missam? Multi sunt, qui putant mortaliter peccare, si quis ante recitatas Matutinas Missam dicat. In his est Veruecensis Paludanus, S. Antoninus, Gabriel, Canus, Angelus, Armilla, Nauarrus, Francolinus, & alij: qui omnes hac nituntur ratione, quod qui secus faciunt, contra communem Ecclesiæ consuetudinem peccant, quæ per modum legis obligat, & quidem in re graui, qualis hæc est, sub pœna peccati mortalis. Aliorum hæc est sententia. Si nimirum

rum dicatur Missa ante recitatas Matutinas propter legitimam aliquam causam, nullum esse peccatum; si verò id fiat sine causa, peccatum duntaxat esse veniale. In hac sententia est Soto in 4. distinct. 13. qu. 2. art. 2. ad quam pariter inclinare videtur Syluester v. Missa 1. quæst. 6. & tuetur illam strenuè Suarez disp. 82. sect. 1. Ratio hæc est; quia ea de re nullum extat præceptum, quod obligat sub pœna peccati mortalis. In Rubricis Missæ duntaxat reperitur, Missam dicendam esse recitatis Matutinis; verùm nihil ibi præcipitur, sed declaratur tantùm, quid communiter à Sacerdotibus fieri soleat, & expediat. Similiter in Missali dicitur, ante Missam orationes aliquas esse recitandas; at consilium illud est, non præceptum.

Deinde, recitatio Matutinarum non est dispositio ad celebrandam Missam necessariò requisita, alioquin enim dici Missa non posset, nisi recitatis iam Matutinis, quemadmodum si quis ieiunus non sit, Missam dicere non potest; quia scilicet tale ieiunium dispo-

sitio necessaria sit ad Missam, quod falsum est, cùm ex communi omnium sententia, Sacerdoti, qui ob cerebri debilitatem Officium recitare nequit, concedatur nihilominus Missam celebrare. Ad id, quod de consuetudine obijcitur, respondetur, tum demum consuetudinem per modũ legis obligare, cùm per se, & immediatè obseruationẽ alicuius rei intendit introducere. Iam verò hic ordo, recitandi videlicet Matutinas ante Missam, non immediatè à consuetudine, sed ex vtriusque actionis conditione profluxit. Matutinarum enim recitatio, est Officium nocturnum, atque ordinariè fit de nocte: Missa verò diurna est actio, & celebratur de die. Hinc est, quòd Missa post recitatas Matutinas celebretur.

Verùm, vt demus hunc ordinem recitandi Matutinas ante Missam per cõsuetudinem esse introductum, dico tamen eum transgredi non esse peccatum mortale, quia res est exigui momenti, quippe qua neque cultus diuinus, neque Sacramenti reuerentia vllo modo imminuitur, neque ex ea nascitur vllum

scan-

ſcandalum; loquitur enim de ijs Matutinis, non quæ in Choro, ſed priuatim recitantur. Ergo nõ eſt peccatum mortale. Præterea Matutinæ maioré habent connexionem ordinis cum alijs Horis Canonicis, quàm cum Miſſa, cum quibus vnum Officium conſtituunt; at cũ Miſſa non vnam eandemque rem conſtituunt, quia duæ ſunt diuerſæ actiones. Iam ſi Veſperas legere prius, quàm Matutinas non eſt peccatum mortale, vt omnes affirmant; multò minus peccatũm erit mortale, prius Miſſam dicere, quàm Matutinas.

Demum totum Officium recitare ante Miſſam, etiam eſt contra communem conſuetudinem Eccleſiæ: & tamen non ideò erit peccatum mortale, ſi id fiat ob cauſam aliquam; imò ne veniale quidem peccatum. Idem affirmo de Matutinis.

Totum hoc intelligo de Matutinis priuatim recitandis, & extra Chorum. si enim loquamur de Choro, dico Summum Sacrum citra graue peccatũm celebrari non poſſe ante dictas Matutinas; Ordo enim Eccleſiæ requirit, vt tam

Horæ Canonicæ in Choro, quàm Missa solemnis suo quæque tempore perficiantur, id est, post cãtatam Primam. Vnde eiusmodi ordinem disturbare & interrumpere, res est magni momenti; vtpote qua turbaretur cultus diuinus, turbaretur Ecclesiæ regimen, & generaretur scãdalum in populo, si talia fiant citra causam grauem ac euidentem. Est enim Officium publicum, ad commune bonum institutum.

De Vestibus sacris, quibus vtuntur Sacerdotes Missam celebrantes, & de earum significatione.

CAP. XIV.

SEx enumerantur propriè Vestiũ genera, quibus Sacerdotes ad celebrandam Missam ornantur ac vestiuntur; *Amictus* scilicet, *Alba*, *Cingulum*, *Manipulus*, *Stola*, & *Planeta*. *Superpelliceum* ideò non pono, quòd non benedicatur, neque omnes illud in celebranda Missa vsurpẽt. Hæ vestes ab Ecclesia ordinatæ sunt principaliter ad decorem & ornatum Sacerdotis in Altari diuinum Missæ Sacrificium offerentis quanquam il-

larum

larum singulæ mysticam quoq; habeant significationem. Hæc igitur ornamenta ac Vestes, bifariam considerari possunt; semel in ordine ad Sacerdotem: deinde in ordine ad Christum, à Sacerdote repræsentatum.

Quod ad primum modum attinet, *Amictus*, secundùm Innocentium III. lib. de Myst. Missæ, & in Decretal. ad Patriarch. Constantinop. fiduciam & spẽ designat, quam in Deũ Sacerdos habere debet, in diuino hoc Sacrificio offerendo; vnde eũ capiti imponens, Dominum orat, dicens; *Impone, Domine capiti meo galeam salutis, ad expugnandos omnes Diabolicos incursus. Humerale* verò spem salutis significare, patet ex S. Paulo 1. ad Thessal. cap 5. vbi dicit: *Induti loricam fidei, & charitatis, & galeam spem salutis.* Dicit prætereà Hugo de S. Victore lib. 2. de Sacram p 4. illam *Amictus* partem quæ super humeros circumquaque diffunditur, operũm fortitudinẽ designare, id est, Sacerdotem fortem esse debere, ad superandas omnes difficultates bonis operibus.

Alba, cuius mentionẽ facit Innocẽtius

III. vbi ſupra, cordis munditiem innuit; vnde eam induens dicit Sacerdos: *Dealba me Domine, & munda cor meum, vt in ſanguine Agni dealbatus, gaudijs perfruar ſempiternis.* Dicit Alcuinus lib. 1. de Diuinis Officijs, cap. 18. Albam operire totum corpus Sacerdotis, à capite vſque ad calicem, per quod ſignificatur perſeuerantia in bono, quæ ad finem vſque durare debet, ſecũdùm illud Matth. 24. *Qui autem perſeuerauerit vſque ad finem, hic ſaluus erit.*

Cingulum, quod ſecundùm D. Hieronymum in Pſal. 122. lumbos ſtringit & mortificat, continentiam & caſtitatem carnis deſignat, quam habere Sacerdotẽ decet, vt dignè diuinum hoc Sacrificiũ Deo offerat. Hinc ſe cingens Sacerdos dicit: *Præcinge me Domine cingulo puritatis, & extingue in lumbis meis humorem libidinis, vt in me remaneat virtus caſtitatis, & continentiæ*; tunc enim *acceptabis Sacrificium iuſtitiæ*. (Pſal. 50) Adiungit Alcuinus, loco ſupra citato, *Cingulũ* non tantùm ſtringere Albam, ſed eam etiam retinere, ne defluendo greſſum Sacerdotis impediat. Quod prudentia & diſcre-

discretio innuitur, qua destituti, deuotissimi etiam quique Viri non offēdunt modò, sed interdum etiam labuntur, atque ita Deo Sacrificium sine sale offerunt.

Manipulus, qui applicatur sinistræ, quo dextera ad faciendas cruces, aliasque cœremonias sit expeditior, veram pœnitētiam & cordis compunctionem designat, qua munitus debet esse Sacerdos omni tempore, maximè verò cùm ad altaris mysteriū accedit, vbi & sua, & populi, pro quo constitutus est intercessor ad Deum, peccata illi sunt deflenda. Vnde induens *Manipulum* Deū orat, dicens: *Merear Domine portare Manipulum fletus & doloris, vt cum exultatione recipiam mercedem laboris.* De S. Arsenio commemorat Beda in suo Martyrologio 15. Augusti, tam vbertim eum in dicenda Missa lacrymas profundere solitum, vt sudarium lacrymis oppleret. Amalarius lib. 2 de Ecclesi. Officijs cap. 24. dicit, in sinistra portari *Manipulum* ad demonstrandum huius vitæ tædiū, & *Manipulū* esse instar sudarij, quo sordes ac immunditias nostras abstergamus.

Stola, quæ iugi in modum collo impoſita, crucem in pectore efficit, ſpõtaneam & promptam obedientiam ſignificat in portanda cruce Chriſti, qua mediante homo in illum ſe gratiæ & innocentiæ ſtatũ reſtitutũ eſſe ſperat, ex quo primi Parentes inobedientia exciderãt. Hinc ſe *ſtolá* circundans Sacerdos, Dominum precatur dicens: *Redde mihi, Domine, Stolam immortalitatis, quam perdidi in præuaricatione primi Parentis.*

Planeta, ſecundùm Innocentium lib. 1. de Myſt. Miſſ. c. 58 & Rupertum libr. 1. de Diuinis Officijs cap. 22. charitatem interpretatur. Quemadmodum enim charitas præ reliquis omnibus præeminet virtutibus, eaſque protegit ac illuſtrat: ita etiam hæc veſtis cunctæ planat, & omnia alia indumenta intra ſe claudit & continet, certoque quodam modo eas conſeruat ac defendit. Secundùm alios ſuaue illud Domini iugum ſignificat, vnde eam induens Sacerdos dicit: *Domine, qui dixiſti: Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue; fac vt iſtud portare ſic valeam, quòd conſequar tuam gratiam.*

Nunc

Nunc si eas Vestes in ordine quo ad Christũ consideremus, diuersas habent significationes. *Amictus* ergo, dicit Gabriel lect. 11. in Can. velum illud repræsentat, quo Iudæi faciem Christi velauerunt, quando irridentes eum dicebant: Prophetiza nobis, quis est qui te percussit? Secundùm Bonauenturam verò in exposit. Myst. Missæ, Innocentium, & Rupertum in locis citatis, Christi designat humilitatem, quæ ipsam diuinitatem operit ac tegit, veluti *Amictus* caput operit Sacerdotis.

Camisea secundùm S. Germanum in Theor. rerum Ecclesi. splendorem indicat diuinitatis: secũdùm Stephanum Heduensem, gloriam resurrectionis: secundùm Gabrielem, & Durandum in Rationali libr. 4. cap. 3. vestem illam albam nobis repræsentat, in qua Herodes Christum Dominum ludificauit.

Cingulum, dicit S. Germanus loco supra citato, fortitudinem Christi demonstrat, qua vestiuit & præcinxit se. Alij funem istum designare aiunt, quo ligatus fuit Christus.

Manipu-

Manipulus, ſecundùm S. Bonauenturam, pugnam innuit ac certamen, quod in hac vita Chriſti humanitas pro iuſtitia ſuſtinuit.

Stola, ſicut volunt Rupertus & Innocentius, obedientiam Chriſti in ſuſtinenda cruce repræſentat. Secundùm Bonauenturam verò paſſionem Chriſti deſignat, quam omni tempore in pectore ſuo portare debet Sacerdos.

Planeta, dicit S. Germanus, purpuram illam ſignificat, qua Chriſtum milites induerunt, vt irriderent eum. Secundùm alios verò, tunicam illam Chriſti inconſutilem repræſentat.

Quod ad materiam harum veſtium attinet, certum eſt ex Patribus, duas earum lineas eſſe oportere, *Amictum* videlicet, & *Albam*; atque ita quoque vniuerſali conſuetudine videmus eſſe receptum: reliquæ verò quatuor indifferenter vel lineæ eſſe, vel ex byſſo confici poſſunt.

Forma, ſicut in alijs rebus artificialibus, ſic etiam in his veſtibus Sacerdotalibus, eſt figura. Vnde in omnibus formam Eccleſiaſticam & conſuetam obſeruari

ſeruari neceſſe eſt, alioquin non forent veſtes Sacerdotales, neque ſignificarent id, quod debent ſignificare. Veluti ſi *Alba* ſimilis ſit *ſcapulari*, quale Monachis geſtare in more eſt, certum eſt eam non eſſe *Albam*; quia nimirum forma Eccleſiaſticæ Albæ ſit deſtituta.

Quod ad *colorem* veſtium Sacerdotalium attinet, *Amictum*, & *Albam* alba eſſe neceſſe eſt, reliquæ coloribus variari poſſunt, prout habetur in Miſſali; item prout fieri ſolitum eſt in Eccleſijs benè conſtitutis, pro temporum diuerſitate, etſi ea de re præceptum non extet, quod obliget ſub pœna peccati: vnde multi paupertate excuſantur. Qui tamen eas veſtes modo iam dicto facere ac præparare poſſunt, ita facere tenentur: quia non modò ad ornatum, decorem, & rerum myſticarum deſignationem, ſed ad populi quoque deuotionem excitandam deſeruiunt.

De *benedictione* earum veſtium ſic ſentiendum. Omnes & ſingulas eo modo, quo Cap. *Veſtimenta, de Conſecrat.* diſt. 1. ordinatum eſt, benedicendas eſſe. Qui poteſtatem habet eas benedicendi, eſt

vel

vel Episcopus, vel alius Sacerdos, eo priuilegio donatus. Benedictiones in Pontificali Romano continentur, durantque quàmdiu istę vestes manent integræ, ac formam suam retinēt. Vnde si de *Alba* planè manica auellatur, certum est illam benedictionem amittere, & hinc est, vt dum de nouo manica auulsa adsuitur, etiam de nouo illam benedicere necesse sit, alioquin in dicenda Missa vsui esse non potest. Similiter si ita rumpatur *Cingulum*, vt neutra eius parte Sacerdos se præcingere possit, benedictionem perdit, neque connodatum vsui esse Sacerdoti potest, nisi denuo benedicatur. Si verò altera pars ad cingendum sufficiat, iam in ea salua remanebit benedictio. Similiter si dissuatur *Cingulum*, & connodetur antequam prorsus rumpatur, manet benedictio, & *Cingulum* deinceps vsui esse potest. Idem de reliquis sacris vestibus est intelligendum. Ita affirmat Paludanus in 4. dist. 13. q. 2. Syluest. verb. Benedictio, quæst. 4. Suarez disp. 83. sect. 2. in fine, & desumpta hæc sunt ex Cap. *Quod in dubijs, de Consecrat. Ecclesiæ*

clesiæ vel Altaris. Addunt supra dicti Authores, *Stolam* vice *Cinguli* esse posse, cùm habeat formam sufficientem ad istum vsum. Item *Manipulum*, si longitudinem habeat sufficientem, posse esse loco *Stolæ*, quia nimirum eandem habent figuram. Notat hîc Suarez, illas vestes sacras, quæ duplices sunt, veluti *Stola & Planeta*, aliumque intus, alium verò foris colorem habent, si separentur, vtramque partem benedictionem retinere, cùm vtraque illarum tota *Planeta* sit & *Stola*; & vna benedictione benedicantur, tanquam essent duæ *Planetæ ac Stolæ*.

In conficiendis hisce vestibus notandum est, commoditatis potius, & periculi, quod ex inconcina earum forma accidere potest, quàm ornatus rationem habendam esse, cùm certum sit, quamuis turbationem seu incursum, licet minimum, in tantum Sacerdotem celebrantem perturbare, vt ab attentione & deuotione ad tanti ministerij administrationem requisita, eum alienare facilè valeat. Hinc à manicis *Albæ*, à *Corporalibus*, & à *Pallis* remouendũ

censeo

censeo vsum prælongarum laciniarum, siue parergorum, quibus ita nonnunquã complicantur & inuoluuntur, vt sine periculo aliquid subuertendi, expediri vix possint. Nec mihi *Vela* placent adeò longa, tantaque arte elaborata, vt præterquam quòd difficulter à Sacerdote complicantur, ipsam quodammodo velorum formam & nomem amittant. *Planetas* quoque ita fluxas & amplas esse incommodum est, vt ad cubitum vsque defluentes, Sacerdotem impediant, quò minus ad formandas Cruces, aliasque cœremonias peragendas, sit expeditus.

Occurrunt hoc in loco dubia aliqua de sacris Vestibus, quorum Primum est de necessitate, an nimirum ad dicẽdam Missam absolutè sint necessariæ? Ad quã quæstionẽ, communem secutus Doctorum & Summistarum opinionẽ, respondeo, eas tã esse necessarias, vt si quis vna earum deficiente Missam celebret, grauissimè sit peccaturus, dum ordini & consuetudini Ecclesiæ repugnat. Vnde Cap. *Ecclesias.* dist. 23. sub pœna Excommunicationis constitutum est, vt sacerdos in Missa vtatur *Stola*, reliquarum verò

verò veſtium Sacerdotalium eadem eſt ratio. Idem etiam colligi poteſt ex Cap. *Veſtimenta, de Conſecrat.* diſt. 1.

Secundum dubium eſt de neceſſitate benedictionis. Ad quod reſpondeo, neceſſariò requiri, vt omnes veſtes ſint benedictæ, alioquin mortaliter contra ordinem, & conſuetudinē Eccleſiæ peccabitur, vt paulò ante oſtēſum eſt. Scotus & Richardus in 4. ſent. diſtin. 13. dicunt, in aliquibus regionibus morē non eſſe, vt *Cingulum* benedicatur, vnde putant *Cinguli* benedictionem non eſſe neceſſariam. Verùm illa ſententia ſecūdùm Nauarrum in Sum. ca. 25 nu. 84 & Suarez diſp. 83. ſect. 3. non eſt ſatis tuta; quia in Pontificali Romano non minus de *Cinguli*, quàm de reliquarum Veſtiū benedictione præcipitur. Ergo ſi in alijs iſtis benedictio neceſſaria eſt, etiam neceſſaria erit in *Cingulo*. Vnde per errorem & abuſum fieri videtur, quod in ijs regionibus Scotus & Richardus fieri cōmemorant, cum in reliquis omnibus alijs etiam *Cingulum* benedicatur.

Caietanus in 1. 2. q 96. art. 4. negat abſque ſacris his veſtibus, etiam in mortis peri-

periculo, licitum esse sacrificare, quæ sententia, loco citato, Nauarro nimis dura videtur. Suarez dicto loco astipulatur Caiteano, ita tamẽ, vt omnes Vestes sacras compræhẽdat. Si enim (moraliter loquendo) Sacerdos quispiam in habitu suo ordinario Missam celebraret, dubiũ non est, quin ingens scandalũ & irreuerentiã maximam sit commissurus. Subiungit Suarez: si in casu necessitatis aliquis Missam celebraret absque vna aut altera harum vestium, maximè minorum, puta *Cingulo*, vel *Stola*, Authores esse in ea sententia, peccatum non committi mortale. Similiter etiam à peccato excusabitur, si quis per inaduertentiam, aut memoriæ debilitatem absque aliqua harum vestium Missam celebret.

Tertiò dubitatur, an pedibus nudis celebrari Missa possit? Respondeo, ea dere nullum extare Canonem: hoc solùm certum est, Sacerdotes olim ante Altare sandalijs vsos fuisse, quæ diuersa erant ab ijs, quibus Episcopi vtuntur, vti notat Alcuinus lib. de Diuinis Officijs, cap. de vest. sac. Dico deinde, iuxta com-

communem consuetudinem, calceatis, non verò nudis pedibus Missam esse celebrandam, decore quoque ac honestate idipsum exigente: In qua sententia quoque sunt Syluester, Scotus, Richardus, & Suarez.

Quartò quæritur, an peccet, qui operto capite Missam celebrat? Respondeo peccare, idq; prohibitum esse à Zacharia Papa, Cap. *Nullus, de Consecrat. dist.* 1. vbi priuatur Communione, si quis contrarium facere præsumat; vnde citra dispensationem operto capite celebrare, peccatum est. Nihilominus tamen, secundùm Syluestrum, verb. Missa, 1. q. 2. §. 1. & Suarez disp. 83. sect. 3. sub finē, non erit graue peccatum, si quis vel ob infirmitatem, vel aliam causam necessariam operto capite sacrificet, maximè si dispensationem commodè petere nō possit. Vnde in Cap. illo dicitur: *Qui timerè præsumpserit*, quod intelligi de eo nō potest, qui infirmitatis causa id fecerit, præsertim si id semel, aut bis duntaxat fiat. Sed neq; sic palam quidem, verùm in secreto solummodò operto capite celebrari fas est.

De

De Ritibus S. Missæ, qui consistunt in verbis eius.

CAP. XV.

HIc præsupponendum est, omnia illa, quę à S. Ecclesia huic Sacrificio Corporis & Sanguinis Domini nostri Iesu Christi, ab ipso Christo instituto, adiuncta sunt, piè sanctéque esse ordinata. Ita affirmat Conc. Trid. sess. 22. c. 4. & 6. & can 5. 6. 20. Vnde à nonnullis Missa institutio Diuina appellatur, non quòd tota instituta sit à Christo immediatè, quemadmodum supra Cap. 3. diximus, sed quia substantia eius ab ipso Christo immediatè sit instituta; reliqua verò omnia adiuncta ab Ecclesia, per potestatem à Christo Apostolis, & successoribus eorum Pontificibus concessam, quemadmodũ id declarat S. Conc. Trident. sess. 21 c. 2. ita, vt ea etiam, quæ adiuncta sunt, nihilominus à Christo instituta censeantur, quamuis mediatè. Deinde etiam dici potest, quicquid adiunctum est, per Spiritum sanctum Ecclesiæ esse inspiratũ; vnde rectè Missam Institutionem esse diuinam asseuerari

potest.

poteſt. Hinc facilè eſt colligere, quanta cum deuotione ac reuerentia Miſſam dicere pariter ac audire conueniat, cùm non ſit res ab hominibus inuenta, ſed ab ipſo Spiritu ſancto inſpirata.

Iam earum Orationum quæ in Miſſa ex ordinatione ac inſtitutione Eccleſiæ recitantur, nonnullæ ad laudem Dei, aliæ ad gratiarum actiones, aliæ ad inſtructionem populi in rebus fidei, aliæ ad excitandam deuotionem fidelium, aliæ ad præſentanda Deo noſtra deſideria; aliæ denique ad implorandam gratiam diuinam, (vt ex conſideratione ſingularum patebit prolixius) diriguntur.

Primò, Sacerdos ad pedem altaris, facto ſigno Crucis, Pſalmum recitat 42. *Iudica me Deus*, &c. quo duo à Deo præcipuè flagitat. Primò, vt protector ſuus eſſe velit ac defenſor; deindè, vt lumen illi, ac veram ſanctitatem cōcedat, quò introire ad altare Domini, atque dignè ſanctum hoc Sacrificium offerre poſſit.

Secundò, ſequitur peccatorum, non Sacerdotis duntaxat, ſed etiam populi circumſtantis Cōfeſſio, quæ à Damaſo,

aut (vt alij volunt) à Pontiano Papa fuit instituta, vt per eam, tam Sacerdos, quã populus, ad impetrandam à Deo peccatorum suorum veniam, hoc mediante Sacrificio, disponeretur, cùm nihil sit, quod diuinam gratiam impediat æquè, ac peccatũ, quod ex superbia nascitur: è contrario verò nihil adeò efficaciter Deum ad misericordiam & peccatorum remissionem nobis largiendam commoueat, quàm sui ipsius accusatio, ex humilitate prouenieus. Vnde Prouerb. c. 18. dicitur: *Iustus in principio accusator est sui.*

Hinc tertio loco sequitur *Introitus ad Missam*, in quo temporibus Apostolorum, dum Sacerdos accederet ad Altare, à Choro Psalmi nonnulli decantabantur, quemadmodum S. Dionysius c. 3. de Eccles. Hierach. notat, quo cantu SS. Patrum in Limbo desideria designabãtur, quibus Christi aduentum expectabant. Celestinus Papa postea, secundùm Alcuinum, compendiosè ad eam quam nunc habemus formam reduxit.

Quartò sequitur *Kyrie & Christe eleison,*

son, quæ verba Græca sunt, Latinè reddita sonant, *Domine miserere*, *Christe miserere*. Decantantur illa verba nouies in confessionem & laudem Sanctissimæ Trinitatis, secūdùm S. Thomam. Primò scilicet, ter illa dirigendo ad Patrem; secundò, ter ad Filium; tertiò denique, toties ad Spiritum Sanctum: vel certè contra tres humani generis miserias pronuntiantur, ignorantiam scilicet, culpam, & pœnam: quāquam Innocentius, lib. 2. de Myst. Missæ, ea applicet ad nouem peccatorum genera.

Inde quinto loco subditur Hymnus: *Gloria in excelsis Deo*, partim ab Angelis, partim verò ab Ecclesia compositus. Cæpit hic Hymnus in Missa decantari tempore Thelesphori Papæ, vt scribit Damasus in Pontificali c. 9. qui Hymnus plenus est, laudis diuinæ & gratiarum actionum. Et quia in eo præcipuè mētio fit gloriȩ cœlestis, ideò dicit S. Thomas, hunc Hymnum non recitari in Missis luctuosis Defunctorum, Ieiuniorum, & similibus.

Sextò, hoc Hymno absoluto, conuertitur ad populum Sacerdos, eumque his

verbis salutat: *Dominus vobiscum*, quam salutationem Bracharense Concilium 1. cap. 21. ab ipsis institutam esse Apostolis affirmat. Episcopi tamē loco horum verborum, *Dominus vobiscum*, prima vice dicunt: *Pax vobis*, propterea quòd ista verba prima sint, quæ post Resurrectionem Christus Dominus ad Apostolos suos protulit. Vnde admirabile illud miraculum de S. Chrysostomo, cuius meminit Nicephorus lib. 14. Hist. suæ Eccles. c. 43. dicens: S. Episcopi Chrysostomi iam defuncti corpus, cùm à Proclo Patriarcha in thronum, siue sedem Episcopalem esse collocatum, illique populus, *cape S. Pastor, cape sedem tuã*, acclamaret, respōdisse: *Pax vobis*. Quòd deinde minister sub persona populi respondet: *Et cum spiritu tuo*, antiquissimis quoq; temporibus in Ecclesia vsurpatum fuisse legitur.

Septimo loco sequitur *Collecta*, sic dicta, quòd à populo dicatur in vnum collecta; aut, quemadmodum vult Hugo de S. Victore, lib. de Off. Eccles. c. 16. quia preces omnium simul collectas contineat; aut etiam, secundùm alio-

rum

rum ſententiam, quòd animos audientium colligat, & ad Deum excitet. Vnde Sacerdos, antequam Collectam dicat, *Oremus* inquit, inuitans nimirum populum ad eleuandam illa oratione mentem ad Deum, quæ, ſecundùm S. Chryſoſtomum Hom. 16. in 2. ad Corin. ſimul fit à Populo, & ab ipſo Sacerdote. Nonnunquàm ante Orationem dicitur (*Flectamus genua*;) & ſubitò (*Leuate*,) quo ſignificatur, ſecundùm S. Baſilium, in lib. de Spiritu ſancto, c. 26. quòd quidem peccatum nos deprimat ad terram, Chriſti verò benignitas & gratia iterum erigat.

Numerum Collectarum quod attinet, in Feſtis ſolemnioribus vſurpatur vna, in alijs tres recitantur, nonnunquã etiam quinque & ſeptem, quem numerum nunquam ſolent excedere, quæ hac vt plurimum formula concluduntur: *Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, Filium tuũ*, per quem, ceu Mediatorem, à Patre cœleſti diuinam conſequimur gratiam, ſecundùm illud Ioan. 16. *Quodcunque petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Oratione finita Populus re-

ſpondet *Amen*, quæ vox interdum ſignificat, *Ita eſt*, & *in veritate*, quo ſenſu ſæpè Chriſtus dicit; *Amen dico vobis*, id eſt, in veritate: interdum verò conſenſum ſignificat, & idem eſt, ac ſi dicas; *Ita ſit*, aut, *Ita fiat*, quo ſenſu poſteriore in Orationibus aut Collectis accipitur, vt exponit S. Hieronymus Epiſt. 134. S. Bernard Serm. 7. in Cæna Domini, & alij.

Octauò legitur *Epiſtola*, ex veteri, vel nouo Teſtamento deſumpta, cuius cùm nono Canone Apoſtolorum mentio fiat, videtur hinc, veluti ex indicio maximè probabili, colligi poſſe, conſuetudinem illam legendi Epiſtolam longè eſſe antiquiſſimam. Dicit Innocentius, libr. 2. de Myſt. Miſſæ c. 29. Epiſtolam reſpectu Euangelij, quaſi vice fungi Præcurſoris, & hinc eſt, quòd ante ipſum Euangelium legatur. Adiungit Rupertus, libr. 1. de Offi. Eccl. c. 32. Epiſtolas, vt plurimum, doctrinas continere morales, quæ cùm ad Euangelij myſteria nos diſponunt, rectè illud ipſum præcedunt, vti ſcilicet Chriſtum Dominum S. Ioannes Baptiſta præceſſit.

Nonò,

Nonò, post Epistolam lectam, versiculi communiter aliqui recitantur; vel asperi & graues, ad pœnitentiam excitandam; vel hilares ac iucundi, propter Festum, quod celebratur. Et quia nonnulli ex his versiculis ad gradus Altaris cantabantur, hinc cantus ille *Gradualis* nomen adeptus est. In Festis *Alleluia* canitur, quæ lætitiæ vox est, & idem significat, quod *Laudate Dominum*. Isti porrò versiculi, qui aspera voce, & verbis in longum tractis cantabantur, *Tractus* dicti sunt, quibus præsentis vitæ miseriæ & ærumnæ designabantur, secũdùm illud Psalm. 119. *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est*. Significari etiã potest per istos versiculos expectatio SS. Patrum in Limbo, Christi, & Euangelij aduentum expectantium. Aliquibus Festis post versiculos *Prosa* recitatur, vel *Sequentia*, quæ cantio est hilaritatis, quã Nicolaus Papa in Missa cantari cõcessit. De his versiculis prolixè agit Durandus in Ration. Diuinorum Offic. c. 19. lib. 4.

Decimò sequitur *Euangelium*, Latinè Bona nuntiatio siue lętũ nuntium, quod à Sacerdote stante sinistrum versus, qui

peccatorum locus est, legitur: vt significetur, Christum vocare peccatores ad pœnitentiam, & lucem gratiæ. Hoc antequam nuntiare incipiat, salutat populum Sacerdos, dicendo: *Dominus vobiscum*, quò cum attétione verbum Dei auscultet. Anastasius Papa ordinauit, vt audiretur Euangelium stando, non sedendo, veluti refertur C. *Apostolica, de Consecrat. dist.* 1. ad significandum scilicet promptitudinem, quam vnusquisq; habere debet in exequẽdis omnibus ijs, quæ in Euangelio nobis præcipiuntur: aut sanè vnumquemq; paratum esse debere ad defendendam fidem & veritatẽ Euangelicam. Vnde Imperatore audiẽte Missam etiamnum moris est, vt dum legitur Euangelium, manu aliquis ensem teneat euaginatum, ad Euangelij nimirum defensionem. In aliquibus regionibus consuetudinis est, vt audiẽtes Euangelium, pallium deponant, quo significatur, omnia potius bona temporalia deserenda esse, quàm Euangelium, secundùm illud. *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Matth. 19. Finito Euangelio populus dicit: *Gloria tibi Domine,*

mine, aut: *Laus tibi Christe*, quasi dicat: Ob lætum hoc nuntium, & lucē S. Euāgelij nobis propositam, Tuæ Maiestati gloriam & laudem omnem deferimus.

Vndecimò, post Euangelium immediatè subiungitur *Credo*, siue *Symbolum*, ad fidem, quæ Euangelij prædicationem sequitur, significandam, & est quædam quasi oris confessio Euāgelij, quod corde creditur. Hinc olim populus *Credo*, siue *Symbolum*, à Sacerdote alta voce & sensim pronunciatum, repetebat, vt nimirum omnes id discerent, atque hoc modo fidem suam profiterentur; cùm nihil aliud sit *Credo*, quàm fidei nostræ breuis Summa ac Compēdium. Ambrosius, de velandis Virginibus, *Credo* cordis nostri signaculum appellat: Græci *Symbolum* vocant, quod Latinè sonat signum, siue quid ex multis particulis collectum. Apostoli enim, antequam ab inuicem separarentur, & ad prædicandum Euangelium per vniuersum mundum iter instituerēt, singuli vnum articulum proponētes, *Credo*, siue *Symbolum* composuerunt. Quod *Symbolum*, breue ac compendiosum, olim in Missa

proponebatur, referente Dionyſ. de Eccleſ. Hierarch. c. 3. Poſtea in Concilio Nicæno aliud Symbolum compoſitum fuit, quod iuſſu Marci Papæ in Miſſa vſurpatum fuit, ad Arrianæ hæreſeos cõfutationem. Inde Papa Damaſus Symbolum Conſtantinopolitanum in Miſſa dici ordinauit, quo etiamnum hoc tempore vtimur, in quo per adiectionem verbi (*Filioq;*) contra Græcorum errorem, Sanctiſſimæ Trinitatis myſterium apertius aliquantò explicatur, veluti ſupra Cap. 2. dictum eſt. S. Auguſtinus lib. 50. Homil. Hom. 42. dicit: *Credo*, ſiue *Symbolum* fidei, non ſemel, ſed aliquoties de die recitandum eſſe.

Duodecimò, Symbolo finito, denuo Populum ſalutat Sacerdos dicendo: *Dominus vobiſcum*, eumq; ad orandum inuitat, dum inquit: *Oremus*, vt ſcilicet vnuſquiſq; diſponat ſe ad dignè offerendum. Verſiculus iſte, qui à Sacerdote recitatur, aut à Choro cantatur, *Offertoriũ* dicitur, quòd oblatio eo tempore à populo fieri ſoleat, quam recipit Sacerdos. Deinde hoſtiam & vinum conſecrandum Sacerdos offert Deo, ſecretò

oratio-

orationes aliquas recitando, quò nimirum astantes maiori cum deuotione interiorē Deo oblationem perficere possint, secumq; Passionem Christi Domini nostri meditari ac ruminare incipiant. Ac tum quidem repræsentatur tempus illud, quando Christus, nō iam amplius palam apud Iudæos ambulabat, sed secretus cum discipulis latuit, Ioann. 11.

Decimotertiò, manus abluit Sacerdos, recitando Psalmum 25. *Lauabo inter innocentes manus meas*; innuens, ad hoc offerendum Sacrificium, non satis esse à grauioribus duntaxat peccatis esse immunem ac mundum; sed leuiora quoque peccata esse deponenda, quod Christus insinuat, cùm Petro dicit: *Qui lotus est, non indiget, nisi vt pedes lauet.* Deinde iterum in secretò Orationes aliquas recitat Sacerdos, quò repræsentet nobis Christum, ante Passionem suā in hortis secretò ad Patrem suum cœlestem preces effundentem, veluti notat Innocentius libr. 2. de Instit. Missæ cap. 60. & Rupertus libr. 2. de Diuinis Officijs.

Decimoquartò sequitur *Præfatio*, quæ nihil aliud est, quàm quasi præludium aliquod, ad modum Hymni compositũ, aptissimum ad præparandas astantium mentes ad futurum Sacrificium, quos inuitat Sacerdos, vt eleuatis sursum animis, Angelorum se cœtibus coniungant, ad cantandas laudes & gratiarum actiones Diuinæ Maiestati, pro summis beneficijs ac cœlestibus donis, quę à manu eius continuò recipimus. Hanc Præfationem à Papa Gelasio nonnulli institutam volunt; alij Sixto I. alij deniq; Apostolis eam adscribunt.

Decimoquintò inchoatur Canon Missæ his verbis; *Te igitur clementissime Pater.* Canon Regulam significat, & formam in Diuino hoc Sacrificio obseruãdam: quamuis Isidorus, libr. 1. de Officijs, Canonem appellet ordinem Missæ, vbi dicit, Canonem ab ipso S. Petro habere exordium, postea verò à sequentibus Pontificibus auctum. Verba Canoni vltimò adiuncta sunt hæc. *Diesq; nostros in tua pace disponas*, adscribunturque Gregorio I. Vnde secundùm Suarez disput. 83. sect. 2. §. Secundo; iã ab octingentis

gentis annis nihil quicquam Canoni adiunctum fuit, cui astipulatur Concil. Trid. sess. 22. c. 4. vbi dicit: Canonem ab Ecclesia institutum multis ante sæculis. Dicit præterea illud ipsum Concilium, Canonem constare ex verbis, partim ipsius Christi Domini, per quæ intelliguntur verba Consecrationis; item *Pater noster*, &c. partim verò Apostolorum, & aliorum Pontificum. Demum in Canone consecratur Corpus & Sanguis Domini nostri Iesu Christi, item sub vtraq; specie recipitur, & à Sacerdote consumitur. Hinc est, quòd in magno honore semper habitus est Canon in Ecclesia Christi.

Decimosextò, finito Canone, & cōsummato Sacrificio, recitatur versiculus, qui dicitur *Communio*, propterea quòd tum fideles communicare cōsueuissent, cum quo simul cantabatur olim Psal. 33. *Benedicam Dominum in omni tempore*, in quo continetur versiculus iste ad Communionem accommodatissimus: *Gustate, & videte, quoniam suauis est Dominus.* Hodiè diuersi recitantur versiculi, quandoquidem non semper

communicatur, nomine interim Communionis remanente.

Decimoseptimò sequitur *Dominus vobiscum*, cum *Oratione*, vel *Collecta* vna, vel pluribus conformiter Rubricis, quibus, vt plurimum, gratiarum actio continetur,

Decimooctauò denuò salutatur Populus his verbis: *Dominus vobiscum*, simulque dimittitur. In qua populi dimissione olim dici solebat: *Ite in pace*, hodiè dicitur: vel, *Ite Missa est*, puta in Festis; de quibus dictum est Cap. I. vel, *Benedicamus Domino*, puta in Ferijs; vel, *Requiescant in pace*, puta in Missis pro defunctis. Populus verò non prius discedit, neque discedere debet, quam acceperit benedictionem, vt constitutum est Cap. Conuenit, de Consecr. dist. 5.

Decimononò, Sacerdos, antequã benedictionem det astantibus, secretò recitat hanc Orationem: *Placeat tibi*, &c. qua Oratione Sanctissimam orat Trinitatem, vt litationem peractam ita acceptam ferat, patiaturque eam ipsam prodesse tam Sacerdoti, quàm omnibus, pro quibus est facta. Atque ita tandem

dem populo benedicit, repræsentās scilicet nobis benedictionē Christi, quam dedit discipulis suis, cùm ab illis assumeretur in cœlum, Lucæ 24.

Vigesimò demum, & vltimo loco, dicitur Euangelium S. Ioannis, *In principio erat Verbum.* Conuenire enim maximè videtur, vt tanto Sacrificio finito, mentio fiat eius, qui origo fuit cùm eius Sacrificij, tum verò reliquorum donorum omnium cœlestium, quotquot habet Ecclesia, hoc est, Verbi incarnati, de quo in eodem Euangelio dicitur: *Et Verbum caro factū est*, scilicet Christus, qui fons est omnium bonorum spiritualium, de quibus laus & honor debetur Domino. Ideoque Minister nomine totius populi respondet: *Gloria tibi Domine.*

De Ritibus S. Missæ, qui consistunt in actionibus & Cœremonijs eius.

CAP. XVI.

HIc notandum est aliquas Cœremonias ab Ecclesia ad decorē & reuerentiā, diuini huius Sacrificij esse institutas, veluti cùm Sacerdos, antequam se vestit, manus abluit, cùm veniens ex Sacri-

Sacriſtia ad Altare, demiſſis in terram oculis, cum grauitate quadam & modeſtia progreditur. Hæ, & ſimiles actiones ad honeſtatem & decorem pertinent, & ſunt veluti diſpoſitio quædam ad celebrationem cum deuotione & populi ædificatione perficiendam. Similiter quòd Sacerdos, quando dextra manu ſe ſignat, ſiniſtrā pectori admotā tenet; item quòd benedicens Hoſtiam & Calicem, ſiniſtram ſuper Altari poſitam habet, ideò inſtitutum eſt, quòd ſic decorum, & tanti Sacrificij dignitati congruum eſſe videatur. Sunt præterea aliæ Cœremoniæ ideò inſtitutæ, quòd conformes ſint verbis, quæ dicuntur, veluti cùm Sacerdos pectus percutit, dicens; (ſcilicet in Confiteor) *mea culpa, mea culpa*: in idem enim recidit, dicere, *mea culpa*, & pectus ſuum percutere, quòd ſignum eſt peccatoris. Similiter quando Sacerdos manus leuat, dicens: *Surſum corda*: ſunt enim hæ actiones verbis planè ſimiles & accommodatæ, quibus monemur, mentes quoque noſtras ad Deum erigere, & de peccatis commiſſis dolere.

Nota

Nota deinde aliquas Missæ Cœremonias principaliter ad adorandum & honorandum Deum (cui Sacrificium ipsum offertur) esse institutas, quales sunt inclinationes, & flexiones genuum: Deũ enim non solùm intrinsecus in animo, sed extrinsecus quoq; ipso corporis gestu adorare obligati sumus; maximè verò in hoc Sacrificio, quo ad tantæ nos dignitatis & honoris fastigium extollere dignatus est.

Aliæ porrò Cœremoniæ ordinatæ sunt ad reuerentiam earum rerum, quæ ad celebrandam Missam deseruiũt, quales sunt, inclinatio coram signo Crucifixi, osculatio Altaris, ac Patinæ. Aliæ demum ad reuerẽtiam & adorationem diriguntur ipsius Sacramenti, vt cùm Sacerdos Hostiam & Calicem eleuat, quò astantes Corpus & Sanguinẽ Christi Domini adorent. Item, quando Sacerdos, dicens: *Agnus Dei, &: Domine non sum dignus*, pectus suum percutit: item, cùm toties ante communicationem flexis genibus Dominum adorat.

Nota tertiò, aliquas Cœremonias institutas esse particulariter ad certarum

rerum

rerū significationes, veluti cùm Sacerdos ante consecrationē sublatis ad cęlū oculis ac manibus, Deo offert panem & vinum, quo significat, se nos quoque inuitare, vt secū nos ipsos Deo etiam offeramus. Similiter pectus suum percutiendo, significat hominē peccatorem esse, & opus habere misericordia Dei. Osculum quoque, quod in Missa antiquitus sibi inuicem dare moris erat, postquam scilicet Sacerdos dixerat: *Pax tecum*, populi beneuolentiam, & vnionē significat. De qua Cœremonia dicit Clemēs lib. 8. Const. c. 11. ad euitandā lasciuiam, ordinatum postmodum fuisse, vt Viri ac Mulieres seorsim sese inuicē oscularentur; hodiè, quia creuit malitia, refrixit autem charitas, tabella osculatoria porrigitur, in qua imaginem aliquam deosculari solemus. Qua de re prolixius Gab. Biel. lect. 81. in Canon.

Huc refertur diuisio Hostiæ cōsecratæ, quæ secundùm S. Thomam in 3. q. 83. art. 5. ad. 7. tres designat diuisiones siue separationes. Prima est animæ à corpore Christi separatio; secunda est distinctio statuum corporis Christi mystici; tertia

tertia demum est diuisio gratiarum, quæ ex Christi passione promanant. Omnia hæc desumpta sunt ex Dionys. de Eccl. Hierarch. cap. 3. S. Chrysostomus quartam adiungit diuisionem, qua significatur debilitas & diuisio carnis, Christi verò integritas, & dicit: Quemadmodũ cùm frangitur Hostia, non etiam frangitur Corpus Domini nostri, sed integrum permanet: ita etiam in Passione, etsi Christi caro multis vulneribus fuerit dilacerata; nihilominus tamen eiusdem virtutem integram permansisse.

Hostiæ illa particula, quæ Calici imponitur, vti dicit S. Thom. in resp. ad 9. eos significare potest, qui in hac vita Christi passionis participes efficiuntur, aut quorum corpora cœlesti iam beatitudine perfruuntur; secundùm alios verò, Christi significat Resurrectionem, vti notat Suarez disp. 85. sect. 1. §. In solutione.

Circa multas illas Cruces; quæ à Sacerdote formãtur in Missa, dici in genere potest, eas nobis memoriam Passionis Christi inculcare, quæ cùm ad impetrandam

trandam à Deo gratiam; tum verò maximum, ad custodiendam animam, & propulsandum Diabolum, adfert adiumentum. Micrologus cap. 14. Cruces in Missa semper dispari fieri numero notat: vel vnam, propter vnitatem Diuinæ Essentiæ; vel tres, propter tres in Deitate Personas; vel quinque, ad quinq; scilicet illa Christi Domini nostri vulnera designanda.

Circa ea, quæ tàm in hoc, quàm præcedenti Capite dicta sunt, scrupuli aliqui sese ingerunt, quorum primus hic est, quòd minus rectè videatur fecisse Ecclesia, has Cœremonias instituendo: cùm enim minutæ sint ac multæ, satius videbatur illas arbitrio & deuotioni cuiusque Sacerdotis relinquere: idem quoque de tam multis Orationibus ac versiculis dici potest. Respondeo, Ecclesiam sanctissimè prudentissimeque fecisse, non solùm ea, quæ dicenda in Missa sunt, sed etiam Cœremonias determinando. Si enim eas singulorum arbitrio reliquisset, tanta fuisset secutura Cœremoniarum ac Orationum varietas, vt maximæ confusionis simul, ac tædij

tædij potius, quàm deuotionis præbuissent occasionem, vtpote quarum multæ indecentes, ac à proposito alienæ fuissent futuræ. Deinde, etsi quidem minutæ sint Cœremoniæ Missæ; nihilominus tamen, si cum debita fiant grauitate, & vniformitate, mirum quàm in ijs Ecclesiæ ordo, concordia, & sollicitudo in omnibus ijs, quæ pertinent ad gloriosi huius Sacrificij administrationem elucescat; quod sanè multum momenti habet, ad augendum Ecclesiæ decorem, & populi deuotionem.

Secundò quæritur: An Sacerdos in dicenda Missa ritus in Missali præscriptos obseruare sit obligatus? Respondeo obligatum esse. Expressè enim S. Concil. Trid. sess. 22. ordinauit, vt in Missa ritus nulli noui introducantur, neque aliæ adhibeantur Cœremoniæ, aut aliæ preces dicantur, præterquam quæ ab Ecclesia vsurpantur, & approbatæ sunt. Pius V. in principio Missalis seriò ordinauit, & in virtute S. Obedientiæ omnibus Missam celebrantibus, ritum & formam huic Missali conformem obseruare præcepit. Quod intelligendum est non

est non de ijs Ecclesijs, aut personis, quæ priuilegium habent vtendi Missali peculiari, sed ijs duntaxat, qui Missali vtũtur Romano. Dictæ verò personæ priuilegiatæ, suorum Missalium ritum ac formam obseruare obligantur.

Tertiò quæritur: Quale peccatum cõmittere censendus est, qui in dicenda Missa ordinem Missalis non seruauerit, id est, aliã Missam dixerit, quàm Missale præscribit? verbi g. Præcipit Missale hodiè dicere Missam de Feria, iam verò Sacerdos aliquis Missam legit de Spiritu S. aut pro defunctis. Respondeo, citra peccatum ordinẽ Missalis mutari posse, cùm hoc non sit ritum mutare, aut diuersas à Missali Cœremonias adhibere, quippè cùm in illa missa nihilominus plenariè eius Missæ ritus obseruentur. Deinde piorum ac doctorum Sacerdotum cõsuetudine ita receptum est, vt id sine omni scrupulo faciant. Ergo etiam licet, præcepto in contrarium nullo extante. Cũ Officio diuersa est ratio. Cùm enim singulis diebus Officium recitare Sacerdos obligatus sit, illud recitare Officium conuenit, quod vnoquoq; die assigna-

aſſignatur, quemamodum etiam communi conſuetudine confirmatur. *Secus* in Miſſa: non enim obligatur Sacerdos hodiè celebrare, neq; ordo Miſſalis obligat, ſed dirigit duntaxat ac proponit. Sacerdos ergo, qui obligatus hodiè non eſt Miſſam dicere, multò minus ad hanc, vel illam determinatam Miſſam dicendam eſt obligatus, cùm ad eã celebrandam non teneatur ex præcepto, quemadmodum tenetur ad Officium. Intelligẽdum tamen hoc eſt de Miſſis priuatis, quæ ad proprium cuiuſq; arbitrium & voluntatẽ dici poſſunt. Solẽnes enim Miſſas præcepti eſt celebrare conformiter Rubricis Miſſalis argumẽto, Cap. *Quidam*. Et Cap. *Cum Creatura, de Celebr. Miſſar*. Deinde etiam omnis contemptus abeſſe ſubintelligitur.

Quartò dubitatur; *Sacerdos* aliquis propter acceptum ſtipendium, aut per inſtitutum Capellaniæ, Miſſam certam & determinatam dicere obligatus eſt, puta Miſſam Mortuorũ, aut ſancti Spiritus, quæritur, an talis peccet aliam Miſſam legendo? Reſpondeo, ſi fecerit hoc ad ſeruãdum ordinem Miſſalis, aut

quia

quia Festum sit, neque scandalum vllum committatur, nõ peccare; sin verò causa legitima nulla subsit, obligationi debere satisfacere, quanquam neque citra legitimam causam ordo Missalis debeat interrumpi. Ita cõmuniter tenent Summistæ, veluti Syluest. ver. Missa, q. 1. 4. 7. Soto in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. in fine. Nauarrus cap. 21. num. 7. Victoria num. 95. & Suarez dist. 83. sect. 3. §. In quo.

Quintò quæritur, cuiusmodi peccatum est, si quis omittat aliquid ex ijs, quæ in Missa dicenda sunt? Respondeo, id sine peccato fieri non posse: omnia enim, quæ in sacra hac actione dicuntur, ab Ecclesia sanctè sunt ordinata, vnde voluntariè aliquid ex ijs omittere, est peccare contra ordinem Ecclesiæ, cui obedire æquum est. Dico deinde, inaduertentiam & obliuionem naturalem ab hoc peccato excusare: ita enim aliquid omittere, cùm voluntarium non sit, per consequentiam quoque nec peccatum esse potest. Addit Suarez loco citato fieri posse, vt res omissa tam leuis sit ac exigui momenti, causa verò omissionis tam iusta, vt ad remouendam

omnem

omnem culpam, sit sufficiens. Dico tertiò, si notabile sit quod omittitur, puta verba Consecrationis, *Epistola*, *Euangelium*, vel simile quid, erit peccatū mortale: sin verò notabile non sit, verbi gratia, si quis *Commemorationem*, vel versiculum aliquem ex *Tractu*, vel *Graduali* omittat, non erit peccatum, propterea quòd minuta hæc integritatē Missæ non impediant, quemadmodum Epistola, vel Euangelium. Quanquam non defuerunt, qui (vti affirmat Suarez vbi supra) mortale peccatum esse affirmauerint, de Canone vel minimum verbum per negligentiam culpabilem omittere. Verùm nimis dura est ista sententia: neque enim verisimile est, propter nomē alicuius Sãcti in Canone omissum, peccatum committi mortale, maximè cùm in alijs etiam Religionis præceptis, puta de votis, leuis alicuius rei error, aut transgressio pro peccato tantùm habeatur veniali.

Sextò quæritur: An Sacerdos, qui per inaduertentiam aliquid omisit, & cùm ad alia iã perrexerit, aliquid à se omissū esse recordatus fuerit, tum id conue-

nienter dicere possit, aut debeat quod omisit? Respondeo: Si quod omisit est de essentia Sacrificij, qualia sunt verba Cōsecrationis, necessariò illa debet dicere, & cōsecrare id, quod consecratum non est, cū citra consecrationem non sit Sacrificium: sin verò de essentia non sit, nō est necesse dicere: verbi gratia, dicta *Collecta*, vel *Epistola* recordatur Sacerdos per obliuionem se omisisse *Gloria in excelsis* quod dicendum ante fuerat, hic non est necesse illud dicere. Ita putat Syluester, verb. Missa 1.q.5. §.4. & 5. & Suarez vbi supra: ratione nituntur ista, quod talis sit Missæ ratio, vt si quid dicatur extra locum, turbetur ordo ab Ecclesia constitutus. Obijciet hic quispiam: Prædicti Authores negant duntaxat necessarium esse dicere extra locum, quod per inaduertētiam Sacerdotis est omissum; at fortè non idcircò erit inconueniens illud ipsum postea dicere? Respondeo: Ego id neq; facerem, neque alius, vt faceret, author essem, præsertim, si Missa publicè alijs auscultantibus celebretur, modò tamen tam exigua sit discrepantia, vt ne cōfusionem aut

aut deformitatem aliquam introducat, veluti si Sacerdos, vbi cepit concludere Orationem secũdam, recordetur superesse Orationem tertiam adhuc recitandam, interim verò obliuiscatur concludere secundam: hîc iudicarem ego, non inconuenienter facere Sacerdotem, si non repetat, quod in re tam parui momenti omiserat.

Septimum dubium est de verbis vel precibus, quæ ad Missam adiunguntur. Super quo respondeo, nulla alia verba vel preces adiungi posse, præter ea, quæ ab Ecclesia sunt ordinata. Illud expressè præcipit Pius V. in principio sui Missalis; item S. Concil. Trid. sess. 22. vti supra est demonstratum. Et quãquam hoc præceptum eas Missas concernat, quæ publicè celebrantur; nihilominus tamen malè etiam faceret Sacerdos ille, qui Missam legens priuatam, alias orationes aut verba adiungeret, propterea quod sacram hanc Missæ actionem alijs priuatis, & ab Ecclesia non approbatis Orationibus interrumperet. Deinde, quia ad Missam alia verba adiungere, Ecclesiæ est,

non autem personarum priuatarum.

Octauò quæritur: An quod de verbis & precibus ad Missam non adiungendis dictum est, etiam de eiusdem Cœremonijs sit intelligendum? Respondeo quòd ita, propterea quòd tam Concil. Trid. quàm Pius V. Missæ ritum variari prohibent, tam quoad preces, quàm quoad Cœremonias. De Cœremonijs ergo primò dico: Quemadmodum nō est licitum Cœremonias ab Ecclesia ordinatas in Missa intermittere; ita quoq; permissum non esse, nouas, & ab Ecclesia non approbatas, adiungere. Deinde dico: Si id fiat voluntariè, posse esse peccatum mortale, vel veniale; mortale quidem, si fiat cum animo mutandi ritum Missarum. Cùm enim Cœremoniæ significatiuæ sint mysteriorum Christi, hinc est, vt qui Cœremonias mutat, ipsas etiam significationes mutare dicatur, quod repugnat intentioni & voluntati Ecclesiæ, neq; id publicè citra scandalum fieri posset. Sin verò id non fiat cum animo nouum ritum introducendi in Missam, peccatum erit veniale, aut nullum, si excusetur per ignorantiam. Dico

tertiò: Si quis Cœremoniam aliquam omittat, quæ in materia graui specialem aliquam habeat significationem, qualis est, miscere aquam in Calice, Hostiam frangere, & similia, graue quoque esse peccatum. Non autem grauiter peccare eum, qui vel Crucem aliquam facere, pectus percutere, vel similem aliquam Cœremoniam omiserit.

Quæritur nonò, quid faciendum Sacerdoti, si aquam non habeat, quam Calici infundat, aut in tempore habere eã non possit? Respondeo: Cessandum potius à Missa, quàm vlterius progrediendum, cùm res ea sit magni momenti, & ac Ecclesia indicta. Vnde satius Missam non dicere, quàm cum tam enormi defectu dicere.

Monita quædam circa defectus in Missæ celebratione contingere solitos.

CAP. XVII.

PRima admonitio hæc est; De defectibus circa celebrandam Missam euenire solitis, eorumque remedijs, copiosè & sigillitim agi in principio Mis-

ſalis. Igitur eò recurrant ſubinde Sacerdotes, ac, quæ ibidem præcipiuntur ad memoriam reducant, quò nimirum erroribus ilicò mederi poſſint; neque tum primum ad Rubricas recurrere neceſſe habeant, maximè cùm in vltimo Miſſali à Clemente VIII. reuiſo, addita quædam ſint facilia, & ad praxin optimè accommodata, quò citra circumſtantium ſcãdalum, eiuſcemodi defectibus commoda remedia adhiberi poſſint.

Secunda monitio: Ne præceps ſit nimis Sacerdos ad repetendum, quod non recordatur ſe dixiſſe. Vbi notãdum eſt, aliud eſſe recordari, nõ dictam eſſe formam Conſecrationis, aliud itẽ non recordari dictam eſſe formam Conſecrationis. Sacerdos, qui certò ſcit ſe non dixiſſe verba Conſecrationis, tenetur illa poſtea dicere. Aut ſi ita dubitet, vt dubium illud deponere non poſſit, ſub cõditione ea debet repetere: ſic enim tollitur ſimul & dubium, & periculum cõſecrandi id, quod iã ante erat conſecratum. Si verò non recordetur Sacerdos à ſe dicta eſſe verba Conſecrationis, non eſt cauſa ſufficiens repetendi: Omnis

enim

enim actio mentalis, nisi quàm accuratissimè de ea suscipiatur cogitatio, facilè ex memoria elabitur.

Tertia monitio: Quandoquidem Cõsecratio panis & vini sunt de essentia huius Sacrificij, necessariũ est, vt, quàm fieri potest diligentissimè, aduertat Sacerdos, vt panis, siue Hostia sit ex tritici medulla, & vinum ex vuis, veluti dictũ est supra Cap. 12. vtque in actu Cõsecrationis coram in conspectu & oculis suis habeat: prætereà, vt integra sit forma Consecrationis, vtque adsit Sacerdotis intentio, quæ ita necessaria sunt, vt si vnum duntaxat defuerit, non sit Sacramẽtum. Vnde si animaduertat Sacerdos Hostiam non constare ex tritici medulla, aut corruptam, aut si vinum marcidũ esse deprehendat, vel acetum, etsi Consecratio facta sit; nihilominus de nouo materiam debitam & conuenientem debet consecrare. Cùm enim prior illa materia legitima non fuerit, Consecrationis verba suum non sunt sortita effectum. Idem dicitur, si defuerit Ministri intẽtio, vel forma Cõsecrationis in tantùm alterata sit, vt sensum variauerit: tũ

enim repetenda est; sed materia si fuerit legitima, non est mutanda.

Monitio quarta: Quanquam ad Consecrationem sufficiat intentio virtualis, satius tamen est, vt Sacerdos actualẽ habere procuret. Et autem actualis intentio, cùm in ipso Cõsecrationis actu sacerdos id facere intendit, quod facit Ecclesia, id est, si intendat transubstantiare panem in Corpus, & vinũ in Sanguinem Christi Domini nostri. Virtualis intentio est, quando in actu Consecrationis Sacerdos ob mentis distractionem talem intentionem nõ habet; habuit autem (quando ad celebrandam Missam accessit) intentionem faciendi id, quod facit Ecclesia, quam, quia postea actu aliquo contrario non amisit, virtualiter durare, & ad efficiendum Sacramentum sufficientem esse dicimus.

Quinta monitio: Quandó Sacerdos post sumptam & consumptam Hostiam animaduertit, eam nõ esse ex tritici medulla, sed ex hordeo, vel milio: similiter, si postquam de Calice biberit, animaduertat nõ fuisse vinum, sed acetum,

tum-

tum quò huic defectui medeatur, illud quod rectè consecratum nō fuit, denuò consecrabit, atque etiam cōsumet, quia scilicet Hostiam ante sumpserit ex hordeo factam, aut biberit acetum. Nec obstat, quòd non sit ieiunus, propterea quòd præceptum integrè hoc Sacrificiū perficiendi maioris momenti sit, quàm præceptum, quo ieiuni communicare iubemur.

Sexta monitio: Si Sacerdos inter celebrandam Missam recordetur, se conscium peccati alicuius mortalis, non debet propterea Missam iam inchoatam intermittere, sed anniti debet, vt Attritionem habeat, vnà cum proposito confitē di subitò post Missam, & pro peccato satisfaciē di: Si vero excommunicatum se esse recordetur, aut suspensum, aut locum, in quo celebrat, esse interdictum; tum, si non timeat scandalū, & Consecratio nondum facta sit, cessare debet ab inchoata Missa. Sin verò horum aliquid obstiterit, pergere debet in celebranda Missa, cum Contritione tamen, & proposito petendi Absolutionem. Similiter a, si nte Consecratio-

nem recordetur ſe nõ eſſe ieiunum, ceſſare debet, niſi ſcãdalum timeat:ſin verò recordetur poſt Conſecrationem, Miſſam inchoatam debet perficere; ſic enim non peccabit, vt arbitratur Angel. verb. Euchar.2.§.6. Syluester verb.Euchar 2.§.7.

Septima monitio: Si poſt Conſecrationem reſciſcat Sacerdos alteram ſpeciẽ veneno eſſe infectam, nõ debet ſumere: cùm enim Sacramentum ſit vitæ, iniquũ fuerit,illud cum mortis periculo ſumere;ſed conſecranda erit alia Species,atq; etiam conſumenda:natura enim & perfectio huius Sacrificij requirit, non tantùm vt offeratur ac conſcretur, verũ etiam vt vtraque ſpecies ſumatur, & à Sacerdote conſumatur. Species illa porrò, quæ veneno infecta eſt,ſi ſit Hoſtia, decẽter conſeruare debet,donec corrumpatur;tum enim non amplius erit Sacramẽtum:ſin ſit ſanguis,ſpogia vel pannus adhibeatur,qui illum imbibat,qui, vbi ſiccatus fuerit, comburatur, & cineres in Sacrarium repponantur.

Octaua admonitio:Quando timetur, ne finiri Miſſa poſſit, non eſt inchoanda.Et

da. Et si post inchoatam iam Missam aliquod superueniat periculum, vnde timeatur eam perfici non posse, puta à Turcis, vel ab alijs inimicis imminentibus; item Ecclesiæ incendio, ruina, vel vicini alicuius fluminis inundatione ingruente; tum, si facta nondum est Consecratio, cessandum à Missa est: sin verò periculum post consecrationem superueniat, tum accelerare potest Sacerdos, & vtramque Speciem absumere, omittendo quicquid post Consecrationem dicitur vsque ad Communionem.

Nona admonitio: Si effundatur Sanguis, ita tamen, vt in Calice aliquantulum remaneat, tum quod residium est, Sacerdos sumere debet: hoc enim satis est ad integritatem & perfectionem Sacrificij, cùm in vtriusuis Speciei consecratæ vel minima particula totus maneat Christus. Pari modo, si Hostia consecrata ab animali aliquo Sacerdoti erepta sit, modò aliqua saltem eius particula remanserit, satis est, ad Missæ Sacrificium perficiendum, propter rationes, iam commemoratas.

Si verò in Calice nihil reliquum sit de Sanguine, de nouo erit vinum consecrandum, ac absumendum. Idem dicendũ de Hostia ab animali aliquo vel vento erepta, ita vt nec tota, nac pars aliqua possit recuperari. Quòd verò Paludanus, & alij nonnulli arbitrantur, animal illud, quod consecratam Hostiam absumpsit, si haberi possit, aperiendum esse, & recipiendum Sacramentum, nõ placet mihi, neque expedire videtur; satius est facere id, quod constitutum est in Missali Pij V. nimirum, vt tale animal occisum comburatur, & cineres in Sacrarium reponãtur; quamuis nec hoc contineatur in Missali. Quid de sanguine effuso faciendum sit, copiosè in Missali declaratur.

Decima monitio: Quòd si Sacerdos aliquis ante Altare adeò infirmetur, vt missam perficere, aut prosequi non possit, tum, si neutram adhuc Speciem consecrauerit, necessarium non est, vt alius eam perficiat: cùm enim Sacrificium substantialiter necdum fuerit inchoatum, dici quoque non potest, illud manere imperfectum. Quòd si verò Spe-

cierum

cierum altera consecrata sit, tum alius Sacerdos, quod reliquum erat, perficere debet, & Missam absoluere, etsi non sit ieiunus: necessitas enim perficiendi Sacrificium maior est, quàm vt ieiuno stomacho communicetur, cùm Sacrificium nullo modo manere debeat imperfectum.

Cui Missam applicare Sacerdos sit obligatus.

CAP. XVIII.

MVltis de causis Sacerdos ad applicandam alicui Missam obligari potest. Primò, ex obedientia; certum enim est Superiorem, qui iurisdictionẽ habet, commendare posse Sacerdoti sibi subiecto, vt Missam alicui applicet; in quo casu Sacerdos obedire tenetur, & offerre pro quo iubet Superior offerri.

Secunda causa talis obligationis potest esse Charitas, si nimirum ingens aliqua necessitas vrgeat, vt pro communi bono aliquis obligari se sentiat, cum precibus simul Missæ Sacrificium con-

iungere, quò facilius Diuina Maiestas ad misericordiam inflectatur; quanquam hic casus rarissimè contingat; & tum ex tali causa Charitatis, nemo omninò à generali ista oblatione huius Sacrificij est excludēdus, ijs solis exceptis, qui ab Ecclesia exclusi, ac præcisi sunt, veluti dictum est supra, Cap. 5.

Tertiò ex voto nasci potest talis obligatio Sacerdoti, quo se pro aliquo Missam dicturum promisit, & obstrinxit. Cùm enim Missa sit opus Religionis, & quidem pium, nihil obstat, quò minus materia voti esse possit. Et cùm tale votum sit de re graui, etiam obligare potest sub pœna peccati mortalis.

Quartò ex promissione simplici originem trahere potest talis obligatio, quando nimirum ea fit cum animo se obligandi ad dicendam pro aliquo Missam. Vbi notandum est, nō semper eiusmodi promissionem simplicem in consciētia obligare, veluti si quis dicat: Ego pro te Missam legem; modus enim iste loquendi est, quo vti subinde solemus, ne nos difficiles præbere velle videamur,

mur, & talis promissio in conscientia non obligat, nisi promittens sciat eum, qui petijt, Missam alciui debere, quam hac sua fretus promissione neque ipse dicat, neq; dici per alium procuret; tum enim is, qui Missam promisit, obligatus est aut Missam dicere, aut ei, cui Missam dicere promisit, significare, se eam non dicturum. Deinde etiam fieri potest, vt eiusmodi simplex promissio nihil sit aliud, quàm simplex quædam animi declaratio, qua quis vtitur, sine tamen intentione se obligandi ita, vt eiusmodi propositum mutare non possit; & tum quoque non est promissio, quæ obligat, nisi quatenus propositum non est temerè mutandum. Quando verò promittitur Missa cum intentione se obligandi ad id, quod promittitur, tum vera est promssio, quæ obligat in conscientia.

Quintò; ex iustitia commutatiua nasci potest talis obligatio, idque bifariam: Semel, respectu alicuius Capellaniæ seu Beneficij fundati & instituti cū obligatione, toties celebrandi Missam in hebdomade pro fundatoribus, aut bene-

benefactoribus eius; vnde tale Beneficium recipiens, obligatur ad Missam toties celebrandam. Omne enim Beneficium transit cum onere suo, & obligatione. Secundò, respectu stipendij particularis, quod datur pro dicenda Missa, & tum vtraque pars obligatur ad satisfaciendum. Quemadmodum enim qui pro Missa aliqua stipendium promittit, ex iustitia illud soluere tinetur; ita etiam Sacerdos stipẽdium illud accipiens, ex iustitia obligatur sua se promissione liberare, dicendo videlicet Missam pro eo, à quo stipendium accepit. In qua sententia omnes Theologi ac Canonistæ conueniunt. In omnibus hisce obligationibus Sacerdos applicare valorem Missæ tenetur: vnde nequaquam sufficiet, si suam duntaxat actionem, aut laborem applicet, quem adhibet in dicenda Missa; nec satisfaciet, si Orationes tantùm Missæ applicet; qui enim Missam petit, aut stipendium pro ea soluit, totum Missæ valorem & effectum requirit.

Circa vltimum hoc, dubia aliquot suboriuntur. Primò, quomodo à Simonia

nia excusari possit, qui stipendium, id est, rem temporalem pro Missa, quæ est res spiritualis accipit? Neque valet hîc, quod aliqui id licere dicunt, modò ne pactum aliquod interueniat; semper enim tacitum pactum hic interuenit, aut concurrit: qui enim stipēdium dat, is dat stipendium cum animo obligandi Sacerdotem ad dicendam Missam; & qui recipit stipendium, id recipit cum animo obligandi se ad dicēdam Missam pro isto stipendio, id quod nihil aliud est, quàm pactum tacitum, quod de iure inducit obligationem. Ad hanc difficultatē aliqui respondent, duo in Missa considerari posse: primum est sacrum & spirituale, ipsum scilicet Sacrificium & fructus Missæ; secundum corporale est ac materiale, videlicet labor & occupatio Sacerdotis. Iam stipendium, quod datur, non datur pro Sacrificio & eius effectu: sic enim aperta Simonia futura est; sed pro labore, & occupatione Sacerdotis. Quemadmodum quando venditur Calix consecratus, venditur tantùm illud materiale, & non illud quod sacrum habet; si verò venderetur

pluris

pluris quàm valet, ob id, quia consecratus, iam simonia erit. Alij respondent: stipendium solui non tanquã pretium Missæ, sed tanquam rem ad sustentationem Sacerdotis necessariã. Sacerdos enim, qui non habet vnde viuat, Altari deseruire nequit. Vnde S. Paulus, 1. Cor. 9. dicit: *Qui altario deseruiunt, cum altario participant.* Et ratio ipsa naturalis postulat, vt cui seruit homo, ab eodem etiam habeat alimentum. Si ergo Sacerdos ministerium suum, videlicet sacrificandi, applicet in vtilitatem Patri, etiam ab eo sustentari meretur. Hinc Christus Lucæ cap. 10. inquit: *Dignus est operarius mercede sua.* Et hanc secundam opinionem tuetur Suarez disputat. 86. sect. 1. §. Ad auctoritates. Item alij plures, qui ab eo citantur.

Hinc nascitur secundum dubium, quod est tale: Si stipendium datur ad Sacerdotis sustentationem, iam Sacerdotes diuites cum bona conscientia pro dicenda Missa recipere stipendium non possent, quoniam absque isto stipendio abundè habẽt, vnde viuãt. Sunt qui hac

ration-

ratione moti, putauerint Sacerdotibus diuitibus non licere stipendium pro dicenda Missa accipere; aut si accipiãt, necessariò id in pauperes esse erogandum. Vera autem hac de re sententia illa est, quam tenet S. Thomas Quodl. 6. art. 10. quem sequitur Soto libr. 9. de Iustitia, quæst. 6. art. 1. Nauarrus cap. 23. num. 102. Suarez vbi supra, sect. 3. qua scilicet asseritur, Sacerdotem, etsi diues sit ex patrimonio, nihilominus tamen pro Missa stipendium posse accipere. Sacerdoti enim deseruiẽti Altari, de iure debetur alimentum. Ergo illud etiã potest recipere: diuitiæ enim, quas habet, non tollunt illud ius accipiendi stipẽdium, pari modo vt miles, etsi diues sit, nõ tamen idcirco stipẽdium militare recipere prohibetur, dicente Christo: *Omnis operarius dignus est mercede sua.* Idem de Sacerdote sentiendum est, qui diues est ex reditibus suis Ecclesiasticis: reditus enim isti non auferunt illi ius recipiendi id, quod debetur ei, qui Altari inseruit. Veruntamen hoc, quod dico, de illis Missis est intelligendum, quas celebrat Sacerdos extra Beneficij sui obligatio-

gationem: cùm certum ſit, pro ijs Miſſis, ad quas Beneficij ſui ratione eſt obligatus, ſtipendium nullum recipere poſſe; quippe pro quibus ab ipſo Beneficio ſtipendium habeat: alioquin enim duplicatum reciperet ſtipendium, id quod non licet, vt poſtea demonſtrabitur.

Tertium dubium hoc eſt: Quod igitur eſt iuſtum Miſſæ pretium? Reſpondeo, quod lege ſuper ea re poteſtatem habentis conſtitutum eſt. Eam autem habet Poteſtatem Papa per omnes Eccleſias, & Epiſcopi per ſuas Diœceſes. Dico ſecūdò: Si nulla lege tale pretium aut ſtipendium eſt ordinatum, tum id, quod datur atque accipitur ex communi conſuetudine, eſſe æſtimādum à perſonis prudentibus & timentibus Deum; quippè cùm communis conſuetudo legi æquiparetur. Aduertendum hîc eſt, hanc ſtipendij taxationem, non ita ſtrictè ac præcisè accipiēdam eſſe, vt ſi quis aliquid vltra conſtitutam taxationem dare velit; aut ſi Sacerdos minus accipere contentus ſit, quàm ſtipendij ferat æſtimatio, id fieri nullo modo poſſit;

pro-

propterea quod vnusquisque iure suo cedere, & quod suum est, cui vult, dare possit. Aestimatio autem ista eò tantùm vtilis est, ne, qui dat stipendium, minus det; & ne, qui recipit stipendium, vltra iustam taxationem postulare aliquid ausit.

Prætereà notandum est, quemadmodum in vẽditione rerum temporalium pretium iustum aliud est infimũ, aliud mediocre, aliud summum: sic etiam hîc esse stipendium infimum, mediocre, & rigorosum, aut summum, quæ omnia iusta sunt. Vnde Sacerdos, ne cui præbeat offendiculum, non debet de pretio rigoroso, seu summo contendere, sed ad ædificationem proximi infimo, vel mediocri esse contentus. Item hinc est, quòd sacerdos pro vna Missa nõ amplius quàm semel integrum stipendium accipere possit, siue ab vna persona, siue à pluribus. Si quis ergo duo stipendia integra soluat, nequaquam satisfacere poterit Sacerdos vnã Missam duntaxat celebrando: contractus enim hic interuenire tacitus præsumitur de duabus Missis legendis, & non vna sola; alioquin

quin enim qui stipendium soluit, contra ius & æquum, vnius Missæ fructibus defraudaretur.

Quartò dubitatur: Possintne Sacerdotes pauperes pro vna Missa accipere stipendium duplicatum? Fuerunt aliqui in illa sententia, vt putauerint, vno stipendio ad Sacerdotis sustentationem non sufficiente, tot licere Sacerdoti sumere stipendia, quot pro se ac familia sua sustentanda sufficiunt; alioquin enim Sacerdos pauper mendicare, & parum decenter viuere cogeretur, quod prohibetur à S. Concilio Trid. sess. 21. cap. 2. de Reform. Cui consentit etiam S. Paulus, vbi dicit: *Qui deseruiunt altario, cum altario percipiunt.* In hac sententia est Soto libr. 9. de Iust. q. 3. art. 1. in fine. Veruntamen & in 4. distinct. 14. q. 2. art. 1. ponit limitationem quandam, seu exceptionem talem, quando scilicet, qui dat stipendium, expressè totam Missam requirit, & Sacerdos eam promittit; Alij aliter sentiunt, quorum probabilior videtur esse sententia, quã tenetur Nauarrus cap. 25. num. 95. Cordubensis quæst. 4. dub. 2. & Suarez, qui

disp.

disp. 86. sect. 4 duo dicit. Primò, pauperem ob paupertatem non posse plus sumere pro dicenda Missa, quàm lege ordinatum, vel approbata consuetudine sit receptum: quia si faceret secus, iam bona sumeret alterius inuito domino: at ius sumendi bona alterius, non paupertas, sed extrema necessitas concedit. Iam si iustum stipendium est, quod à lege, vel consuetudine est constitutum, tum vltra illud aliud sumere, furari erit. Non ergo, quia pauper est Sacerdos, pro vna Missa plura integra stipendia potest accipere, quemadmodum neque operarius ob paupertatem plus iusta mercede accipere potest. Dico plura integra stipendia, quia si vnus stipendium integrum non soluat, sed eius duntaxat partem, tum licitum est Sacerdoti ab alijs accipere id, quod ad supplendum iustum stipendium desiderabatur, & Missam pro omnibus illis dicere, qui reliquam stipendij partem suppleuerunt.

Secundò dicit Suarez, iustum Missæ stipendium non esse metiendum ex eo, quod Sacerdoti ad sustentationem

tota

tota illa die est necessarium: Missa enim instituta non est hoc fine, vt tota ea die sustentetur Sacerdos. Præterea Sacerdos neque tota die, neque magna eius parte circa dicendam Missam occupatur, vnde reliquam eius diei partem honesto alicui exercitio ad procurandum sibi victũ poterit impendere, maximè cum id Sacri Canones concedant, vti videre est Cap. *Clericus victum, dist.* 19. Demum totum hoc negotium Ecclesiæ cõsuetudine constabilitur, qua in multis locis taxatum est Missæ stipendium, nulla habita ratione eius, quod Sacerdoti ad sustentationem suam per vnam diem est necessarium, cùm multis in locis vnius tantùm Iulij stipendium pro dicenda Missa constitutum esse videamus, qui sanè ad vnius diei sustentationem minimè est sufficiens.

Quintò quæritur: An Sacerdos aliquis, qui hodiè à nemine stipendium accepit, Missam, quam celebrat, applicare possit ei, qui primus daturus illi sit stipendium? aut: Possitne sibi ita applicationem eius Missæ reseruare, vt sequenti die recipiens ab aliquo stipendiũ pro

dicenda

dicenda Missa, dicere apud se possit: Ego tibi applico Missam, quam dixi heri? Hoc, inquam, an liceat, quæritur? Pet. Nauarrus lib. 2. de Restit. c. 2. n. 169. Aragon, 2. 2. q. 8. art. 3. Henric. Henricquez lib. 9. de Missa c. 21. num. 2. & Emanuel Rodrigues, in Summa, c. 252. §. 9. id fieri rectè posse existimant: quia Deus (apud quem nulla est distinctio inter præteritum & futurum, sed omnia habet pro præsentibus) applicet fructum Missæ secundùm intẽtionem Sacerdotis. Cõtrariam sententiam defendit Cordubensis lib. 1. Quæstionar. q. 4. dub. 6. nititurque hac ratione; quia Sacrificium Missæ consistit in actione transeunte, cuius fructus si à Sacerdote alicui particulari personæ non applicetur, in Ecclesiæ thesaurum reponitur, in quo vlterius nihil iuris habet Sacerdos, sed solus Pontifex. Quæ sentẽtia mihi quoque magis arridet, ob communem fidelium consensum, quem huic quoq; sententię magis fauere verisimile est: vnusquisque enim stipẽdium soluit pro Missa dicenda, non autem pro dicta. Et sanè, si nonnulli scirent se stipendia pro

Missa soluturos iam dicta, credo id eos non persoluturos. Vt enim concedam, posse aliquem capacem fieri fructuum Missæ iam dictæ, non minus ac Missæ, quæ est adhuc dicenda; nihilominus tamen hac ratione multis non satisfieret, qui videlicet ipsi quoque eius celebrationi interesse desiderant, propriaque deuotione fructum eius ampliorem reddere; quod facere non possunt, si heri, aut alia die dicta sit Missa. Præterea, si Sacerdos aliquis hodiè recitaret peccatorum Absolutionem, eamque applicaret ei, qui primò sibi sit confessurus; aut si postera die confitenti, hesternæ diei Absolutionem applicaret, certum est, consentientibus omnibus Theologis, eiusmodi Absolutionis applicationem nullius esse momenti. Similiter quoq; nō valet hic modus celebrandi Missā. Adde quòd Henricquez, de hac loquens sententia, etsi ipse quoque vnus sit ex eius asseclis, nihilominus tamen dicit, eam ab Episcopis prohiberi debere, quò manifestè indicat, eam sibi tutam satis non videri.

Sextò

Sextò quęritur: Cuiusmodi peccatum committit Sacerdos, qui per negligentiam differt pro aliquo dicere Missam, quam dicere est obligatus, vel ex promissione, vel propter stipendium iam acceptum? Emanuel Rodrigues in Summa sua, part. 1. cap. 252. §. 7. putat eiusmodi peccare mortaliter, si per illius inaduertentiam notabiliter differatur, propter damnum, ex tali negligentia ad eum, cui Missa debebatur, redundás: fieri enim poterat, vt per istam Missam notabile aliquod bonum temporale vel spirituale fuisset consecutus, quod per negligētiam talis Sacerdotis, vel non consequitur; (quia fortè nunc illa Missa cumulata, aut stipata non sit eorum, quæ ante fecerat, bonorum comitatu;) vel consequitur quidē, sed tardius, ex quo etiā non mediocriter incōmodatur: quēadmodum plurimum refert pauperis alicui' opificis, ex morbo decūbentis, si integro mēse citius sanitati restituatur: Fortè etiā anima aliqua ex pœnis Purgatorijs ista Missa poterat liberari; iam verò exiguum nō est, integro mense citius à tātis pœnis liberari.

Vnde colligitur, grauiter etiam peccare Sacerdotem, qui citra causam diutius, quàm par sit, differt Missas, quas dicere est obligatus.

Septimò quæritur: Quid peccati committat Sacerdos, qui defraudat aliquem Missa, id est, qui accepto Iulio Missam planè nō dicit? Ex vna parte videtur esse veniale; quia vnus Iulius non sit materia peccati mortalis. Ex altera verò parte videtur esse mortale; quia aliquē Missæ fructibus defraudat, qui sunt inæstimabiles: quemadmodum etiam Satisfactio pro pœna, item boni alicuius tam spiritualis, quàm corporalis impetratio. Respondeo cum Petro Nauarro, lib. 2. de Restit. cap. 2. num. 380. si qui Iulium dedit, sciens Missam non esse dictam, neque dicendam, procuret alio modo vt dicatur, signum est, eum id dāni parui facere, & tum non peccabit mortaliter Sacerdos, videns eam Missam ab alio dici. Si verò qui stipendium dedit, nesciat Missam illam non fore dicendā, tum peccabit mortaliter, propter ingens damnum, quod eū causari iam diximus. Si tamen ei, qui stipendiū

soluit

soluit pro dicenda Missa, significet, se Missam non dicturum, à mortali quidem, non tamen ab omni prorsus peccato liberabitur, propter fraudem, qua est vsus.

De Ministro administrante Sacerdoti celebranti Missam.

CAP. XIX.

PRimò queritur in hoc Capite, an necessariò requiratur aliquis, qui Sacerdoti Missam celebranti interuiat? Respondeo, hoc Sacrificium, in quantum ex natura sua, à solo Sacerdote perfici posse, citra alterius ministerium: offerre enim, consecrare, & consumere Sacrificium, (in quibus essentia & natura huius Sacrificij consistit,) citra Ministrũ perficere potest Sacerdos. Deinde dico, de iure Ecclesiastico & positiuo necessariò Ministrum aliquem adhibendum, qui sacrificanti inseruiat. Vide in Moguntino Concilio I. ca, 43. Sacerdos solus offerre prohibetur: si enim nemo Missæ adsistat, quomodo (inquit Cõcil.) dicet Sacerdos: *Dominus vobiscum? Orate fratres? Sursum corda?* Præterea com-

muni Ecclesiæ consuetudine ita receptum est; quippe cùm nullibi Missam sine Ministro celebrari videamus.

Secundò quæritur: Quot numero requirantur Ministri? Respondeo, in Missis priuatis vnum sufficere; in solemnibus verò, aut ijs, quæ cantantur, pluribus opus esse: solent enim adhiberi Diaconus & Subdiaconus. Vbi notandum: Quòd si Canō aliquis de pluribus Ministris in Missa adhibendis loquatur, id iam exoleuisse, quemadmodum ex vniuersali Ecclesiæ consuetudine in cōtrarium videre est. Quòd verò antiquitus aliter fieri cōsueuerit, fortassè hinc est, quòd eo tempore pauci haberentur Sacerdotes; Ministros verò adhibere plures facilè esset. Postea verò, multiplicatis Sacerdotibus, cùm satis multi Ministri haberi nō possent, ne diuinum & salutiferum hoc Sacrificium intermitteretur, introductum paulatim est, vt in Missis priuatis vnicus duntaxat Minister adhiberetur.

Tertiò queritur: Possitne fœmina sacrificanti administrare? Respōdeo, nullo modo; præterquam enim quòd id

com-

communiter omnes negent Theologi: quia nimirum id sit indecorum, & periculosum; expressa quoque extat prohibitio *Cap. 1. de cohab. Cler. & mulier.* vbi ordinatur, vt nulla fœmina propius ad Altare accedere, & sacrificanti administrare præsumat. Quamuis enim ex Choro in Missis solemnibus respondere soleant Moniales, quemadmodum in multis Monasterijs fieri videmus: nulla tamen propius ad Altare accedere, & Sacerdoti aquam, vel vinum subministrare potest, propter causas iam commemoratas.

Quartò quæritur: Quid faciet Sacerdos, nequiens habere Ministrum, qui sibi sacrificanti ministret? Respondeo, si dies sit ferialis, Missam intermittat. Ecclesia enim ordinauit, vt adhibeatur Minister, qui sacrificanti inseruiat. Non vrgente igitur aliqua celebrandi necessitate, Missa potius intermittenda est, quàm contra Ecclesiæ ordinem ac consuetudinem dicenda. Sin Festum sit, & Sacerdos neque ab alio Missam audire possit, neque Ministrum habere, qui sacrificanti sibi inseruiat,

tunt citra Ministrum Missam dicere nō erit peccatum. Simili modo, si infirmus quispiam in periculo mortis constitutus, communicare velit, neque Hostia suppetat consecrata, citra quoque Ministrum Missa dici poterit: sunt enim hi casus necessitatis, in quibus Ecclesia videtur dispensare. Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 5. ad 12. id fieri quidem posse cōcedit, at non in quouis Festo, sed tantùm in Festo maximè solemni. Glossa verò in Cap. Hoc quoque, de Consecrat. dist. 1. Iacob: de Graffijs lib. 2. Decis. c. 42. nu. 3. Antonius de Butrio in Cap. 2. de vita & honest. Cleric. nu. 11. Suarez disp. 87. sect. 1. in fine, id in quocunque Festo rectè fieri posse existimant: quæ opinio mihi quoque videtur esse probabilior.

Quintò quæritur de Eremitis, alijsq; solitarijs Sacerdotibus, possintne citra Ministrum celebrare? Respōdeo, diuersam esse rationem cum his, quàm fuerat cum illis, de quibus in præcedēti dubio locuti sumus. Hi enim cùm voluntariè solitarium istum statum susceperint, dispensationem aliquam ab habēte potestatem habeant necesse est, sine qua

citra-

citra Ministrum celebrare non possunt, ac ne in Festis quidem. Cui sententiæ astipulatur quoq; Suarez loco citato in fine.

Sextò quæritur. Vtrum, si nullo extante viro, qui sacrificāti inseruire possit, adsit fœmina, quæ possit inseruire, satius sit planè citra Ministrum Missam dicere, an verò pati fœminam sibi sacrificanti administrare? Respondeo cum Soto ac Suarez; satius esse Missam prorsus citra Ministrum dicere, propterea quòd expressius prohibitum sit, ne mulier sacrificāti inseruiat, quàm ne Missa citra Ministrum celebretur. Deinde illud quoque indecentius est, maioremque Sacerdoti affert distractionem, quàm si prorsus Ministrum nullum adhibeat.

Septimò quæritur: Quod sit officium Ministri in Missis priuatis? Respondeo, duo Ministro facienda incumbere: primò respondere ad Missam debet; deinde inseruire Sacerdoti in ijs, quæ ipsi necessaria sunt, puta porrigere vrceolū tam vini, quam aquæ, accendere candelas, pulsare campanam, & similia. Quæ-

rat aliquis: quòd si is respondere non calleat, rectene poterit Sacerdos celebrans Ministro verba, quibus vti debet in responsione suggerere? Respondeo id satius esse, quàm citra Ministrum celebrare.

Octauò quæritur: Si propter aduentum alicuius publicè & nominatim excommunicati omnes audientes Missam secedant, quemadmodum dicitur C.25. obligatusne etiã Minister erit discedere, ne videlicet cum ipso in diuinis cõmunicet? Respondeo, non esse obligatum, sed manere posse, tanquam cuius opera necessaria sit ad perficiendum Sacrificium, vti dictum est, Cap. 11.

De obligatione, qua singuli ad audiendam Missam diebus festis obstringuntur.

CAP. XX.

PRæcepti esse in Ecclesia Christi omnibus Festis indictis audire Missam, extra omnem est cõtrouersiam, vt videre est *de Consecra. dist.1. Cap. Missas, & Cap. Omnes Fideles.* In quo Doctores, & Canonistæ omnes conueniũt. Ex hoc

igitur

igitur præcepto obligatio nascitur audiendi Missam diebus festis. Vnde fideles Christiani in Confessione se accusant, si quãdo in die festo Missam audire intermiserint, id quod nequaquam facturi essent, si præceptũ nullum extaret Ecclesiæ, cui morẽ gerere sint obligati.

Secundò certum est, hoc præceptum habere vim obligandi sub pœna peccati mortalis ad audiendã Missam singulis diebus festis, non minus ac præceptum ieiunandi, & recitãdi Officij in his, qui recitare id obligantur: ratio hæc est, quòd huius præcepti materia grauis sit, ac ad Dei cultum & honorem pertineat. Et si votum audiendi Missam vna die transgredi, citra legitimam causam, est peccatum mortale, propter obligationem, quam inducit votum: etiã mortale peccatum erit, Missam citra legitimam causam non audire in die festo; non enim minus obligat præceptum Ecclesiæ, quàm obligatio voti. Cui sententiæ communis accedit omniũ Christianorum fideliũ consensus, qui si quãdo voluntariè, aut per negligentiã Missam audire neglexerint, semetipsos de-

huius præcepti violatione in Confessione, ceu de peccato graui & mortali accusare consueuerunt. Fieri tamen interdum potest, vt vel veniale peccatum committant, vel omninò nullum. Verbi g. si quis animum habuerit audiendi Missam, & ex inopinato superueniente aliqua occupatione, per inaduertētiam audiendi Missam tempus & occasionem amittat præter opinionem, hunc certum est non peccare mortaliter, proptereà quia voluntariè Missam audire non neglexit.

Tertiò manifestum quoque est, si in die festa alterutrum faciendum sit, nimirum si sit negligenda Missa vel Concio, tum Concionem, & non Missam esse intermittendam. Qua in re errauit Angelus in Summa, verb. Feria, num. 45. vbi dicit, satius esse, neglecta Missa, audire Concionem. Præceptum enim Ecclesiæ extat de audienda Missa, non dè audienda Concione. Vera quidem est illius sententia in quibusdam casibus, puta, verbi gratia, si quis in rebus fidei instrui necesse habeat, quò se cōtra hæreticos defendat, idque citra Concio-

nem

nem aut instructionem Doctoris alicuius Catholici fieri non possit, tum, si eodem tempore vel Missa, vel Concio intermittenda sit, quandoquidem vtrũque fieri simul non potest, rectè intermitti Missa potest; non quia satius sit audire Concionem quàm Missam, sed quòd illa causa sufficienter à peccato non auditæ Missæ excuset, quemadmodum aliæ plures causæ, quæ non æquè, vt hæc, graues sunt ac necessariæ.

Hîc dubium occurrit tale; Si quis in die festa non audiat Missam, credens bona fide se habere causam sufficientẽ non audiendi Missam, causa verò sufficiens non sit, peccabitne talis contra præceptum? Caietanus in Sum. verb. Festorum violatio, & Nauarrus cap. 21. hunc ad minimum à mortali peccato excusari existimant, Suarez disput. 88. sect. 1. difficilè dicit esse iudicare ac discernere, quãdo talis ignorantia inuincibilis dici possit, & vel in totum, vel ex parte excuset. Vnde si talis de causæ sufficientia nonnihil dubitauerit, neq; alios hac de re consuluerit, habens consulendi commoditatem, non omninò

vacat culpa; Si verò nihil omninò dubitans, planè sufficientem causam esse existimauerit, & si homo sit non largæ conscientiæ, sed timens Deum, excusabitur à peccato propter ignorantiam inuincibilem.

Alterū dubium est: An circa hoc præceptum audiendi Missam diebus festis Papa dispensare possit? Respódeo, posse: quia præceptum est positiuum; verum nullius vsus est talis dispensatio. Dispensare enim, vt, qui Missam cómodè diebus festis audire potest eam non audiat, non tam tendit ad proximi ædificationē, quàm ad eiusdem destructionem, cùm nihil id aliud esse videatur, quàm hominem à cultu diuino alienare. At si extet iusta & sufficiens causa nō audiendi Missam, citra dispensationem excusari potest. Vtilis tamen esse queat eiusmodi dispensatio, ad scrupulosum aliquem quietandum.

Ad quid obliget hoc præceptum: Item, sitne necesse integram audire Missam?

CAP XXI.

OMnes Doctores affirmant hoc præceptum

ceptum obligare ad audiendam integrã Missam à principio vsque ad finem. Et colligitur hoc ex Cap. Omnes fideles, de Consecra. dist. 1. vbi dicitur: Manendum esse, vsque dum Missa peragatur. Et Cap. Missas, dicitur: *Missas die Dominico secularibus totas audire speciali ordine præcipimus.* Cui accedit communis fidelium consensus ac consuetudo, quibus scrupulus est Missam non integram audire, vti dictum est supra.

Hinc est, vt quemadmodum Sacerdos non potest partẽ aliquam diuini Officij citra peccatum omittere: quia singulis diebus recitare totum Officiũ tenetur; ita etiam, citra peccatum, diebus festis Missam integram, vel aliquam eius partem, citra iustam ac legitimam causam, intermittere non possit, cùm vtrobique eadem obligationis sit ratio? Dixi citra iustam causam: excusant enim Summistæ eos, qui inseruientes Missæ, aliquando Sacristiam ingrediuntur ad adferenda necessaria, atque ita aliquam particulam Missæ negligunt, quanquam etiam hoc ipsum sit

Missæ

Missæ inseruire. Vt tamen eiusmodi Ministri ab omni planè culpa liberi sint, & immunes, duo illis sunt obseruanda. Primò, vt in eundo ac redeundo diligẽtes sint, ac festinent, neque præter necessitatem alibi moram faciant. Secundò, vt quæ præparari ac dispòni possunt antequam Missa inchoetur, non differant dum Missa incipiatur. Si quis enim, verbi gratia, inchoata Missa exeat Ecclesiam, vt foris vinum afferat, quod per negligentiam suam non attulit citius, atq; ita bonam aliquam Missæ partem negligat; certum est, talem non vacare culpa; si tamen per inaduertentiam aut obliuionem, de vino, aut alijs rebus necessarijs in tempore non prouidisset, anniti debet, vt aliam audiendo Missam, eam partem, quàm audire neglexit, compenset.

Hic dubia aliqua sese ingerunt. Primum est: Quale peccatum est, partem aliquam Missæ omittere? Conueniunt in hoc omnes Doctores, graue peccatum esse, si pars illa sit notabilis, & si, qui eam omisit, non habeat animum eãdem compensandi, aliam Missam audiendo

diendo. Si verò non sit aliqua pars notabilis, veniale tantùm peccatum esse, subintellige, si id voluntariè fiat, & citra legitimam causam. Quæ verò pars notabilis dici aut non dici possit, dissentiunt inter se Authores. Aliqui existimant eum, qui Missam audit, à principio Epistolæ vsq; ad finem, præcepto de audienda Missa satisfacere; neque mortaliter peccare. In his videtur esse Syluester, Tabienna verb. Missa, num. 10. S. Antoninus 2. par. tit. 9. cap. 10. §. 1. Item præ cæteris Sandoual. Tract. de Officijs Eccles. cap. 14. par. 6. Alij eos quoque Ecclesiæ præcepto satisfacere dicunt, qui Missam audiunt à principio tantùm Euangelij vsque ad finem, existimantes quæ huc vsque præcedunt, citra mortale peccatum omitti posse. In hac sententia est Soto in 4 distin. 13. q. 2. art. 1. Dicitur *ad finem Missæ*: si quis enim audire Missam ab Euangelio incipiat, & deinde post communicatum Sacerdotem, quod reliquum est de Missa omittat, hic peccati mortalis scrupulo non carebit, vti etiam notat Suarez vbi supra sect. 2. §. Secundò; talis enim quartam

Missæ

Missæ partem omitteret, quæ communi omnium iudicio in quauis re pars notabilis appellatur.

Nauarrus cap. 21. nu. 2. & Cap. Quando de Consecrat. dist. 1. notab. 10. num. 19. in eadem est cum Soto sententia, sed hoc insuper addit, si quis ab *Offertorio*, vel *Symbolo* Missam audire incipiat, hunc præcepto Ecclesiæ satisfacere neque mortaliter peccare, modò tamen postmodum legat, vel legi sibi procuret Missæ Euangelium. Verùm id displicet Suarez, vbi supra, §. Addit. neque sine ratione: ista enim Euangelij lectio, quæ fit post Missam, neque pars est Missæ, neque vnum aliquod cum ipsa Missa constituit, neque sub præceptum cadit. Si quis enim impeditus ex legitima causa, & citra suam culpam ad Missam lecto iam Euangelio accedat, non obligabitur postea legere, vel legi sibi curare Euangelium. Ergo ea de re neque præceptum habemus, neque consuetudinem; vnde si quis Missam audiat ab *Offertorio* tantum, vel *Symbolo*, peccaret mortaliter, etiamsi Euangelium omissum legeret, vel ab

alio

alio prælegi sibi curaret: quia Missæ partem notabilem omitteret, & lectio illa Euangelij quę postmodum fit, nihil ad præceptum attinet, quo iubemur integram Missam audire.

Hinc colligitur, non audire Missam diebus festis à principio vsque ad finem, semper esse peccatum, nisi legitima causa excuset. Neque obstat, si nullus interueniat contemptus: præceptum enim Ecclesiæ iubet integram Missam audire. Si tamen pars aliqua Missæ omittatur exigua, & non notabilis, peccatum erit veniale, lenius, vel grauius pro diuersitate eius quod omittitur; verbi gratia, immediatè exire ante benedictionem, erit peccatum veniale; sed exire subitò post Sacerdotis Communionem, peccatum quidem veniale est, sed tamen grauius. Simili modo, si pars aliqua notabilis omittatur, est peccatum mortale, puta, si quis omittat quartam Missæ partem: at si quis tertiam vel dimidiam Missæ partem omittat, etiam mortale est, sed tamen priori

grauius

grauius, quia plus omittitur. Vnde grauius peccat, qui Missam tantùm audit à Consecratione, quàm qui ab Offertorio. Similiter grauius peccat, qui subitò discedit post Hostiam consecratam, quàm qui post Cõmunionem discedit. Hîc notari etiam potest; Si quis in principio Missæ, itemque in fine aliquid omittat, tum, si quæ omissa sunt, partem notabilem efficiant, peccare mortaliter; sin minus, venialiter tantùm.

Hîc dubium oritur: Impeditus aliquis ex legitima causa, accedit sub medium Missæ, quæritur: Talis, cùm habere aliam integram Missam non possit, obligatusne erit audire dimidiam illam Missæ partem, quæ restat? Et si no audiat, peccatne mortaliter? Pari modo, si quis integram Missam audire nõ possit, possit autem audire notabilem aliquam eius partem, talis obligabiturne sub pœna peccati mortalis audire eam partem? Respondeo, obligari: quia Missa non cõsistit in indiuisibili. Prætereà, qui non potest recitare Officium totius diei, partem verò recitare potest, obligatus est eam, quam potest, partem recitare.

citare. Similis est ratio cum Missa.

Suarez citato loco §. vltimo denique, monet in considerandа qualitate peccati, quod committitur dum pars aliqua Missæ omittitur, non tam temporis quãtitatem, quàm partis eius, quæ omittitur, dignitatem esse respiciendam. V. gratia. Si quis Sacerdote circa Consecrationem occupato Missam deserat, & finita Consecratione reuertatur, peccabit grauius, quàm si principium Missæ vsq; ad Epistolam omitteret. Etsi enim in ipsam Consecrationem minus temporis insumatur; quàm in alteram istam partem: nihilominus tamen, quia Consecratio Sacrificij pars est excellentior, grauius peccabitur eius, quàm alterius partis omissione. Quinimò dicit Suarez, (id quod est valdè probabile) si quis Consecrationi non adsistat, eum præcepto de audienda Missa non satisfacere: Consecratio enim de substantia est Sacrificij Missæ. Dicit deinde de Communione Sacerdotis videri idem sentiendum esse; quandoquidem ea consumatur Sacrificium, ideoque pars sit substantialis, pertinens ad eiusdem perfectionem.

An qui partem aliquam Missæ omittit, eam supplere obligatus sit, & quomodo?

CAP. XXII.

HIc notandum est, id varijs modis posse cōtingere. Primò fieri potest, vt aliquis ingrediatur Ecclesiam cum animo integram audiēdi Missam, & ingressus incidat in Missam iam inchoatā, & ad Epistolam vsque perductam, quā audit vsque ad finem; hic non peccat mortaliter, quia pars omissa nō est notabilis; neque venialiter, quia eam non voluntate, sed casu omisit. Simili modo: Si quis assistat Missæ cum animo integram Missam audiendi, post Communionem verò Sacerdotis superueniente aliqua necessitate, partem residuam non audiat, non peccat, cùm legitimam necessitatis habeat excusationem.

Secundò fieri potest, vt voluntariè pars aliqua nō notabilis omittatur, veluti, si quis Ecclesiam ingredi nolit, vsq; dum lecta sit Epistola, aut citra sufficientē causam ante benedictionem egrediatur,

diatur, certum est talem peccare venialiter, siquidem cōtra rationem est, absq; ratione aliquam Missæ partem; quantumuis minimam, omittere, cùm obligatus sit integram Missam audire. Vnde si quis partem aliquam non notabilem omittat, vt reconcilietur, vel breuiter confiteatur, huic nullum omninò mouerem scrupulum.

Dubitatur hîc: Qui partem aliquam Missæ non notabilem, aut cum culpa, aut sine culpa omittunt, tenebunturne defectum istum supplere in alia Missa, eam partem audiendo, quam in priore omiserunt? Suarez citato loco, §. Sed quæres, putat non teneri; quia præceptum de audienda Missa ea die substantialiter sit adimpletum, etsi cum peccato aliquo veniali. Alijs nimis larga & libera videtur hæc responsio; neq; enim facilè capere possunt, quomodo tales, cùm integrā audire Missam obligentur, & eiusmodi defectū facili negotio supplere possint, audiendo scilicet in secūda Missa id, quod in prima audire neglexerunt, dicantur ad id non obligari? Mirū (inquam) hoc videtur; nā ad ratio-

nem

nem quod attinet, qua dicitur Ecclesiæ præceptum iam adimpletum esse, quo ad eius substantiam, verùm quidem hoc est; at nihilominus tamē obligari videtur plenariè præcepto satisfacere, quoad scilicet integritatem rei commendatæ, cùm nihil obstet, quò minus id fieri commodè possit, maximè cùm etiā tempus suppetat ad supplendum id, quod ante omiserunt.

Tertiò dico, si notabilis aliqua Missæ pars omittatur, sed pręter voluntatem, non esse peccatum, manere tamen obligationem supplendi partem illam omissam, quò videlicet adimpleatur pręceptum, alioquin peccaretur mortaliter. Verbi gratia; Ingressus aliquis Ecclesiam in Missam incidit, in qua inchoatur Consecratio, & metuens ne aliam Missam habere non possit, dimidiā tantùm illam Missam audit. Certū est, hunc præcepto non satisfecisse, vnde si aliam Missam habere possit, tenetur defectum illum supplere. Vbi notādum est, si quis citra causam sufficiētem Ecclesiam ingredi differat, & moram faciēdo semetipsum periculo exponat Missam inte-

gram

gram non audiendi, hunc peccare, etiã si casu Missam integram audiat; quia iã per negligentiam suam seipsum tali periculo vltrò exposuit. Quod verò integram Missam audiuit, ex fortuito tãtùm casu est, qui culpã commissam non purgat. Ideoque tale peccatum, ceu graue, in Confessione etiam tenetur exprimere, cùm per eum nõ stetit, quò minus audiendæ integræ Missæ occasionem amitteret.

Dico quartò; Si voluntariè quis partem notabilem omittat, cum proposito aliã Missam non audiendi, neq; aliundè istum defectum supplendi, eum peccare mortaliter, cum obligatione dictum defectum supplendi. Idem enim præceptum, quod ad integram Missam audiẽdam obligat, pariter etiam eum obligat ad mutandum propositum contrarium. Si verò partem illam notabilem omittat, cum animo aliam Missam audiendi, aut supplendi id, quod omissum est, dico eum nõ peccare quidem, obligationem tamen manere adimplendi præceptum de Missa integra audienda.

Circa modum porrò eiusmodi defe-

ctum supplendi, quęstio est inter Doctores, an aliam Missam integram audire necesse sit, an verò satis sit audire id solùm, quod in priori neglectum fuit? Maior in 4. dist. 12. Soto dist. 13. Nauarrus c. 21. multique alij moderni, ad satisfaciẽdum præcepto, putant satis esse eã duntaxat audire partem, quæ in priori non sit audita; si quis tamen voluntariè, & sine legitima causa totã Missam non audiat ab vno Sacerdote, sed partem ab vno, partem verò ab altero, eum peccare venialiter asserũt; quia communem cõsuetudinem aliquo modo interrumpat: si verò id faciat legitima de causa, non esse peccatum. Ratio est, quia præceptũ tantùm obligat ad audiendam totam Missam, non etiam ab vno Sacerdote. Vnde qui partem ab hoc, partem ab illo Sacerdote audit, totam audit Missam, & sic per consequens satisfacit præcepto.

Occurrit hic dubium: Si Sacerdos aliquis iam Epistolam legisset simul & Euangelium, possetne talis in gratiam alicuius Missam de nouo inchoare? Salicetus in Pract. Criminal. c, 4. r. p. 127. & Franci. Eman. Rodrigues in Summa sua

cap.

c.249. de Missa, putant id peccatum esse mortale, etiamsi fieret, ad magni alicuius Principis instantiam, qui Missam illam à principio audire desideraret. Ratione vtuntur ista: quia non conuenit tam sublime mysterium ad gratificandum alij de nouo inchoari ac retractari, tum etiam, quia scandalizarentur, qui iam audire Missam inceperunt.

Contrarium tenet Nauarrus in Miscel. de Orat. c.87. vbi meliori fundamẽto ob legitimã causam id fieri posse affirmat, puta, si magnus numerus itinerãtiũ, aut operariorum superueniret, qui nollet secundam Missam expectare. Item si Princeps quispiam cum multis nobilibus superueniat, qui Missam illã à principio audire desideret. Ratio Nauarri hæc est, quòd nullũ in Iure Canonico præceptũ extet, quo illud prohibeatur; & iusta subsit causa, cur fieri debeat. Ergo etiam fieri potest. Rationibus in contrariũ adductis, respõdetur nihil aliud illas probare, quã id facere duntaxat esse inconueniẽs, quod nos etiã concedimus. Neq; hinc circumstantes scandalizari verisimile est, cùm id ex chari-

tate & pietate fieri videant. Adde quòd in Fräcia, in ijs, quibus fui locis, in praxi sequantur sententiam Nauarri, quam ego quoque memini me aliquoties tam ferialibus, quã festis diebus obseruasse.

Ad clariorem verò intelligentiam præcepti de audienda Missa diebus festis, dubia hîc aliquot proponam. Primum est: An diebus festis in propria Parochia Missã audire teneamur? Multi Canonistæ partem tuentur affirmatiuã, quam per Extrauagantem Sixti IV. & alios Canones probare conantur. Deinde in Parochijs publicantur festa sequentis septimanæ, proponuntur ieiunia & excommunicationes, matrimonia denique & similia, quæ populo scitu sunt necessaria: vnde nisi in propria Parochia Missam audiant, multi talia ignorabunt, quod incommodum procul dubio futurum est. Non obstantibus his, veritas hæc est, satisfieri præcepto, si Missam audiamus, in quacunq; id fiat Ecclesia. Præterquam enim quòd idem sentiant omnes Theologi, pro nobis quoque communem Ecclesiæ habemus consuetudinem, qua abrogatum

est,

est, quicquid ex Iure antiquo in contrarium adduci potest. Vnde Concil. Trid. sess. 22. ordinat, vt moneatur populus Parochias suas frequentare Dominicis ad minimum diebus, & solemnioribus Festis. Cùm ergo Concilium dicat monendum esse populum, non autẽ iubendi formula vtatur, facilè apparet, illud non esse præcepti. Rectius tamen fuerit, in proprijs Parochijs Missam audire, maximè si quid publicetur.

Secundum dubium est: An diebus festis summum Sacrum, siue Missam solemnem audire obligemur, cùm in illa excommunicationes, matrimonia, & ieiunia soleant publicari? Respondeo non obligari, cùm audiẽdo Missam priuatam præcepto satisfaciamus. Et hæc est cõmunis Ecclesię consuetudo. Quod verò ad publicationes istas attinet, aliunde sciri possunt, si nimirum interrogemus illos, qui solemni Missæ interfuerunt.

Tertium dubium est: An ad satisfaciendũ præcepto, istius festi Missam audire teneamur; an verò aliam quamuis Missam, puta votiuam, vel pro defun-

ctis audiendo, præcepto satisfaciamus. Alij, referente Syluestro, verbo Missa 1. q.4. existimauerunt necessariũ esse propriam Festi Missam audire: quia Cap. 2. de celeb. Miss. prohibetur Laicis, ne aliam, quàm propriam illius diei Missam audiant. Communis autem & vera sententia hæc est, qualicunq; audita Missa, præcepto satisfieri. Ita sentiunt Syluester, Caietanus, Soto, Nauarrus, S. Antoninus, & alij, omnes hac vsi ratione, quòd Canones duntaxat nobis præcipiant diebus festis audire Missam; cùm ergo Missæ votiua, vel mortuorum, non minus veræ Missæ sint, quàm quæuis alia, necessariò quoque sequitur, quamuis harum Ecclesiæ præcepto satisfacere. Prætereà idem approbatur vniuersali consuetudine; neque quisquam est, quantumuis timoratę conscientiæ, qui ea de re scrupulum faciat. Ad Cap. de celeb. Miss. respondetur, ibi duntaxat aliquorum superstitionem reprehendi, qui nisi certas aliquas Missas particulares audiuissent, se Ecclesiæ præcepto non satisfecisse existimabant.

Quartò

Quartò queritur: Anne ex vigore huius præcepti aliquibus diebus plures audire Missas obligemur? Respondetur, non obligari: Quia, vt rectè notat Nauarrus, cap. 21. nulla lex obligat. Vnde quilibet, etiam in festo Natiuitatis, (in quo non ex obligatione, sed ex cõcessione tres Missas cuilibet Sacerdoti legere permissum est) præcepto satisfacere potest, vnicam duntaxat Missam audiẽdo. Dixi, (ex vigore huius pręcepti,) ad distinctionem eorum, qui vel ex voto, vel pœnitentia sibi iniuncta; non tamen ex huius præcepti obligatione, plures Missas audire obligantur.

Quintò queritur: An, qui obligatus est audire duas Missas; vnã ex præcepto de diebus festis, alteram verò ex voto aut pœnitentia à Cõfessario sibi impofita, satisfaciat vno eodemq; tempore duabus Missis adsistendo, quæ in diuersis Altaribus à diuersis Sacerdotibus celebrantur? Maior in 4. dist. 12. q. 8. putat satisfacere: quia obligatus est audire duas Missas, non autem audire diuersis temporibus, cui quoque astipulatur Suarez disput. 88. sect. 2. in fine, estque pro-

babilis ista sententia, modò vtramque Missam debita attentione auscultet.

Sextò quæritur: Si quis ex pœnitētia, sibi à Confessario iniuncta, die Dominica Missám audire obligatus sit, potestne vnam Missam audiendo vtrique præcepto, Confessarij nimirum & Ecclesiæ, simul satisfacere? Respōdeo: Etsi Confessarius, ex cuius intentione dependet præsentis quæstionis solutio, semetipsum interpretatus non sit, neque ex verbis eius aut adiunctis circumstātijs colligi possit, eum habuisse intentionem obligandi pœnitentem ad audiendum vnā distinctam Missam, nihilominus tamē probabilius videri, duas necessariò Missas esse audiendas. Præterquam enim quòd id est tutius, etiam accedit illud, quòd ordinariè iniungi non soleant in pœnitentiam illa opera, ad quæ facienda ex alio titulo obligamur, nisi raró admodum, & ob euidentem causam.

De modo audiendi Missam, ad satisfaciendum præcepto Ecclesiæ,

CAP.

CAP. XXIII.

AD satisfaciendum præcepto de audienda Missa diebus festis, & vt debito modo audiatur, tria præcipuè requiruntur. Primò, vt quo ad præsentiam corporalem ita propè Missæ assistamus, vt moraliter possimus dici præsentes. Hæc est communis omnium Theologorum doctrina, qui omnes vnaminiter asserunt, eum, qui tempore Missæ est extra Ecclesiam, aut domi suæ, etiamsi rebus & spiritualibus & diuinis sit intentus; præcepto tamen de audienda Missa nō satisfacere: quia dici non potest, eum præsentem Missæ assistere.

Dices forsitan: fieri potest, vt præsens aliquis adsistat Missæ, sed propter ingentem populi frequentiam, neque Missæ verba percipiat, neque ipsum Sacerdotem sacrificantem intueri possit, talis secundùm hanc doctrinam satisfaceret præcepto, cùm tamen nihil audiuerit vel viderit eorum, quæ Sacerdos dixerit vel fecerit. Respondeo, ad satisfaciendū huic præcepto non requiri, vt quod dicitur vel agitur in Missa

videas vel audias: alioquin enim, qui surdus & cæcus est, satisfacere huic præcepto non posset, quod est falsum, sed satis esse, vt eo modo quis Missæ adsistat, vt quantum in se est, aptus sit ad videndam & audiendam Missam, etsi propter impedimentum aliquod accidentale, cœremonias eius videre, vel verba percipere non possit. Vnde audire Missam idem est, quod Missæ adsistere.

Secundò requiritur intentio, id est, vt quis Missę adsistat voluntariè cum intentione & Voluntate adimplendi præceptum. Hinc est, vt si quis coactus & contra voluntatem Missæ adsistat hoc præceptum non adimpleat: præceptum enim aliquod adimplere, qualecunque id tandem sit, est actus obedientiæ, qui esse nequit absque voluntate. Qui ergo per vim & contra voluntatem Missæ adsistit, peccat, neq; præcepto satisfacit. Vnde S. Antoninus in 2. part. tit. 9. cap. 10. §. 1. dicit seruos ac filios, qui à Dominis ac Pædagogis coacti Missæ adsistunt, cui alioquin non assisterent, non adimplere præceptum: quia carent intentione ac voluntate audiendi Missā: adeò

adeò vt ad satisfactionem huius præcepti, ante omnia requiratur voluntas audiendi Missam, & intentio satisfaciendi præcepto. Hinc si quis in die festa ex deuotione sua Missam audiat, ita intra se cogitans: Nolo audiendo hanc Missam pręcepto satisfacere, neutiquam satisfaciet; qua non solùm caret intentione adimplēdi præceptum; sed actionem insuper facit intentioni contrariam.

Quæres: Peccabitne talis? Respondeo, si propositum habeat alterā Missam audiendi ad satisfaciendum præcepto, non peccat, & obligatus est, eam audire: sin verò hoc propositum non habeat, neque speret se habiturum occasionem audiendi aliam Missam, grauiter delinquit. Notandum verò hîc est, intentionem adimplendi præceptum sufficere, si tantū sit virtualis, quæ semper præsupponitur, nisi contrarius actus appareat. Et continetur talis intentio virtualis in actu volendi audire Missam. Si quis enim ex te quærat: Quare diebus festis Missam audis? Respondebis procul dubio: vt Ecclesiæ præcepto satisfa-

tisfaciam. Hinc si quis ex deuotione Missam audiat, nesciens ea die festū indictum esse ab Ecclesia, non est obligatus ad audiendam aliam Missam, sed satis est, si velit dūtaxat priori illa Missa huic præcepto satisfactū esse. Quinimò secundùm Suarez, disput. 88. sect. 3. sufficit, si arbitretur saltem ita Ecclesiæ præceptum esse adimpletum.

Quid autem, si quis ingrediatur Ecclesiam, vt fœminas inspectet, adimplebitur nihilominus Ecclesiæ præceptum? Respondeo; Si talis simul voluntatem habeat adimplendi præceptum, & debita attentione Missæ adsistat, tum quoad substantiam præcepto eum satisfacere. Ita tenet Medina cod. de Confess. Nauarrus cap. 21. n. 7. & Suarez loco citato. Ratio est, quòd mala ista intentio spectandi ac contemplandi mulieres, modò ne tollat debitam attentionem Missæ, non sit contraria satisfactioni præcepti. Id quod confirmatur, quia si valeret ista ratio, iam si quis Missam audiret cū intentione captandæ vanæ gloriæ, etiam præcepto non satisfaceret, quod falsum est. Dico ergo, etsi mala sit

talis

talis intentio, nihilominus tamen, quia manet actus substantialiter bonus, adimpleri præceptum, & morem geri Ecclesiæ

Tertiò requiritur Attentio. Vbi notandum, Syluestri illam sententiã, qua, verbo Missa. 2. q. 6. existimabat, attentionem interiorem hîc præcepto non præcipi aut imperari: quia scilicet lex humana non extendat se ad actus interiores, tanquam falsam & erroneam ab alijs esse refutatam: actus enim interior quando cum exteriori coniunctus est, etiam humano præcepto alicui potest imperari; talis est attentio, quæ cum oratione vocali & hîc cum actu audiendi Missam est coniuncta. Idcircò illam præcipere nobis & iniungere etiam potest Ecclesia. Quòd dum facit, simul etiã omnes alias prohibet actiones, quæ debitam attentionem impediunt, quales sunt dormitatio, scriptio, lectio, & similes. Iam verò attentio, quæ in audiẽda Missa requiritur, iuxta S. Thomam in 2. 2. q. 83. art. 13. Vbi de Oratione agit vocali, triplex est. Prima, qua quis intẽtus est in id, quod Sacerdos celebrans dicit

ac facit, licet neque verborum sensum nec cœremoniarum significationem intelligat, dũmodo omnes Sacerdotis actus, tãquã sacros, & ad diuinum cultum pertinentes, duntaxat contempletur ac suspiciat. Et quamuis hæc sit vltima & simplicissima attentionis species, nihilominus sufficiet ad satisfaciendum præcepto Ecclesiæ.

Altera attentionis species est, quando quis attendit ad id, quod verba & cęremoniæ Missæ significant, & hæc perfectior est prima, propterea quòd contineat commemorationem passionis Christi, redemptionis nostræ, æternæ gloriæ, & aliorum Dei beneficiorum. Hac perpauci & rari admodum vtuntur distinctè, quia paucis notæ sunt illæ significationes, in confuso verò multi eam adhibere possunt. Tertia attentionis species est quando quis immediatè intentus est in Deum, illius bonitatem, & infinitum omnis perfectionis pelagus contemplando. Et hæc est excellentissima attentio, reliquarum duarum finis & scopus, quam vt habeant singuli anniti debent. Ad hanc

quoque

quoque illa Missæ verba nos inuitant, *Sursum corda*, quæ exigunt omnem interiorem reuerentiam, animi demissionem, ac humiliationem sub potēti manu Dei: attendendo intentis præcordijs sacra solemnia, deuotis orationibus insistendo, vt dicit Gregor. X. in Cap. Decet, de Immunitate Ecclesiarum in 6.

Hinc si quis in eiusmodi attentione à Deo rapiatur in Extasin, nihilominus hoc præceptū adimplebit, etiāsi distraheretur ab omnibus ijs, quæ in Missa peraguntur: quia attentio illa virtualis, quam habuit in principio, manet etiam in ipsa Extasi; secus verò est cum ijs, qui seipsos voluntariè à Missa distrahunt: illa enim distractio de facto attentionē tollit, & voluntatem attendendi ad Missam interrumpit.

Reliquum nunc est, vt dubia aliqua circa attentionem occurrentia enodemus, quorum Primum est: *Sitne* necessarium aliquem actualiter habere vnam ex tribus hisce attentionis speciebus per totam Missam, an verò virtualis sufficiat attentio? Respondeo, non quidem necessarium esse actua-

actualem habere attentionem, quã diu Missa legitur: hoc enim, moraliter loquendo, impossibile est, aut nimis difficile; duo tamen esse necessaria: Primò, vt quis in principio accedat ad Missam cũ animo attentè eam audiendi; deinde, ne volũtariè se ipsum distrahat: quibus obseruatis, superueniente aliqua distractione, manebit nihilominus attentio illa virtualis: quod si verò voluntariè se distrahat, tum attentionem interrumpit, ac peccat.

Secundò quæritur: Si quis in principio Missæ aliquam habeat ex tribus iam dictis attentionis speciebus, poteritne is in processu Missæ ea relicta, alia attẽtionis specie vti? Respondeo posse, quia singulæ illarum specierũ ad debitè audiendam Missam, & satisfaciendum Ecclesiæ præcepto, sunt sufficientes. Quare cum nulla extet obligatio, qua ad hanc potius, quàm illam obligemur, liberum cuiuis relinquitur, quam velit eligere, ac inter sese pro animi arbitrio commutare.

Tertiò quæritur, cuiusmodi peccatum sit cum distractione audire Missam? Respondeo,

ſpondeo, diſtractionem eſſe duplicem: Inuoluntariam, & hæc non eſt peccatũ, etiamſi quis per totam Miſſam diſtra-ctus ſit; verbi gratia. Accedit aliquis ad Miſſam, eamque incipit audire atten-tiſſimè, paulò poſt, non animaduertens contra voluntatem, cogitat de alijs re-bus ad Miſſam non pertinẽtibus; talem non peccare certum eſt; quia ad iſtum defectum non concurrit voluntas. Cer-tum quoque eſt, eum præcepto ſatisfa-cere: iſta enim attentio, quam habuit in principio, cùm actu contrario nullo tollatur, virtualiter durat, adeò vt hic à peccato planè excuſetur, donec ani-maduertat ſe à Miſſa diſtractum eſſe, a-lijſque de rebus cogitare impertinenti-bus eo tempore, quo maximè attentum eſſe conueniebat.

Altera diſtractio eſt voluntaria, quæ euenire ſolet, vel quia deliberatè quis cogitationes ſuas applicat rebus à Miſſa alienis; vel quia talibus ſe actionibus occupat, quæ mentem à Miſſa auertunt, quales ſunt ſcriptio, lectio, & ſimiles occupationes. Et talis diſtractio omni peccato vacare non poteſt, propterea

quòd

quòd repugnet attentioni & reuerentiæ, quæ Missæ debetur. Dico deinde, quòd si per eiusmodi distractionem voluntariam, notabilis aliqua pars Missæ audiatur sine debita attentione, peccatum esse mortale, veluti dictum est supra: idem enim est, ac si quis partem istam notabilem voluntariè, & sine iusta causa audire intermitteret.

Hæc est vera & communis doctrina, cui quoq; aliquo modo accedere videtur Medina in Cod. de Confes. vbi dicit, si quis assistens Missæ, nihil aliud quàm fabularetur, aut de rebus agat ad mercaturam spectantibus, hunc adimplere quidem præceptum quoad substantiam suam, peccare tamen cõtra præcepti finem. Suarez vbi supra, §. Ex his, falsum id esse dicit, propterea quòd attentio non sit finis duntaxat huius præcepti, sed etiam sit de eius substantia, vti supra dictum est, id quod verum est. Vnde si eiusmodi cõfabulationes, aut discursus de rebus mercaturam concernentibus attentionem impediant per totam Missam, vel notabilem eius partem, citra omne dubium peccatũ mortale

tale

tale committitur: quia præterquā quòd ea res maximum præbeat ſcandalum, etiam Eccleſiæ præcepto repugnat. Soto in 4. diſtin. 13. quæſt. 2. art. 1. in fine dicit: Confabulationes, quæ fiunt ſub Miſſa, etſi quidem ſint indecentes, non tamen dicendum propter eas aliquem tranſgredi præceptum Eccleſiæ, quod ſimiliter falſum eſt, ſi tales ſint confabulationes, vt in Miſſa debitam attentionem per partem aliquam notabilem impediant. Vnde concludendum, confabulationes eiuſmodi, quæ fiunt ſub Miſſa, ſemper eſſe indecentes: quia contrariæ ſunt reuerentiæ, tam ſacræ & diuinæ actioni debitæ, excepta breui aliqua ſalutatione, quæ ciuilitatis ergò fieri poteſt, ſi notus aliquis ad Miſſam ſuperueniat. Et ſi confabulationes deuotionem tollāt per partem aliquam Miſſæ notabilem, tum peccatur mortaliter. Si verò confabulatio breuis ſit; aut longa quidem, ſed tamen non ita ſeria, vt debitam Miſſæ deuotionem tollat, peccatum erit veniale, niſi per ignorantiam, aut aliam aliquam legitimam cauſam excuſetur.

Quar-

Quartò quæritur: Liceatne in Missa, quam diebus festis audire obligamur, Psalmum aut alias aliquas recitare orationes? Respondeo licere, modò ne debita Missæ attentio impediatur, simulq; cauendum esse, ne voce nimis elata Sacerdos turbetur, vel circũstantes. Quod intelligendum non modò de ijs orationibus, quæ ex propria deuotione, sed de ijs etiam, quæ ex obligatione recitantur, puta Officia; item orationes, quæ ex voto recitare tenemur, aut quæ in pœnitentiam à Confessario nobis sunt iniunctæ. Satius tamen fuerit, soli Missæ intentum esse, quam qui deuotè audit, rem præstat non parùi momenti. Quòd si verò orationes aliquas recitare malimus, ne ad res alias vanas & friuolas distrahamur, melius erit eas legere, Sacerdote secretas recitante; reliquũ verò Missæ considerandis cœremonijs, & ijs, quæ à Sacerdote dicuntur, est impẽdendum, quò scilicet omnem distractionis euitemus occasionem. Quòd si tamen aliquis, ne cœremonijs quidem intentus, à distractionis periculo liber esse nequeat, huic consultius fuerit Offi-

Officium, aut Coronam inter audiendum Missam recitare.

Quintò quæritur: Sitne peccatum, manducare prius, quàm Missam audieris, & si sit peccatũ, cuiusmodi? Respondeo, aliquos in ea fuisse sentẽtia, vt putarent, si quis in die festa ante auditam Missam, citra causam aliquam euidentem, ientaculum sumeret, eum mortale peccatum committere: sed falluntur, quia nullum extat præceptum, quo iubeantur prius Missam audire, quàm mãducare. Vnde dico, ientaculum sumere antequam Missam audias, ex necessitate aut iusta aliqua causa, omninò nullũ esse peccatum. Verbi g. si quis debilitate stomachi laboret, vel dolore capitis, rectè ientaculum sumere poterit, quod erit illi vice medicamenti. Deinde dico, citra causam ientari, antequam Missam audias, veniale peccatum esse, propter irreuerentiam, quæ Deo in diuino hoc Sacrificio irrogatur. Hinc in Confessionibus vt plurimum Christiani hac de re, ceu de peccato, se accusare consueuerunt. Vsus quoque & consuetudo sic obtinuit, vt prius Missa audiatur,

tur, quàm ientaculum sumatur. Quod si tamen id aliquis fecerit in contemptum Missæ, dubium non est, quin mortale peccatum committat.

De his, qui Missam audire obligati sunt, & quibus diebus.

CAP. XXIV.

PRimò, hoc præceptum non extenditur ad Infideles: Ecclesiasticũ enim cùm sit, eos, qui extra Ecclesiam sunt, vt infideles, non comprehendit. Deinde etiam Infideles, quia mẽbra non sunt Ecclesiæ, non sunt huius Sacrificij capaces, vnde neq; isti Sacrificio adsistentes tolerantur. Secundò neq; Catechumenos hoc præceptum complectitur: nondum enim Ecclesiæ subiecti sunt, ob rationem commemoratam; puta, quia nõdum facti sunt mẽbra Ecclesiæ. Hi quoque ad totam Missam non admittuntur, sed duntaxat vsq; ad Offertorium, quæ pars illorum instructioni deseruit. Tertiò quoque hoc præcepto non obligantur pueri recens baptizati, quòd vsu rationis sint destituti, quo in statu nec præcepti capaces sunt, nec ad illud ex-

equen-

equendum idonei. Obligantur igitur ad audiendam Missam Christiani adulti, cuiuscũq; sint status aut conditionis, veluti omnes Theologi ac Summistę affirmãt, quibus communis Ecclesiæ sententia & consuetudo astipulatur.

Obijciet fortè aliquis: In Cap. Missas de Consecra. dist. 1. dicitur: *Missas totas audire secularibus præcipimus*: Ergo Religiosi ad audiendam Missam nõ astringuntur, quippe cùm solis laicis datum sit hoc præceptum. Respõdeo, in eo capite seculariũ duntaxat fieri mentioné; quia veluti per se notũ præsupponitur, Religiosis, tanquam cultui diuino magis addictis, hoc Ecclesiæ præceptũ necessariò esse adimplendũ: vnde in multis alijs Canonibus hoc præceptũ ad oẽs fideles extenditur, veluti Cap. *Omnes fideles*, & Cap. *Cùm ad celebrandas*, & C. *Quo die*. De Sacerdotibus celebrantibus dubiũ nõ est, quin ipsa celebratione plenius ac perfectius cæteris omnibus auscultantibus, huic præcepto satisfaciãt.

Quæritur: Quo anno quis hoc præcepto obligari incipiat, adeò, vt, Missam non andiendo, mortaliter peccet? Respondeo,

spondeo, id nulla lege Ecclesiastica determinari. Communis tamen opinio est, eam obligationẽ à tempore discretionis inchoari, qua quis bonum à malo discernit: hinc enim, tanquam ex certo signo vsus rationis, deprehenditur, qui facit hominem capacem peccati, & obligat ad honorandum Deum. Incipit autem hæc discretio in aliquibus anno septimo, in alijs verò citius, vel serius pro diuersitate complexionum & climatum, sub quibus nascuntur; in locis enim frigidis, vt attestatur experientia, serius ratio sese solet exserere, quam in calidis, in quibus aër subtilior est, & magis acutus. Executio tamẽ huius præcepti in pueris non est nimium differẽda, qui simulatq; probabilia aliqua rationis signa ediderint, statim ad audiẽdam Missam diebus festis sunt assuefaciendi. Vnde S. Antoninus parentes exhortatur, vt à tenera ætate liberos ad audiendam Missam assuefaciant. Communionis alia ratio est, quæ cum maiorem deuotionem & iudicium maturius requirat, quàm Missa, ad grandiorem ætatem differri consueuit.

De diebus, quibus audire Missam teneamur, paucis expediri potest. Primò, singulis diebus Dominicis totius anni, veluti constitutum est in Cap. Missas, de Consecra. dist. 1. Idque meritò: cùm enim die Dominica multa mirabilia operatus sit Deus, hinc iure etiam illa præ cæteris omnibus in Ecclesia celebratur. Ea enim die resuscitatus est Christus Dominus noster, vnde à primitiua Ecclesia ordinatum est, vt illa dies præcipuè præ reliquis omnibus diuino hoc Sacrificio, tam celebrando, quàm audiendo cohonestaretur.

Secundò, Missam audire singulis diebus festis ab Ecclesia indictis obligati sumus, veluti colligitur ex Cap. Si quis, de Consecra. dist. 1. Item ex Cap. Et hoc, & ex alijs pluribus, eadem dist. 1. Cui accedit communis Ecclesiæ cõsensus & consuetudo. Ratio quoque idem flagitare videtur: istæ siquidem dies diuino cultui non minus quàm Dominica sunt dedicatæ. Ergo in ijs quoque audienda est Missa, maximè cùm in Iure nihil nobis, quo ad cultum diuinum præcepto affirmatiuo iniunctum sit diebus Domi-

nicis ac Festis, præterquàm vt hoc diuinum Sacrificium celebremus & audiamus, in quo principalis Festorum sanctificatio per vniuersam Christi Ecclesiam consistit.

Hic notandum est Festa, quibus audire Missam obligamur, diuersis modis & occasionibus ordinata esse: quædã scilicet in Iure cõmuni, veluti Festum Natiuitatis Domini, Circũcisionis, Epiphaniæ, &c, quorum mentio fit in Cap. vlt. de Ferijs, quamquam multa quoq; Festa in Iure nominantur, quæ hodiè non sunt amplius in vsu, sed contraria consuetudine abrogata, vt verbi gratia, Festum S. Syluestri, quod non celebratur per vniuersam Ecclesiam. Similiter S. Martini; tota septimana Sancta, & septimana Paschatis. Alia Festa vniuersali consuetudine sunt introducta, veluti Festum Trinitatis, Annuntiationis, aliaq; plura, de quibus nihil meminit Ius cõmune. Alia Festa sunt particularia, cuiusque ciuitatis ac prouinciæ propria, quæ vel consuetudine particulari, vel Episcopi mandatis sunt introducta, qui talem in Diœcesi habet potesta-

tem,

tem, vti videre eſt Cap. 1. de Conſecrat. diſtinct. 3. & Cap. de Ferijs. Quanquam enim antiquitus ad ordinãda Feſta tam populi, quàm Cleri conſenſus requirebatur: poſtea tamen moribus receptum eſt, vt Epiſcopi ordinatio vnà cum Capituli conſilio ſufficeret. Vbi notandum eſt, particularia hæc Feſta terminos ſuos non excedere: quia quædam in ciuitate obſeruantur, quæ tamen ruri extra ciuitatem non obſeruantur; alia in vna Parochia ſola, alia denique ſolo tempore antemeridiano obſeruantur, quibus in Feſtis ideò Miſſa audienda eſt, quòd ſub titulo diuini cultus ſint introducta.

Hic moueri dubia aliqua poſſunt. Primum eſt: Teneamurne in Vigilijs feſtorum celebriorũ, aut diebus Rogationũ audire Miſſam? Reſpondeo, non teneri. Et ſi quid in contrarium reperiatur in Canonibus, id totum conſuetudine contraria abrogatum eſſe; aut conſilij vice eſſe, non præcepti vim obtinere; quemadmodum etiam reſpondetur ad id, quod de Epiſcopis dicitur

Cap. vlt. de priuil. in 6. *non ferendum ijs esse, vt dies citra auditam Missam transeat*: consilium hoc enim est, non præceptum.

Secundò dubitatur, an qui in die festa Missam non audierit, eam alia die audire obligetur? Respondeo non obligari: cùm enim affirmatiuum sit præceptum, obligat dũtaxat die festa, quemadmodum etiam ieiunium stato tempore duntaxat obligat. Vnde si Missa ea die citra legitimam aliquam causam audita non sit, culpa per pœnitentiam delenda relinquitur.

Tertiò quæritur, cuiusmodi peccatum sit, si quis absque causa die Dominica Missam audire intermittat, cùm animo audiendi eam die Lunæ; vel si quis die Sabbati Missam anticipet, quæ die Dominica erat audienda. Respondeo, eum peccare mortaliter: Missa enim diei Dominicæ onus est, vnde ea die eam citra iustam causam intermittere, præcepto Ecclesiæ est repugnare. Et è contra, qui ex iusta causa die Dominica Missam audire intermisit, non obligatur audire Missam die Lunæ, neque eam antici-

anticipare necesse habet die Sabbati, etiamsi præsciret Dominica die se impeditum iri, ob rationem commemoratam: quia videlicet præceptum obligat in die festa, non autem alia die. Cum Horis diei festæ non est eadem ratio: qui enim præuidet Hora Sexta se non habiturum amplius occasionem audiendi Missam, obligatus est eam audire Hora Prima: quandoquidem præceptum totam illam diem complectitur, intellige tempus antemeridianum.

Quartò quæritur: An cùm Festum est in ciuitate, non autem ruri extra ciuitatem, rusticus, qui est in ciuitate, obligatus sit prius audire Missam, quàm se ad laborem conferat? Respondeo, partem affirmatiuam videri verisimiliorem.

Quintò quæritur: An peregrini, venientes ad ea loca, in quibus celebrantur Festa particularia, obligati sint audire Missam sub pœna peccati mortalis: Respondeo, si itinerantes sint, certum est non obligari, neque scandalum præbent Missam non audiendo, tanquã itinerantes: sin verò aduenĩãt matutino

 tempo-

tempore, cum intentione manendi in illo loco per illam diem, obligati sunt ad audiendam Missam. Si enim obligati sunt illud Festum obseruare, & sanctificare, etiam adsistere Missæ obligati erunt; quippe cùm Festorum sanctificatio consistat in hoc, ne quis seruilia opera faciat, & vt S. Missæ Sacrificio adsistat.

De his, qui à præcepto audiendi Missam diebus festis excusantur.

CAP. XXVI.

PRimò excusantur ab audienda Missa omnes Excõmunicati & Interdicti, etsi propria culpa in talem incurrerint censuram, vnde diebus festis Missam nõ audiendo nõ peccãt: omnibus enim istis prohibet Ecclesia, etiam festis diebus, diuinis officijs adsistere. Ergo quoque cessat obligatio ingrediendi Ecclesiã, & audiendi Missam, cùm duobus præceptis contrarijs obedire sit impossibile.

Hîc dubitari potest, an is, qui absolutio-

lutionem habere poteſt à cenſura, & per negligentiam eam impetrare non curat, peccet contra præceptum de audienda Miſſa? Ex vna parte videtur peccare: per illum enim ſtat, quò minus impedimentum illud remoueatur: deinde, excuſabatur quidem ante, quia cõtra voluntatem ſuam ab audienda Miſſa prohibebatur, iam verò, dum nõ procurat abſolutionem, videtur ceſſare iſta excuſatio, & Miſſam voluntariè omittere, & per conſequens, neque ab eius omiſſione excuſandus; qui enim cauſam vult, etiam vult effectum. Ex altera parte Nauarrus cap. 21. numero 3. negat talem peccare omiſſione Miſſæ, propterea quòd ſtante impedimento cenſuræ, iuridicè Miſſam audire intermittat: peccatum verò quod admittit, non procurando abſolutioné, aliud dicit genus eſſe peccati ab omiſſione Miſſæ diſtinctum. Suarez diſp. 88. ſect. 6. in principio eiuſdem eſt ſententiæ, dicens: talem ex rigore huius præcepti non eſſe obligatum procurare abſolutionem cenſuræ. Ergo dum hac in parte negligens eſt, non peccat contra

præceptum, neque postea non audiendo Missam propter censuram, cuius vinculo est innodatus, & per consequens ab huius præcepti transgressione excusandus.

Similiter infirmus, qui negligens est in procuranda sanitate vt missam audiat, non peccat contra hoc præceptum audiendi Missam in die festa, propterea quòd hoc præcepto non obligetur tale impedimentum remouere. Multis secunda hæc opinio videtur esse probabilis, non tam propter testimonia dictorũ Authorum, quàm propter rationes pro ea adductas. Prima verò opinio solam aliquam apparentiam rationis habere videtur, propterea quòd qui potest habere media, etiam obligatus esse videatur ea arripere, quibus ad audiendam Missam iterum admittatur. Cùm ergo censuram tollere possit, quæ impedit, quò minus audire Missam possit, sibi imputet, quòd Missam non audiat. Verùm hæc ratio præsupponit talem stante censura obligatum esse ad audiendam Missam diebus festis. Quod si verũ esset, rectè concluderet. Nauarrus verò stante

censu-

censura eum obligatum esse negat. At dices: Qui propter Excommunicationem, quam sua culpa incurrit, negligit obtinere intra annum absolutionem, peccat. Ergo etiam peccabit omittendo Missam. Respōdet Suarez, rationem esse longè diuersissimam: præceptum enim de Confessione per se obligat mundare animam, & consequenter etiam obligat ad procurandam omnem dispositionem necessariam ad peccatorum absolutionem; item, vt quis diligens sit in remouendis impedimentis Excommunicationis. At cùm Missa diuersa ratio est, cuius præceptum duntaxat obligat non habentes impedimentum.

Dubitatur etiam, an is, qui priuilegium habet audiendi Missam tempore Interdicti, diebus festis Missam audire obligatus sit? Aliqui dicunt quòd non: nemo enim est obligatus vti suo priuilegio; vnde talis, non vtens suo priuilegio, non peccat Missam non audiendo, quemadmodum neque peccant cæteri interdicti. Alij cum meliori fundamento asserunt, talē obligari. In his est Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 1. Nauarrus c. 21. n. 3.

& Suarez disput. 88. sect. 6. §. Solet. Ratio hæc est, quia interdictum excusat ab obligatione audiendi Missam, propter impedimentũ quod opponit. Ergo sublato impedimento, præceptũ de audienda Missa valet, & vigorem habet. Quare cùm per tale priuilegium tollatur impedimentum & prohibitio Interdicti, reliquum est, manere obligationẽ audiẽdi Missam; quemadmodum incarceratus, dum carceri inclusus est, nõ tenetur audire Missam diebus festis; si verò per priuilegium ex carcere liberaretur, iã quoq; diebus festis Missam audire obligabitur. Ad id verò, quod dicitur neminẽ teneri vti suo priuilegio, respõdetur hoc modo: qui habet priuilegium, nõ cogi vt illo vtatur, sed præsupposito priuilegio, id est, præsupposito ꝙ nulla adsit prohibitio Interdicti, eũ ad seruãdũ præceptũ de audienda Missa obligari.

Secundò ab hoc præcepto excusantur omnes ij, quotquot citra suam culpã & inuincibilem ignorantiam, vel nesciunt hodiè Festum indictum esse, quæ vocatur ignorãtia facti; vel nesciunt tali Festo se ad audiẽdam Missã obligari, & dicitur ignorãtia Iuris, quæ rarò inuinci-

bilis est, & culpa caret, nisi fortè in homine aliquo stupidissimo, aut puero recēter vsum rationis cōsecuto. Quotiescunq; tamē alterutra harū ignorantiarum interuenerit, à peccato omissæ Missæ in die festo excusamur: vbi enim per ignorantiam inuincibilem delinquitur, voluntas non concurrit, qua deficiente etiam cessat peccatum. Eadem ratione excusantur, qui ex obliuione naturali vel hodiè festum indictum esse, vel audire Missam obliuiscuntur.

Tertiò excusantur, qui corporis infirmitate præpediti, ad audiēdam Missam adire Ecclesiam nequeunt: nemo enim obligatur ad id, quod non potest, veluti incarcerati, ægroti, &c. Quibus exire domo licitū non est propter iuramentū iustū, vel mandatū à Superiore impositū. Qui in die festa tam procul ab Ecclesia sunt dissiti, vt ob id Missam audire non possint. Hinc dubiū nascitur tale, an qui ex Superiorū mādato, vel morbo cogūtur manere domi, si Oratoriū habeāt in ædibus ab Episcopo approbatū, in quo Missam audire possint, obligētur etiam procurare, vt in eo Oratorio celebretur

Missa, quam audiant? Respondeo, si in ædibus dicatur Missa, tales obligari ad eam audiendam; quemadmodum etiam incarcerati, si legatur Missa in carcere, alioquin non obligari. Ecclesiæ enim præceptum ad audiendam Missam diebus festis duntaxat obligat, non etiam vt quis procuret Missam, aut stipẽdium Sacerdoti det ad celebrandam Missam.

Quartò excusantur nauigantes procul à terra, velut in naui aliqua magna, vel triremi; non enim audire possunt. Cùm enim (vti dictum est supra cap. 11.) in mari non sit licitum Missam celebrare, & ad terram pertingere non possint, meritò excusantur; secus est cum ijs, qui vel in flumine, vel in mari propè terram nauigantes audiendi Missam habẽt commoditatem. Dicet hîc quispiam: In mari Missa sicca dicitur: Ergo nauigantes in mari Missam siccam audire tenebuntur. Respondeo, æquum quidem esse illam audire, cùm sic conseruetur deuotio, & cultus quoque diuinus aliquo modo exerceatur; sed tamen non esse necessarium, nisi ob periculum scandali; ratio hæc est, quia Ecclesia nos obligat ad-

gar adſiſtere Miſſæ Sacrificio: Sacrificiũ verò in Miſſa ſicca nullum eſt, ſiquidem in illa non conſecratur Corpus & Sanguis Domini noſtri, qui adoratur. In eadem ſentẽtia eſt Suarez loco citato, hac adductus ratione, quod miſſa ſicca, non ſit Miſſa, ſed res duntaxat quædam accidentariæ Miſſæ, ad quas Eccleſiæ præcepto non obligamur.

Quintò excuſantur, qui Miſſam non audiunt propter periculum magnum & notabilis alicuius dãni corporalis, puta vitæ, inimicitiæ, contagionis, quæ graſſatur in eo loco, vbi Miſſa dicitur. Similiter excuſantur, qui à morbo conualuerunt, ſi ad iudicium prudentis & periti medici adeundo Miſſam periculum ſubeant, ne vel in morbum reincidant, aut tardius ſanitatem recuperent. Dixi *prudentis*: reperiuntur enim, qui ſub prætextu morbi à Miſſa quidem abſtinent, at foras interim egredi, maioreſq; ſubire labores, quàm ſit audire Miſſam, non reformidant.

Sextò excuſantur, qui probabiliter inimici vim ac iniuriam, aut notabile honoris detrimentum ſibi metuunt.

Hinc etiã mulier nobilis excusatur, quæ quòd decenti vestitu vel comitatu suo statui & conditioni conueniẽte destituatur, ad Ecclesiam ingredi non potest; vel si ingredi cogatur, citra verecundiã & ruborem Missæ adsistere non possit. De viris nobilibus idem intelligẽdum, qui similiter ob causam, quò minus in publicum prodeant, impediuntur. Quòd si tamen tales audire Missam possint, eo loco, vel tempore, quo à populo non conspiciantur, ob cessantem verecundiam, excusationem amplius non merentur. Huc quoque pertinet casus ille, quo mulier ab audiẽda Missa excusatur, quæ cũ ab alijs reputetur honesta, fortè oblato sibi vitio vterum gestat, metués ne si Missam publicè audiat, detecto crimine, periculum famæ ac honoris patiatur: si tamen occultè vel secretò Missam audire possit, audire eam vtique tenetur.

Septimò excusantur, qui ingens aliquod damnũ temporale formidant. Verbi gratia: Si quis relicta domo vacua fures extimescat, aut si iter faciẽti per locum latronibus infamẽ Missæ audiendæ

causa itineris deserendi sint socij; vel is, cuius sumptibus per viã sustentatur; vel denique is, qui viam ignoranti mõstrat. Quæ omnia tũ demum habere locũ existimanda sunt, quãdo notabile aliquod damnum; vel periculum impendet. Negligere enim Missam ideò duntaxat, ne socios itineris cogaris deserere, non est causa sufficiens, vt arbitratur Caietanus verb. Festa; Armilla verb. Missa, nu. 30. & Suarez sect. 6. Similiter pastores ouium, aliarumque pecudum excusantur, quãdo quos sibi Missam audiẽtibus substituant, non habent. Excusat etiam ab hoc præcepto insignis aliqua incommoditas, veluti si quis pedes existẽs, tribus vel quatuor miliaribus ab Ecclesia distet, idque cœlo præsertim turbido ac pluuioso. Similiter excusatur cui negotium magni alicuius momẽti expediendum est, quod moram non patiatur, modò tamen ne interueniat negligentia. Verbi gratia: Scit aliquis cras, quia est Dominica, & audiendam Missam, & simul negotium sibi magni momenti expediendum incumbere, nihilominus tamen tam diu in lecto iacet, vt tam

audien-

audiendæ Missæ, quàm negotij illius expediendi occasionem amittat: Talis, si omissa Missa negotium suum expediat, non excusabitur à peccato, propterea quòd, cùm posset, illud non ante expedierit.

Octauò ab audienda Missa excusat Charitas proximi, veluti si quis omittat Missam, vt ne infirmantem solum, & auxilio necessario destitutum, deserat, non peccat, scilicet si vtrumq; commodè fieri simul non possit, sine magno infirmantis detrimento. Ita sentiũt Caietanus, Soto, & Nauarrus, locis supra allegatis. Magnum verò detrimentum imminere infirmo intelligitur, non solùm si periculum sit de illius vita, aut notabili aliquo morbi incremento, verùm etiam si Missæ causa medicamenta debito tempore adhiberi non possint, aut verisimile sit, infirmum propter solitudinem id temporis anxietate & tædio insigni afflictum ire. Hinc quæritur, cuiusmodi peccatum admittat, qui Missam negligit, vt ægroto inseruiat non vrgente necessitate? Respondeo: Si talis, neminem habens, quî cum in tali

casu consulat, præsentiam suam necessariam existimauit, nullum committit peccatũ. Similiter, si id facit, existimãs aliquo modo sic expedire, idque bona fide, omittendo Missam propter opus illud pietatis seu charitatis, etiam non peccat mortaliter, vt arbitratur Suarez loco citato. Hîc alia duo dubia occurrunt, pertinentia aliquo modo ad charitatem; quorum Primum est tale: Mulier aliqua scit, se perditè amari à viro quopiam ad peccatum facili ac procliui, poteritne intermittere Missam, ne tali viro peccandi occasionem præbeat? Respondeo primò, eam ideò non esse obligatam manere domi, sed si velit, posse exire & audire Missam: non enim à muliere scandalum istud existit, verùm ex nequitia viri. Deinde dico, eam mulierẽ, si, vt viri istius fragilitati subueniat, domo non egrediatur, non peccare die festa non audiendo Missam. Ita sentit Soto in 4. dist. 13. q. 2. artic. 1. & Suarez. loco citato.

Secundum dubium est tale: Si quis ingrediendo Ecclesiam, magnam aliquam rixam aut contentionem probabiliter

biliter timeat ratione præeminêtiæ, vel dignioris loci, aut ob similem causam, excusabiturne ab obligatione audiendi Missam? Respondeo cum ijsdem Doctoribus excusari: neminem enim cum tâti damni periculo obligat Ecclesia. Eadem ratione dicti Auctores eam fœminam excusant, quæ mariti sui rixas, ac perturbationes timens, Missam omittit, vt videlicet veniens maritus, omnia parata inueniat. Quod tamen ita intelligêdum est, si grauis admodum maximeque periculosa mariti timeatur perturbatio: exiguam enim satius est dissimulare. Præterea, ne vxoris concurrat negligentia, dum videlicet non satis manè audit Missam, aut prandium debito tempore nô accurat: alioqui enim ab obligatione audiendi Missam non excusabitur.

Tertiò quæritur: Si maritus zelotypus permittere nolit vxori, vt exeat domo, obligabiturne vxor ad audiendam Missam, an verò ad morem gerendum marito? S. Antoninus in 2. par. tit. 9. cap. 10. §. 2. dicit eam obligari ad audiendam Missam. Alij è contra, ad obedien-
dum:

dum marito obligari eam affirmant. Veritas hæc eſt. Quòd ſi vxor graue damnum ſibi timeat, tum parendo marito ab obligatione audiendi Miſſam excuſabitur ; ſin minus audire Miſſam tenetur : quo ſenſu accipiendam eſſe S. Antonini ſententiam affirmat Suarez.

Nonò ab obligatione audiendi Miſsã excuſat ſeruitus neceſſaria, & officij cõditio. Sic excuſantur Milites, cuſtodientes propugnacula ac portas ciuitatis. Item tenentes excubias, quas citra periculum deſerere non poſſunt. Itẽ cuſtodes prædiorum & armẽtorum, ſi damnũ timeant, neque habeant, quos ſibi ſubſtituant: Item Nutrices, quibus puerorum cura commiſſa, quos interdum vnà ſecum ad Eccleſiam deferre non expedit. His Caietanus, verbo Feſta, adiungit veredarios, aliosq; curſores, qui citra magnũ incommodũ audiendæ Miſſæ vacare nõ poſſunt. De ſeruis maior eſt dubitãdi ratio, quãdo nimirũ à præcepto Eccleſiæ de audienda Miſſa excuſentur, & quãdo nõ excuſentur. Primò, excuſantur quotieſcunque incidente aliqua neceſſitate,

Domi-

Dominus eorum ministerio opus habet. Vbi aduertendum, etsi ad extraordinariam diligentiam non obligentur, puta, vt vel somno se defraudent, vel alios soluta mercede sibi in auxilium adsciscant, quò ab occupationibus suis expediti, Missam audire possint, (quanquam magnopere laudandi sint, si qui id faciant:) nihilominus tamen maximam in negotijs suis adhibere diligentiam obligari, quò tam Dominorum mandatis, quàm præcepto Ecclesiæ de audienda Missa possint satisfacere; alioquin à peccato non excusabuntur.

Secundò dico, si negotia illa, citra graue aliquod incommodum, in aliud tempus reijci possint, tum grauiter peccare dominos, qui seruos suos talibus negotijs, quò minus Missam audiant, impediunt: tenentur enim illi, non modò seruos suos non impedire ab audienda Missa, citra euidentem necessitatem, sed summa etiam diligentia procurare, vt Ecclesiæ præceptis satisfaciant. Quæ est doctrina communis, & ex illo S. pauli 1. Cor. 5. desumpta: *Si quis suorum, maximè domesticorum, curam non habet; fidem nega-*

negauit, & est infideli deterior.
Verùm manet difficultas: quid faciet seruus, si à Domino tempore Missæ occupationibus non necessarijs, & quæ differri in aliud tempus commodè possunt, implicetur? Respondeo, si præter leuem aliquam expostulatiouem, aut verborum contumeliam, nihil habet seruus quod temeat, debet audire Missã: sin verò magnum aliquod incommodũ reformidet, indicabit domino, se necdũ Missam audiuisse, & si is nihilominus expediri velit id, quod faciendum illi imposuit, morem gerere seruus poterit, neque peccabit Missam non audiendo. Credẽdum enim est, Ecclesiam eum non obligare ad audiẽdam Missam cum insigni aliquo periculo. Quòd si tamen id frequenter fiat, obligatus est seruus alium sibi dominum quærere, sub quo præceptis Ecclesiæ possit satisfacere. Sin talem inuenire non possit, manere licebit cùm priore, modò ne in fidei cõtemptum à Missa prohibeatur: tũ enim, quia Ius simul violatur diuinum, seruus à peccato excusari non poterit. Dicet aliquis: Atque interim tamen non videtur

tur seruus excusari posse, cùm, vt pareat domino, qui est homo, obedire Deo & Ecclesiæ intermittat. Respondeo: Si in vigore maneret vtriusq; præcepti obligatio, tam domini, quàm Ecclesiæ, certum est seruum potius Ecclesiæ obedire debere, quàm Domino: quia fortius obligat Ecclesiæ, quàm domini præceptum. Iam verò, quandoquidem Ecclesiæ præceptum de audienda Missa cessat, si magnum aliquod ex eius obseruatione seruo periculum immineat: (non enim, vti dictum est, intendit Ecclesia seruum cum tanti dãni periculo obligare:) hinc est, quòd seruus domino morem gerens, Ecclesiæ præcepto non censeatur obstrictus. In hac sententia omnes Theologi conueniunt, parique modo de mulieribus etiam, ac fœminis, quoad viros suos; & liberis, quoad parentes, responderi rectè solet.

Decimò, à præcepto audiendi Missam excusant consuetudines nonnullæ iustis de causis introductæ; quarum prima est, vt fœminæ post partum ab ingressu Ecclesiæ abstineant, etiam si valetudine

iam

iam confirmata sint. Quod si fiat ex superstitione & obseruatione Iudaica, peccatum est: sin ex reuerentia erga Ecclesiam, laude dignum est, quemadmodum dicitur *Cap. vnico de Purificatione.* Quæ consuetudo cùm ab Episcopis toleretur, secundùm Caietanũ ver. Festa, à præcepto de audiẽda Missa excusat: secus est cum muliere menstruali; non enim causam habet sufficientem, qua ab Ecclesiæ præcepto excusetur, quemadmodum dicit S. Gregorius cap. vltim. dist. 5. & de Purif. vbi supra, nisi ita fortè infirma sit, vt citra periculum templum adire non possit, aut aliud quoddam incommodum timeat. Deinde in aliquibus locis moris est, vt viduæ post mortem mariti per aliquod tempus ab Ecclesiæ ingressu sese abstineant, qui mos, secũdùm omnes Theologos, similiter ab audiẽda Missa excusat: quia fundatus est in certa quadã honestate & decore status viduitatis, quo scilicet viduæ dolorem, ex maritorum morte conceptum, publicè testificentur. Verùm ad quod tempus extendit sese talis cõsue-

tudo

tudo? Syluester & Rosella mensis spatium illi præstituunt. Nauarrus Cap. 21. num.4. dicit in fœminis nobilibus hanc consuetudinem, etiam si per integrum annum seruetur, damnari non posse; quanquam laudabilius sit (inquit) eam non obseruare, quòd videatur modum excedere, ideoque ab Episcopis moderanda. Vt vt sit, si est vera consuetudo, & ab Episcopis toleretur, à præcepto quoque Ecclesiæ de audienda Missa excusat. Monet porrò Nauarrus, viduis istis, quæ hanc consuetudinem obseruãt, necessariò etiam ob alia negotia domo non esse exeundum; aloquin enim à culpa non excusabuntur.

Tertia consuetudo est nobilium virginum, quæ cùm viro maturæ sunt, domo non exeunt, & per consequens neq; ad Missam; vnde frequenter, ne quid patiantur incommodi, & pro maiori custodia, matres etiam illarum, vel alij vnà cum illis domi manere, & Missam intermittere consueuerunt. Suarez loco citato, §. Sextum, ideò non esse laudabilem hanc cõsuetudinem dicit, quòd diligentius asseruantur virgines, si vnà

cum

cum matribus ad Missam abeant, quàm si domi maneant; ideoq; tantò maiorem mereri reprehensionem, quantò turpius est abstinere ab Ecclesijs potius, quàm à fenestris, ludis, & publicis spectaculis, quorum spectandorum gratia è domo illis exire nulla est religio. Vnde abolenda meritò talis videtur esse consuetudo, aut certè moderanda, ordinandumque, vt omnes virgines, festis ad minimum solemnioribus, Missas frequentent, quemadmodum rectè notat Nauarrus, propterea quòd Missam continuò omittere intolerabile sit, & homine Christiano indignum, maximè si eo loco ac tempore Missam audire possint, quo à paucissimis conspiciantur. Quibus omnibus nihil obstantibus, dico cum Caietano, Syluestro, Soto, Nauarro, & Suarez talem consuetudinem, vbicunq; fuerit introducta, tolerata, & longo tempore præscripta, sufficienter ab hoc præcepto audiendi Missam excusare, non solùm ipsas virgines, sed earum quoque parentes, qui eas ita asseruari procurant, earum custodes, & quicunq; cum ipsis domi manent, quando

ita videtur necesse. Ratio hæc est, quia Missam omittere non est res intrinsecus per se mala, vnde, extante iusta causa, omitti citra peccatum potest. Præsumitur autem hîc esse iustam causam non exeundi; quia consuetudine diuturna, & ab Episcopis tolerata, ita receptum est.

Vndecimò quoque, iuxta nonnullos ab hoc præcepto audiendi Missam excusat vtilitas spiritualis. Hac ratione Angelus, in Summa sua, eum excusat, qui Missam omittit, vt Concionem audiat. Alij excusant illum, qui id die festa Missam intermittit vt confiteatur. Suarez loco citato putat, has causas ad omittendam Missam non esse sufficientes: alioquin enim (inquit) posset aliquis quoq; Dominica die matutino tēpore pia & fructuosa meditatione se exercere putando id vtilius esse, quā audire Missam, quod falsum est. Ecclesiæ enim obedire, & præcepta eius obseruare, est fructus hominis Christiani, adeò vt tum demū tales casus excusent, quando subest aliqua causa & necessitas moralis, vti dictum est Cap. 20. § 3.

Duode-

Duodecimò eccusat impedimentum Censuræ in Sacerdote aliquo. : si enim is sit nominatim excommunicatus aut publicus Clerici percussor., aut Concubinarius,ideoque ab Ecclesia denuntiatus;si sit suspensus, interdictus, aut degradatus, non solùm ab eius Missa audienda excusamur, sed ne audire quidem eam permittimur.; quia id Ecclesia prohibuit, vt videre est Cap. vlt. de cohabitat. Cleric. & mulier & Cap. Nullus, 32. d, & Cap. Si qui sunt, 81. d. Propter alia verò Sacerdotum delicta ac peccata, ab eorum missa audienda non êxcusamur, etsi excommunicati sint à Iure, vel ab homine, modò ne nominatim : non enim obligati sumus omnem vitare excommunicatum, sed publicum solummodò Clerici percussorem & eum qui nominatim affixis schedis, aut alijs solemnitatibus est excommunicatus. Hic occurrit tale dubium:Quid faciēdum audientibus Missam,si ad eandem Missam aliquis nominatim affixis schedis, vel alioqu insolemniter excommunicatus; vel publicus Clerici percussor accedat : cum

alijs enim excommunicatis Missam audire permissum est, neque eos omnes euitare obligati sumus? Respondeo: Si talis excommunicatus exire nolit, neq; expelli queat, circumstantes omnes exire debent, etiamsi Sacerdos ab altari nõ recedat: alioquin enim contra præceptũ Ecclesiæ communicarent cum excommunicato in diuinis. Quod tamen ita intelligẽdum est, si excommunicatus Missæ adsistat, vt eam audiat: si enim aliud aliquod tractet negotium, aut aliam Missam in alia Capella eiusdem Ecclesię audiat, nihil opus est recedere; non enim hoc est communicare cum Excommunicato in diuinis. Hæc est doctrina communis, cuius Authores citantur à Suarez Tom. 5. disp. 12. sect. 1. in fine. Quid autem in eo casu faciendum sit Sacerdoti, dictum est Cap. 11. in fine.

Restant duo dubia in hac materia examinanda. Primum est: Anne is, qui ab obligatione audiendi Missam est excusatus, teneatur loco Missæ Deum precibus, vel alio quodam modo honorare, quandoquidem honorare Missa non potest? Scot. dist. 9. & 17. quæst. vnica, dicit,

quòd

quòd teneatur, quia præceptum adorãdi & honorandi Deum diuinum eſt, & naturale, tempus verò id ipſum faciẽdi ab Eccleſia determinatum, qua iubet id fieri diebus feſtis S. Miſſæ Sacrificio adſiſtendo: vnde quando dictum præceptum non adimpletur actione Miſſæ celebrandæ, vel audiãdæ, relinquitur alia actione æquiualente id eſſe adimplendum, nimirum Oratione. Verùm hæc doctrina ab alijs non eſt approbata, qui neminem ad eiuſmodi preces obligari potius exiſtimant, propterea quòd Eccleſia nullum aliam actionem determinauerit ad honorandum Deum diebus feſtis, præterquam Miſſam. Ergo ad nullas res alias obligati ſumus. Præterea, ſi quis voluntariè in die feſta negligendo Miſſam mortaliter peccet, non eſt ad alias Orationes obligatus, multò minus obligatus erit, qui legitimè ab audienda Miſſa excuſatur. Adde quòd in Confeſſionibus nemo ſe accuſet de tali omiſſione, quod indicium eſt, ea, quæ de orationibus, alijsq; pijs exercicijs hîc allata ſint, non tam præcepti eſſe, quàm conſilij.

Alterum, quod circa hanc materiam considerandum venit, illud est: An in sacris Canonibus aliqua pœna huius præcepti (de audienda diebus festis Missa) transgressoribus sit præstituta? Respondeo: In isto Cap. Missas de consecrat. dist. 1. illud duntaxat dici de præcepti huius transgressoribus: *Ab Episcopo publicè confundantur*. Id quod, secundùm communem Interpretum sententiam, de publica correctione & reprehensione, vel de excõmunicatione publica est intelligendum. Hinc fit, vt in aliquibus locis, qui Missam non audiunt, à Parocho publicè denuntientur. Verũ, vt hac in re recto ordine procedamus, commodũ videtur, vt qui diebus festis diuino & salutifero huic Missæ Sacrificio adsistere negligũt, moneantur ac corrigantur priuatim. Quòd si id nihil prosit, & illi Missam negligere perseuerent, ad Excommunicationem veniendum est; quia res est grauis & scandalosa. Quinimò, qui diebus festis Missam audire non curat, hæreseos suspicionem incurrit.

FINIS LIB. PRIMI.

DE

DE VIRTVTE, ET FRVCTIBVS SANCTAE MISSAE,

LIBER SECVNDVS.

Moralia quædam ad sacrã Missam pertinentia complectens.

Quanti æstimanda sit Missa.

CAP. I.

QVæcunque hactenus dicta sunt, ad speculatiuam Missæ pertinent cognitionem, suntque desumpta cùm ex SS. Patrum de Missa doctrina, nobis in eorum scriptis relicta; tùm verò ex Quæstionib., quæ de Missa inter scholasticos Theologos agitantur. Reliquum est vt nunc quoque practicè & moraliter quædam circa Missam dispiciamus, quò non solùm ea, qua par est, deuotione Missam celebremus; sed cum fructu etiam aliquo eãdem legamus ac audiamus, qui finis est principalis in hoc mihi Opusculo propositus.

Quiſquis ergo attentè & diligenter quid in Miſſa agatur conſiderauerit, facilè, procul dubio, iudicabit nullam inter omnes actiones, quæ in Eccleſia Chriſti exercentur, tantæ eſſe Maieſtatis ac præſtantiæ, vt cum hac conferri poſſit, quippe in qua tractatur pretioſum Corpus & Sãguis Chriſti Filij Dei, quo à duriſſima ſeruitute peccati vniuerſus hic mundus liberatus eſt, atque redemptus. Miſſa eſt Sacrificium excellentiſſimum omnium eorum, quotquot vnquam retrò ſeculis Deo oblata fuêre Sacrificia. Quin imò, quotquot vnquam ab exordio Mundi extitêre Sacrificia, nulla ſunt, ſi cum hoc Sacrificio S. Miſſæ comparentur; proptereà quòd cùm in omnibus alijs Sacrificijs res duntaxat creatæ oblatæ fuerint, in hoc ſolo æterno Patri offeratur Chriſtus Deus & homo, valoris ac æſtimationis infinitæ, quo nihil nec cœlũ, nec terra excellentius, aut cœleſti Patri gratius; nihil nobis vtilius, aut ſalutarius complectitur, proptereà quòd nullum ſit donum aut beneficiũ, quod per hunc facilè à Deo aſſequi non valeamus. Hinc

facilè

facilè cognosci potest, quanta obligatione Deo obstricti simus, qui tam excellenti nos & diuina actione dignos effecit: quantum Deo debeant Sacerdotes, quibus Missam celebrare cõcessum; quantum demum reliqui omnes debeãt Deo, qui tanto Sacrificio adsistentes, vberrimis illius fructibus perfruuntur; demum quanti sanctissimum hoc Sacrificium æstimare debeamus, quod tã gratum est Deo, tam per se sanctum, & nobis non modò iucũdum, sed & fructuosum. Ad excitandam ergo aliquam in animis nostris deuotionem & affectionẽ erga sacrosanctum hoc Missæ Sacrificium, facta aliquot, seu exempla proponã eorum, qui Missam digno præ alijs honore sunt prosecuti.

De S. Elisabetha, filia Regis Vngariæ, tãto eam amore erga S. Missam affectam fuisse, refert Laurentius Surius in eius vita, vt, quando templum ad audiẽdam Missam ingrediebatur, (cùm præ nimio eius desiderio mille annos hærere in via sibi videretur,) vsq; adeò gressum accelerararet, vt serui ac pedissequæ, quæ illam comitabantur, vix illius assequi vestigia

 possent.

possint. Missæ inchoatæ, depositis prætiosis, quæ gerebat ornament, tam attenta adsistebat, vt nusquam oculos à Missa deflecteret. Quæ deuotio quã grata fuerit Deo, vel hinc solùm constat, quòd fulgore sæpè diuino collucere, atque illustraretur, adeò vt splendore suo oculos intuentium perstringeret.

Rufert idem Surius de Hedwige Poloniæ Ducissa, quòd tanta deuotione Missam prosecuta fuerit, vt etiã multis Mssis audiendis nunquã lassaretur, aut satiaretur. Quando in Ecclesia erat, vndique per ciuitatem Sacerdotes ad legendas Missas curabat conuocari. In genibus duo calla ex assiduo eorum inflexione contraxerat, quæ illa quasi duarum pretiosarum gemmarum loco habebat. Quod in eorum confusionem ac ruborem dictum velim, qui vix sine fastidio vnicam duntaxat audire Missam sustinent, quam longam nimis ac prolixam non conquerantur. Tonitrua magnoperè extimescebat: hinc, quando tronitru cælum contremeret, Sacerdotem solebat accersere, quo sacras

manus

manus illius capiti imponente, ab omni metu stabat secura; idq́; totum ex mera nascebatur deuotione, qua S. Missam prosequebatur.

Idem Surius scribit de Canonico quodam Hermanno Steinfeldensi, quòd adeò in dicenda Missa fuerit deuotus, vt frequenter in extasin raperetur; hinc in vnam aliquando Missam duas aut tres horas insumebat. Sacrista nimis multũ ceræ consumi conquestus, facto experimento, tantundem deprehendit consumi ceræ in alia Missa, quæ vel mediam saltem horæ partem duraret, quantum insumebatur in Missa huius Sacerdotis, etsi tribus amplius horis continuaretur. Solebat idem bonus Sacerdos, ex magna illa erga S. Missam affectione, pilos barbæ, qui sacram Hostiam contingebant; item præsegmina vnguium, à primis quatuor digitis resecta, asseruare, indignum putans res eas in terram proijci, quæ sacratissimum hoc Sacramentum contigissent.

Ad testificandam sanctæ Missæ diuinam excellentiam, è cœlo descenderunt

Angeli, non solùm, vt sua præsentia sacram hanc actionem cohonestarent; sed vt Sacerdoti etiam sacrificanti administrarent. Hinc S. Chrysostomus, Sacerdotem quendam præstantem vitæ sanctitate commemorat, vidisse maximam Angelorum splendentibus vestibus ornatam multitudinem, summa cum reuerentia sacratissimæ Missæ Sacrificio astitisse, non aliter quàm Regi Aulici adsistere consueuerũt. Idem scribit Ioannes Roffensis de Heidelgarde Virgine, quæ multos Angelos summa cum reuerentia Missæ Sacrificio à principio vsq; ad finẽ vidit interfuisse. Et Laurentius Surius, in historia de Virgine quadam religiosa, cui nomen Od., habitante in Brabantiæ oppido, appellato Blãdese, commemorat, eã duos vidisse Angelos, forma stupendum in modum speciosa, Sacerdoti sacrificanti administrantes, qui brachia sacram hostiam & Calicem eleuantis leuiter erigebant, in ijsque demittentis manicas, ne consecratas Species contingerent cohibebãt: ac deinde cõplicatis manibus, ac capite nudato, astantes sanctissimũ Sacramentum adorabant.

Legi-

Legitur quoq; de Episcopo quodam, qui cùm Angliæ Regem aliquamdiu esset præstolatus, vt, à venatione reuersus, Missæ Sacrificio adsisteret, isque diutius quàm oportebat cunctaretur, tandem, quòd videret tempus dicendæ Missæ elabi, Missam inchoauit: verùm cùm nullus ex circumstantibus aulicis, metu Regis, illi administrare vellent, cœlitus venerunt Angeli, illique, non sine omnium circumstantium stupore, Sacrificanti inseruiuerunt. Et nunc vilem aliquem homūcionem (prô dedecus) tam sacræ actioni indecenter, ac sine vllo respectu, aut reuerentia adstare, aut Sacerdoti sacrificanti administrare nolle, non pudeat? Verùm quid de Angelis dico? Narrat idem Surius de ouicula S. Coletæ, item S. Francisci, quòd ingressæ Ecclesiam, S. Missæ summa cum modestia adstiterint, & quando eleuabatur sancta Hostia, prouolutas in genua, non ante se, quàm cœremonijs istis finitis, in pedes erexisse. Confundantur igitur, & erubescant Christiani omnes, qui citra debitam deuotionem Missæ adsistunt, & in debito honore Deo exhibendo, à

brutis animalculis superari se patiuntur.

De pœnis quibus animaduertit Deus in eos, qui Missam parui penderunt.

CAP. II.

CVm in diuino hoc Missæ Sacrificio principalis sit offerẽs Christus Dominus noster, in eoq; sanctissimum eius Corpus, ac pretiosissimus Sanguis offeratur, hinc est, vt si quis id ipsum debito honore reuerentiaque non prosequatur, Christus quasi sibi ipsi illatam grauissimè iniuriam existimet. Id verum esse facillimè ex pœnis perspici potest, quibus animaduertit in eos, qui non, quanti oportuit, diuinum hoc Sacrificium æstimauerunt, siue Sacerdotes illi fuerunt, qui indignè Missam celebrârunt; siue alij, qui non, qua decuit, veneratione & honore id ipsum condecorârunt.

S. Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus, in Prato Spirit. c. 196. refert, Pastores aliquos, fallendi temporis causa, simul in saxo considentes, Missam dixisse, nonnulla Canonis, nonnulla

etiam

etiam Consecrationis verba vsurpantes: : facilè enim illa ediscere poterant, quippe cùm antiquitus alta voce & pedetentim à Sacerdote Missa legeretur. Quæ præsumptio adeò displicuit Deo, vt misso cælitus igne, Pastores consumeret. Similè certis quibusdam pueris contigit in Scitia, in oppido quodam Gonago dicto, qui per ludum pane & vino super quodam imposito saxo, Missam legere cæperunt, Consecrationis etiam aliquibus verbis temerè pronuntiatis. Verùm cùm is, qui personam Sacerdotis agebat, panem frangeret, vt reliquis quasi communicantibus distribueret, superueniens è cælo ignis, & saxum, & quicquid illi impositum fuerat, penitus consumpsit; vnde tantus pueros inuasit terror, vt humi prostrati, mortuis quàm viuis similiores, verbum nullum ante diem sequentem proloquerentur. Ad quem locum postea accedens Episcopus eo quo saxum fuerat loco, in æternam rei memoriam, Ecclesiam ædificari curauit. Disce hinc, pie Lector, nunquam per ludum aut iocum Missæ cæremonijs verbis-

verbis ue temerè abuti. Si enim tam acriter puniti sunt, quos vel rustica simplicitas, vel puerilis ætas poterat excusare, quid de te futurum putes, qui nullam harum excusationum poteris prætendere?

Narrat Tilmannus Bredēbachius, li. 1. c. 64. suarum Collationum, anno 1574. in ciuitate Hollandiæ Gouda contigisse, vt Catholicus quidam ciuis grauiter decumberet, irriserunt eum quidā Caluinisticæ sectæ, dictitantes per ludibriū leuius & facilius eum defungi posse, si Missam prius audiuisset. Nec mora, quidam ex illis Hermannus Aldareich profert habitum sacrum, quo Ecclesia Catholica in tremendis Mysterijs vti consueuit, eodemque induitur. Paratur mēsa, expediuntur cætera, quę in sacris mysterijs vsurpari consueuerūt: adest subornatus Diaconus & Subdiaconus. Canitur Introitus, & quædam aliæ preces, vsurpantur omnes penè per ludibrium cæremoniæ Ecclesiasticæ. Vbi peruentum est ad canticum *Agnus Dei*, ecce festinus accurit minister sacrificātis, exponit, vxorem eius coarctari doloribus

partus.

partus. Ille Sacrificium sine cauda & sale offerens, non sustinuit in eo persistere donec absolueret, sed protinus excusso habitu, Missaq; missa facta, sese festinus domum proripuit. Inter euadũ nuntiatur ei, vxorem duos gemellos enixam. Faustum hoc nuntium, mox vt domum ingressus est, conuertitur in luctum: vterque enim filiolus extinctus est. Vxoris deinde cubiculum ingressus, eam cũ morte conflictari, & paulò post defungi videt. Ipse quoque postridiè peste corrripitur, cum omnibus, qui vel ministerio, vel cantu, imò etiã sola presentia Sacrificio vel tacitè, vel expresè suffragati erant, omnesque eadem lue moriuntur. Catholicus verò ex infirmitate decumbens, conualuit.

Vincentius in Speculo Historiali, scribit tempore Henrici Secundi Imperatoris in Ecclesia S. Magni in Saxonia nõnullos in ipso templo saltando, ludendo, & cantando Sacerdotem Missam celebrãtem perturbasse. Quare Sacerdos, vt à talibus nugis abstinerent, aut aliò se conferrent ijs nuntiauit. Illi spreta Sacerdotis monitione, neque Missæ respectu

ſpectu habito, choreas ſuas nihilominus proſequuti ſunt. Vnde cõmotus Sacerdos, ita (inquit) velit Deus & S. Magnus, vt toto hoc anno ſaltum iſtum finire nequeatis. Votum iuſto Dei iudicio res ſequitur, ipſique in tantum ſaltarunt, vt pedes ijs ab ima planta ad genua vſque excauarentur, donec Heribertus Archiepiſcopus Colonienſis, cõmiſeratione motus, data benedictione, in eadem eos Eccleſia in priſtinum ſtatum reduxit, atque reconciliauit; quod tamen ita planè perfecteque fieri non potuit, quin cruribus illorum perpetuus tremor adhæreret, vt nunquam non ſaltare viderentur.

In Speculo Exemplorum de duobus Sacerdotibus legitur, quòd cùm in oppido quodam Franciæ, ob vitam omni ſcelerum genere contaminatam, indignè Miſſam celebrarent, alteri eorum os, naſus, ac mentũ intolerabili fœtore immarcuerit; alteri verò, dum celebraret, cælitus miſſo igni, vtraq; manus abſumpta fuerit.

In Sermonibus Diſcipuli de quodam Sacerdote narratur, qui cùm à S. Eligio

Epiſcopo,

Episcopo, vt relicta concubina, vitam, quæ scandalum toti præbebat ciuitati, in melius mutaret, admoneretur, ipse verò admonitionibus salutaribus spretis, solitis voluptatibus indulgere pergeret, ab Episcopo tandem, quantumuis inuito, fuit excommunicatus. Verùm cùm Sacerdos sacrilegus Missam nihilominus celebrare non reformidaret, iræ diuinæ pœnam nequaquam impunè euasit. Cùm enim celebraturus Missam astaret altari, in præsentia vniuersi populi, à Diabolo visibiliter fuit strangulatus.

Refert Gregorius Archiepiscopus Turonensis, cuidam Comiti, in Britannia ex pedibus laboranti, à quodam cōsultum fuisse, vt si sanari vellet, pedes in vase, quod in Missa vsurparetur, lauaret; vnde allata patina argentea, scelerati hominis secutus consilium, in ea pedes lauat. Verùm confestim diuinam vindictam expertus est, dolore scilicet pedum in tantum ingrauescente, vt ex illa die planè ad ambulandum ineptus, claudicare cogeretur.

Tilman-

Tilmannus Bredenbachius narrat, Parisijs in Ecclesia B. Virginis studiosum quendam, qui Sacerdotem se esse simulabat, Missam dicere instituisse, cúmque iam adstaret altari, miraculosè tantus de cœlo ignis delapsus est, vt vtrámque illi manum incéderet. Quo viso Sacrista, de enormi aliquo crimine eum suspectum habens, inter cætera quoque num Sacerdos esset interrogauit: cumq; Sacerdotem se esse asserenti, vehementius ardere manus inciperét, denuò rogauit eum Sacrista, & confessus est, nũquam sacro Chrismate manus suas inunctas, neq; se Sacerdotem esse, & ob id tam grauiter à Deo punitum.

In Summa Prædic. de homine quodam prædiuite recensetur historia, qui cùm diebus festis nihili Missam curans, equo conscenso summo manè prædia sua inuisere consueuisset, & ob id ab vxore grauiter aliquoties reprehensus, se quid factu opus esset scire responderet, tandem meritas impietatis suæ pœnas persoluit. Cùm enim solemni quodam festo pro veteri consuetudine sese in viam dedisset, fit ecce obuius illi Diabolus in

forma

forma ruſtici, villici ſui, cumq́; pedetẽtim eum ad ripam ingentis foſſæ conduxiſſet, in eandem illum miſerabiliter præcipitauit, atque ita eundem ſecutus, ſubitò euanuit.

In Sermonario Dormi Securè legimus hiſtoriam de fœmina quadam, quæ cùm facultatibus de bonis ſuis lapſa deſperanti ſimilis, ad ſolitaria ſe loca cõtuliſſet, Diabolum obuium habuit, qui pollicitus eſt illi, ſi, dum Miſſa legitur in Eccleſia, vagis ac friuolis homines ſermonibus detineret, fore vt maiores, quàm ante nunquam habuiſſet, diuitias conſequeretur; acceptat conditionem miſera, ac mandata exequitur, vnde illa præſente, nulla Miſſa cum attẽtione audiri potuit. Verùm non ita multò poſt, publicè in Eccleſia diuini Numinis vindictam ſenſit. Exorta enim tempeſtate, ſola illa fulminis ictu deflagrauit, ac ſubitò in cineres redacta eſt.

In ſerm. Præd. refertur de quodam Miſſarum inprimis ſtudioſo, quòd cùm ingreſſus Eccleſiam iã lectam eſſe Miſſam videret, lachrymas non continuerit. Quo viſo, alius quidam ex circumſtan-

ſtantibus eum deriſit, dicens: ſe tantum nequaquam doliturum, etiamſi vel plures Miſſas perderet, neq; magni ſe Miſſam facere quam iam audiuerat, & eam ſi acceptare velit, ſe illi donare paratum. Alter tantum donum magna cũ deuotione acceptat: donator verò ob exiguum honorem & reuerentiam, quam Miſſæ habuit, pœnam nequaquam exiguam perſoluit; è veſtigio ſiquidem à Dæmonio obſeſſus, ac miſerabiliter cruciatus fuit.

Quam varijs beneficijs Deus Miſſam amantes ac ſtudioſos remunerauerit.

CAP. III.

QVam grati & accepti Deo fuerint omnes, quotquot vnquam S. Miſſæ Sacrificium digno honore ac reuerẽtia ſunt proſecuti, ex admirãdis beneficijs, quibus tales cumulare ſolitus eſt, facilè perſpicitur. Certum & exploratum eſt eum, qui res diuinas magni facit, propter Deum, magni quoq; à Deo æſtimari. Et quia Deus ter. Opt. Max. à nemine ſe beneficijs ac liberalitate vinci patitur,

tur, hinc est, quòd in hac etiam vita cælestibus gratijs ac donis cohonestet, qui illũ honorant, S. Missam debito honore ac reuerentia prosequendo, quæ cũ res diuina sit, ac Deo multis modis gratissima, certò credendum est, honorem, qui Missæ exhibetur, ipsi quoque Deo ter Opt. Max. exhiberi.

Beneficia porrò, quæ diuersi hoc mediãte Sacrificio sunt consecuti, quia maxima sunt & propè infinita, è multis pauca illorum dũtaxat recẽsebo. Primò refert Hieronym. Mengus, duos simul socios ad venationẽ profectos, quorum vnus duntaxat ea die Missã audierat, cũq; iã essẽt in aperto cãpo, subitò ecce horrenda commouetur tempestas, fulgurũ vis, & incursus pluuiarum. Verùm nihil æquè terruit eos, ac tremenda quædam vox per aërem audita, quæ dum sonat: *occide occide*, ille, qui Missam non audierat, fulmine ictus repentè concidit. Quo spectaculo concussus alter, modò huc, modò illuc discursans, denuò vocẽ audit: *occide, occide istum*; cumque miser iste nihil præter fulminis ictum expectaret, aliam audiuit vocem, dicentem:

Non

Non possum, quia hodie audiuit: *Verbũ caro factum est.* Huic historiæ similis alia legitur Sermone 77. in Sermonario, quod intitulatur: Dormi securè, de Capitaneo quodã Ducis Galeatij, cui nomen Risus, quem cùm continuò persequerentur inimici, lædere tamen nunquam potuerunt ijs diebus, quibus Missam audiuerat; ea verò die, qua Missam non audiuerat, interfecerunt. Ex quo discat pius Lector, quantum referat quotidiè Missam audire.

In Chronica S. Francisci lib. 8. c. 28. & in Sermon. Discipuli narratur historia de puero quodam nobili, ephæbo Dionysij Regis Portugalliæ, qui quotidiè Missam audiebat, secutus in hoc monitionem sibi à parente relictam. Erat autem tam Regi, quàm Reginæ, ob insignes virtutes gratissimus. Quod videns quidam ex sodalibus eius, extimulatus inuidia, magnum illi apud Regem odium conflauit, dicens secretum amorem inter ipsum & Reginam intercedere; ridẽte enim Regina ridere quoq; ipsum, & vice versa. Regina lacrymante ipsum similiter lacrymari. Rex loco suspicioni dato,

ni dato, ingressus cubiculum Reginæ, præsente dicto puero, alapam Reginæ impegit. Illa ob impactam sibi alapam lachrymatur, lachrymatur similiter puer, dominæ suæ commiseratione cõmotus. Quo viso Rex, in suspicione cõfirmatus, clam illum è medio tollere cogitauit. Itaque cum æmulo eius consilio habito, fornacarium suum accersit, dicens se sequenti die missurum ad illum vnum ex ephæbis suis, quem ab eo in fornacem mitti, & flãmis exuri vellet. Sequenti die innocentem puerũ ad fornacarium mittit, qui per viam in Ecclesiam incidens, pro consuetudine sua Missam audiuit. Interea socius eius, qui eum apud Regem falsò detulerat, de successu sollicitus, Regi dicit, se fornacarium aditurum, quò scilicet exploraret, an is mandatum regium esset executus. Rege annuẽte, dat se in viam, & dum alter ex inspiratione diuina binis aut pluribus Missis audiendis distinetur, ad fornacarium peruenit: fornacarius hunc subitò correptum, in ardẽtem fornacem proiecit, atq; igni enecauit. Finitis Missis venit quoque ad fornaca-

nacariũ innocens, cui fornacarius Regi iubet nuntiare, se iam mandatum regium executum esse. Rex viso puero attonitus, postquam alterum in foueam, quã fecerat, iusto Dei iudicio, cecidisse intellexisset, re penitius introspecta, tandem illius innocentiam, huius verò nequitiam deprehendit, superstitemq; cùm ob deuotionem in audiẽdis Missis, tum propter alias, quibus excellebat, virtutes, maiore quàm ante hac nunquam amore ac beneuolentia complexus est.

Narrat Laurentius Surius, mulierem quandam cæcam, cùm summa deuotione S. VVolfhelmi sacrificantis Missam audiuisset, oculosq; aqua, qua in lauandis manibus Sacerdos vsus fuerat, abluisset, visum è vestigio recuperasse.

In historia S. Dominici legitur de Napolione nepote Cardinalis S. Stephani, quòd ex equo lapsus, penitusq; confractus, mortẽ oppetierit; nuntiatur mors eius Cardinali patruo, qui per idẽ tempus cũ S. Dominico colloquebatur. Ille ducto secũ S. Dominico, cũ ad cadauer nepotis sui peruenisset, eumq; mortuũ, ac pe-

ac penitus deformatum inſpexiſſet, dolore conflictatus, S. Dominicum vlnis ſuis amplexatur ac circumligat. Hic, vt in vicini domum cadauer deportetur, iubet, interim S. Miſſam celebraturus ad templum pergit. Dum Miſſam legit, ſub eleuationem ecce defunctus quoq; erigere à terra brachium viſus eſt, ad quem lecta Miſſa redijt S. Dominicus, eumque, paucis orationibus adhibetis, à mortuis reſuſcitauit.

S. Auguſtinus vltimo de Ciuitate Dei c. 8. commemorat, ſuo tempore, in territorio Fuſſalēſi, fundo Zubedi appellato, fuiſſe domū quādam adeò à malignis ſpiritibus infeſtatā, vt in ea manere nec animalia, nec ſerui poſſent; verū poſt vnicū Corporis Domini Sacrificiū in ea oblatū, ab omni Dæmoniorū afflictione & inſultu, planè fuiſſe liberatā.

In Serm. Diſcipuli narratur hiſtoria de paupere quodā mercenario, qui cùm quotidiano ſibi labore victū quæreret, ac die quadā ſerius à Miſſa, quàm audire quotidie ſolebat, egreſſus, neminem inueniret à quo ad laborandum conduceretur, domū triſtis redijt, modū neſciēs

quo se suamque familiam ea die sustentaret. Egresso domo, in via quadã diues occurrit, qui rogauit illum, quamobrem ea die non laboraret, respondit quod res erat, se nimirum quia tardius à Missa ad forũ egressus esset, à nemine fuisse conductum. Tum, si reuersus (inquit diues) ad templum pro me oraueris, soluam tibi mercedem tuam integram. Reuersus ad Ecclesiam mercenarius, tota die pro diuite orauit, qui suis quoque promissis non defuit, & misso illi prandio, vespere veniente super mercedem ordinariam pane insuper donauit. Abeũti domum mercenario, occurrit quidam in forma venerandi senis, & quantum à diuite accepisset interrogauit, cumque illi quod res erat dixisset, reuertere, inquit, ad diuitem, eiq; renuntia, nisi plus dederit, malè illi cessurum. Obtemperat iussis pauper, & à diuite alios quinque solidos consequitur. Domũ abiens, denuò in eundem senẽ incidit, qui postquam de superadditis illi à diuite quinque solidis certior factus esset, vade (illi dixit) & diuiti renuntia, nisi plus dederit, malè illi cessurum. Addidit diues

100. se-

100.solidos & vestem. Sequenti nocte diuiti Christus Dominus apparuit, eiq; significauit, nisi pauper ille mercenarius pro illo orasset, iam actum fuisse de illius vita pariter ac salute. Quo audito diues, accuratiori rerum suarum habita ratione, largissimas deinceps eleemosynas (quibus tum vitam redemerat) liberaliter elargiendo, æternam sibi vitam acquisiuit.

In eodem Libro de duobus sartoribus extat historia, quorum alteri, quòd quotidie Missam audiret, omnia cedebant ex animi sententia, abundeq; suppetebant quæcunq; ad vxorem ac liberos alendos erant necessaria. Alteri verò, etsi nullos haberet liberos, nulliq́ue labori parceret, adeò, vt ne festis quidem diebus cum vxore sua vacaret à laboribus, nihilomninus tamen continua in paupertate ac miserijs erat viuendũ. Quæsiuit hic ab altero, vnde tanta illi prosperitas? qui respondens illi: Cras, inquit, mecum veni, & ostendam tibi. Venientem sequenti die secum duxit ad Missam, qua finita redire iussit ad labores. Postera die idem facit. Et cùm tertia

quoq; die idem repetere cogitaret, respondens illi pauper, viam (inquit) amice, quæ ducit ad templum, & Missam nō ignoro; hoc ex te quæro, vnde tanta tibi prosperitas. Tum alter, ex Missa, inquit, vt opinor, secundùm illud Christi. *Primùm quærite regnū Dei, & reliqua omnia adijcientur vobis.* Pauper hoc dictum Christi accuratius cōsiderans, apud animum suum constituit, deinceps singulis diebus Missam audire, ex quo tēpore omnia illi prosperè, & sub manus (quod dicitur) successerunt.

Narrat Surius, non procul Lugduno de puella quadam, quæ cùm ita miserè morbo vrgeretur, vt neq; de die, neque noctu posset quiescere, virtute S. Missæ penitus fuisse liberatā. Cùm enim Archiepiscopo Tarentino celebranti adsisteret, ex corpore eius paluñculi aut festucæ ligneæ acutæ exiuerint, quibus continuò pungebatur, miserrimeq; diuexabatur.

Aeneas Syluius, qui Pontifex Pius II. postea dictus fuit, de Europa ca 21. scribit, inter Stiriēses nobilem quempiam fuisse, cui sæpè in animum ceciderit, seipsum

ipſum laqueo ſuſpendere. Id ægrè ferẽtem, ex docto quodã viro remediũ petiuiſſe aduerſus eã tentationẽ. Conſilium datum, propriũ vti Sacerdotem conduceret, qui ſibi manenti in arce quadam ſolitaria ſingulis diebus rem diuinã faceret, paruiſſe nobilem, atque annũ fermè continuaſſe, nulla ſuſpendij cogitatione interueniente. Poſtremò rogatũ à Sacerdote, vt presbytero vicino, qui tẽpli Dedicationẽ in proximo monte habiturus eſſet, auxilio eſſe poſſet, licentiã dediſſe proponẽtẽ in animo paulò poſt ſequi & ſacris intereſſe. Stetiſſe diu poſtea, nunc vna, nũc altera cauſa retẽtum. Deniq; circa meridiem profectũ, agreſtẽ cuidã in nemore occurriſſe, qui rẽ diuinã in mõte peractam eſſe, & populũ omnẽ abijſſe diceret. Contriſtatũ eo nũtio, ignobilẽ infelicẽq; ſe eſſe dicentem, qui eo die ſacrũ Chriſti Corpus non vidiſſet, agreſtẽ cõſolari cæpiſſe: Venditurum, ſi vellet nobilis emere præmium, quod inter exiſtendũ diuinis meruiſſet, ſagumque nobilis petiuiſſe pretij nomine. Venditione facta, nobilẽ nihilominus montẽ aſcẽdiſſe, atq; oraſſe in tẽplo. Reuerſum

autem, in proxima arbore ſuſpenſum agreſtem inueniſſe, ſed poſtea diris cogitationibus haudquaquam vexatum fuiſſe.

Quid facere debeat, qui Eccleſiam ingreditur ad audiendam S. Miſſam.

CAP. IV.

VT debitum ex ſacra Miſſa fructum percipiamus, quantum in nobis eſt, procurare debemus, vt benè præparati ac diſpoſiti accedamus, cum intentione, attentè, deuotéque eam audiendi. Ac cùm (veluti ſæpius dictum eſt) nihil aliud ſit Miſſa, quàm Dominicæ Paſſionis quædam commemoratio & repreſentatio, conuenientiſſimum pariter ac vtiliſſimum videtur conſilium, vt qui vadit ad audiendam Miſſam, imaginetur ac fingat ſe ſanctiſſimam Virginem Matrem comitari, non ſine vberrimis lachrymis ac ſuſpirijs, cum S. Ioanne, & Maria Magdalena euntem ad Caluariæ montē, vbi ſacrificandus & offerēdus erat æterno Patri dilectus Filius in mūdi ſalu-

salutem ac redemptionem. Hæc imaginatio seu cogitatio efficiet, vt ne cum risu, quod proprium est eorũ, qui omnino carent deuotione, sed potius animo ad Christianam commiserationem composito, exemplo B. Virginis Mariæ, S. Ioannis, & Mariæ Magdalenæ, accedas. Deinde etiam ad hoc non parum afferet adiumenti, vt scilicet tali attentione ornatus, magis magisque disponaris ad percipiendum fructus ex sanctissimo Missæ Sacrificio vberiores.

Non alienum fuerit ab hoc proposito recensere, quod quidem Missæ studiosus facere solitus fuit, quando eius audiendæ causa ad Ecclesiam se conferebat, vti scriptum est serm. 68. de Dedic. Eccles. in Sermonario dicto Dormi Securè, de tempore. Vir quidam fidelis erat, hic cùm esset mortuus, apparuit suo Sacerdoti fideliter pro ipso oranti, gratias agens, & saluatum se dicens. Cũ Sacerdos eum interrogaret, quid in vita sua egisset, quod Deo placuisset. Respõdit: quandocunque volui ad Ecclesiam ire, signum Crucis feci ante me, antequam exirem domum, & eundo dixi

Orationem Dominicam, rogando Deũ, vt faceret me dignum intrare domum suam. Et postquã veneram ad Ecclesiam processi ad Crucem, dicens quinq; Pater noster, ad honorem quinque vulnerum Christi, & post quodlibet Pater noster, adieci petitionem illam. Primò dixi: Domine, hîc sto ante te, tanquam mendicus ante diuitem, petens vt tuam gratiam mihi pro modulo velis participare. Secundò dixi: Domine hîc sto ante te, vt seruus ante Dominum, petens cibum & potum Corporis & Sanguinis tui, & vestem charitatis, quæ operit multitudinem peccatorum. Tertiò dixi: Ecce sto ante te, vt reus ante iudicem terribilem, petens vt mihi esse velis iudex pius, quando separabitur anima mea à corpore meo. Quartò dixi: Domine hîc sto ante te, sicut amicus ante amicum, petens vt charitas tua eximia trahat me ad te, vt liget me in te, & non permittat me vnquam separari à te. Quinto dixi: Domine hîc sto ante te, sicut filius ante patrem, petens te vt paternam hæreditatem finaliter non velis mihi denegare. Ecce, ille ait, ita

ita veni & intraui Ecclesiam ; ita dixi orationem meam ; & ita veni ad gratiam. *Huc vsque ex Sermonario Dormi Securè.*

Præter autem ea, quæ iā diximus, necesse est ei, qui cum lucro aliquo spirituali rem diuinā audire velit, in Ecclesia modestum, ac compositis esse moribus, quam ad rem vtilissimum fuerit, si cogitet, se non in aula terreni alicuius Principis, sed in Dei versari palatio, cultui & honori Diuinæ Maiestatis dedicato. Si enim in amici alicuius domo te pudet indecēter gerere, atque amico molestum esse, multò magis pudebit in domo Dei, quæ ædificata & destinata est, nō vt inibi Deū offendas, sed honorē illi omnem ac reuerentiam deferas, animæq; tuæ salutē procures. Scito deinde, peccata, quæ in Ecclesia committuntur, ex loci circumstantia non mediocriter aggrauari, magisque oculos Dei, quàm quæ alibi cōmittuntur, offendere. Hinc S. Martino rem diuinam faciente visus fuit Diabolus, minutim omnia annotare peccata, quæ in Ecclesia admittebantur: quo signo monemur, ea quoque

præ cæteris maiorem mereri castigationem.

Demum etiam necesse est, vt ad Missam tribus illis virtutibus Theologicis instructus accedas, Fide videlicet, Spe, & Charitate. Fide quidem, qua credas id, quod in Missa honoratur ac adoratur, esse Christum Deum & hominem, secūdùm veram & realem eius præsentiam. Spe, qua firmiter cōfidas, te à Deo, tanquam amantissimo Patre, certò obtenturum, quicquid vel pro te, vel pro alijs postulaueris. Cum Charitate denum ideò maximè adsistere Missæ opus est, quòd in ea Passio nobis Dominica, quæ beneficium summum & sacrificiū amoris fuit, repræsentatur.

Quid interim faciendum sit, dum sacrum Missæ Sacrificium celebratur.

CAP. V.

MIssam flexis ambobus genibus audire conuenientissimum est, proptereà quòd in conspectu versaris eius, cui præcepit Pater cælestis, *vt omne genu flectatur, cælestium, terrestrium & infernorum.* Ante omnia verò necessaria

est

est attentio, vtpote qua non solùm præcepto de audienda attentè Missa satisfacimus, verùm etiã disponimur ad maiores ex ea fructus referendos. *Sanè* si nihil aliud sit, quod excitare nos ad attentionem valeat, vel vnica ista causa sufficiet, quia nimirum scimus, tantò vnumquemq; Deo esse gratiorem, quantò maiorem ad audiẽdam Missam affert attentionem. Hæc, inquam, sola causa extimulare nos debebat, vt *Sacerdoti*, *Sursum corda*, dicenti, cum veritate, *Habemus ad Dominum*, respondere possimus. Iam verò quàm difficile sit, dũ res diuina agitur, ita animum mentemque continere, vt nusquam diuagetur, vnusquisq; in se ipso facilè deprehendit. Et quamuis, si id fiat contra hominis voluntatem, peccatum dici non possit; multis tamen interim bonis spiritualibus nos priuat, quæ certò consequeremur, si debita cũ attentione diuino huic Sacrificio adsisteremus. Modus igitur inueniendus aliquis est, quo mẽtem cum Missa, veluti vinculo quodam ita constringamus, vt ab illa euagari longius nequaquam possit.

Eiusmodi verò vinculum, pia aliqua erit mysteriorum, quæ in Missa tractantur, consideratio siue meditatio, circa quam occupatus animus, ad diuersa & à Missa aliena rapi non possit. Exemplum eius rei appositissimum commemorat Henric. instit. inquisit. de duobus fratribus, quorũ alter erat Clericus sciolus, ex eorum videlicet numero, qui nihil non sibi scire videntur; alter verò laicus & idiota, sed Missæ studiosissimus. Quærenti ergo die quadam Clerico à fratre suo quid didicisset, & quibus rebus tẽpus tereret? Respondit laicus: Ergo tres literas didici, quas singulis diebus, maximè verò cùm Missam audio, contemplor atq; considero: quarum prima nigra est, altera rubra, tertia verò alba seu candida. Clerico hæc non intelligenti, ideoque horum verborum sensum indaganti, per nigram literam (respondit laicus) intelligo cõsiderationem meorum peccatorum, quæ dolorem & confusionem mihi in animo excitat, dum eum me offendisse video, quem supra omnia amare cõueniebat, quippe à quo tot tantaq; recepi, & nunc indies quoq;

recipio

recipio beneficia. Rubra litera, conſideratio eſt Paſſionis & ſanguinis à Chriſto meæ redemptionis cauſa effuſi; hæc in me generat commiſeratio nem, dum Chriſtum Filium Dei pro ijs, qui ipſum offenderunt, grauiſſima tormenta ſuſtinuiſſe cogito. Litera demum alba ſeu candida, cæleſtium beneficiorum conſiderationem ſignificat, quæ conſolationem mihi affert, cũ ad cœleſtia gaudia & beatam æterni Dei fruitionem creatũ me eſſe intelligo. His tribus cõſiderationibus homo deuotiſſimus toto Miſſæ tempore ita occupatum animum ſuum tenere ſolebat, vt nunquam non fructus ex ea vberrimos reportaret.

Vt ergo nos quoque aliquid habeamus, quo mentem, dum diuino huic aſtamus Sacrificio, exerceamus, operæ pretium mihi viſum fuit, ex Miſſa pias aliquas conſiderationes, contemplationesq́; decerptas, tanquam ſpiritualia quædam animi pabula proponere, quibus intenta mens ad res vanas & friuolas non diſtrahatur, ſuoq́ue cũ damno maximo cogitationibus implicetur parum honeſtis.

1. Primò

1. Primò igitur, dum recitatur *Confiteor*, ad animum humanæ naturæ miseriam ac calamitatem reuocabis, in quam ex Adami primæui Parétis lapsu est precipitata. Super peccatis tuis dolens, veniam à Deo supplex expostes, eique gratias ages, quòd tempus & occasionem tibi de ijsdem pœnitendi concesserit multis denegatum, qui nunc pridem in Inferno ob peccata tuis multò leuiora miseris modis excruciantur.

2. Quando legitur *Introitus*, vehementem illam & ardentem Patrum in Limbo expectationẽ cõsiderabis, qua Christi Saluatoris aduentũ in hunc mundum tam flagrantibus votis expetierũt: orabis quoque Deum, vt animam tuam saluare dignetur, doceatq; te ingens illud beneficium cognoscere, quo nasci tibi concessit in gremio S. Matris Ecclesię, in qua sola salus, & extra quam nulla salus sed mera perditio.

3. Quando dicitur *Kyrie eleison*, quod idem est atque, Domine miserere, cogitabis tam peccatorum remissionem, quàm animæ salutem misericordia Dei obtineri, quam non inflatis ac fastu turgidis,

gidis, sed humilibus cōcedit ac mansuetis. Ideoque à Domino Iesu humilitatē flagitabis, quo dignus efficiaris misericordia diuina; humanæ quoque naturæ imbecillitatem ponderabis, quæ cùm vulneribus sibi per peccatum inflictis mederi ex se non possit, ad Patrem cęlestem clamat: *Kyrie eleison*; id est, Domine adiuua nos tua misericordia.

4. Quando legitur *Gloria in excelsis Deo*, cantio illa videlicet nocte Natiuitatis Dominicæ ab ipsis Angelis decantata, ob oculos tibi propones Filiū Dei, qui descendit de cælo, & propter tuam salutem in vili stabulo natus est. Gratias illi ages toto pectore, rogabisque, ne irritus tibi illius sit aduentus; sed in tota hac peregrinatione dux tibi esse velit, & protector.

5. Quando dicitur *Dominus vobiscum*, salutationis Angelicæ recordaberis, qua Mariam Virginem Archangelus salutauit, dicens: *Aue gratia plena, Dominus tecum*, qua nulla maior in hac vita dari potest benedictio. Anima enim, cum qua est Dominus, omni felicitate repleta est. Ora igitur Dominum, vt tecum

cum quoque esse, ac omni vitæ tempore manere velit.

6. ⁂ Quando leguntur *Orationes*, siue Collectæ, quibus quasi legationis suæ munere Sacerdos perfungitur, spiritualia bona à Deo nomine totius Ecclesiæ, omniumque Christianorum flagitando, Deum orabis, vt eorundem te quoque participem efficiat.

7. Quando legitur *Epistola*, animo tuo perpendes, quãtum laboris susceperint Prophetæ, Apostoli, alijq; Christi discipuli, qui Epistolas istas conscripserunt, vt Iudæos ad Christi cognitionem perducerent, quem quia pro Messia suo acceptare noluerunt, à Deo quoque ipsi sunt derelicti. Hunc tu ora, ne te quoque, quemadmodum Iudæos, derelinquat.

8. Quando *Liber* transportatur ad alteram Altaris partẽ, considerabis, quomodo Iudæis ob cordis duritiẽ Christũ acceptare nolentibus, doctrina Euangelij, quæ viam pandit æternæ salutis, traslata fuerit ad Gentiles.

9. Quando legitur *Euangelium*, Christum imaginaberis tibi prædicantem,

viamq;

viamq; commonstrantem ad æternã salutem. Ei igitur gratias ages, & cum deuotione Euangeliũ auscultabis, rogando Deum, vt gratiam tibi concedat, ea, quæ audieris ac didiceris, exequendi, cùm ad consequendam vitam æternam non sufficiat audire verbum Dei, nisi etiam idipsum custodiatur, id est, in effectum deducatur.

10. Quando recitatur *Credo*, siue *Symbolum* ac Sũma nostræ fidei, Primò studium, laborem, ac zelum Apostolorum in Euangelio per vniuersum Mundum prædicando considerabis, pro cuius cõfessione vitã etiam ac sanguinem suum effundere non dubitârunt. Secundò tecum perpendes, quãti Reges, Imperatores, ac Philosophi, Christi doctrinam fuerint complexi. Tertiò demum Martyrum constãtiam ad animũ reuocabis, quorum infinita multitudo tam fœminini, quàm masculini sexus, gloriosè mortem oppetendo, fidem Christianam est professa.

11. Sacerdote secundò populũ his verbis, *Dominus vobiscum*, salutante, tecum expendes, quomodo, mediãte prædica-

tione

tione Apostolorum. Christus Gentilibus annuntiatus, ab ijsque per lumen gratię cognitus, summa alacritate fuerit receptus.

12. Sacerdote *Hostiam* & *Calicem* offerente, contemplaberis feruentem illam & amoris plenam oblationem, qua nostræ prouocandæ salutis causa, Christus Dominus æterno suo Patri obtulit amarum illum Passionis calicẽ pro nobis bibere, & ignominiosam mortem crucis sustinere. Hîc te quoque Deo offeres, paratum quoduis pro nomine eius supplicium perpeti.

13. Dicente Sacerdote *Orate Fratres*, Christus tibi in mentem veniat, orans in horto, cùm scilicet aliquoties Discipulos inueniens dormientes, dixit; *Vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem.* Hîc mentem ad Deum eleuabis, orando, vt Missa hæc illi accepta sit, & animæ suæ fructuosa.

14. Sacerdote recitante *Secretas*, veniat tibi in mentem eius temporis, ex quo non amplius palam ambulauit Dominus inter Iudæos, sed eorum sese iræ ac furori nonnunquam subduxit, quia

hora

hora eius nondum venerat. Hîc orabis illum, ne à te quoque se propter peccata tua seiungat, aut occultet.

15. Cùm dicitur *Præfatio*, recordaberis introitus Christi, quo in die Palmarum intrauit in Ierusalem, cunctis acclamãtibus: *Benedictus, qui venit in nomine Domini, Osanna in excelsis.* Hîc tu eum orabis, vt per gratiam quoq; suam dignetur intrare in te, & ne denuò expellas, quẽadmodum Iudæi expulerunt eum, ad crucifigendum.

16. Inchoato Canone *Te igitur*, in quo tanquam secretò, cum Deo Sacerdos loquitur, ea tecũ animo peruolues, quæ in horto inter Christũ & æternum Patrem transacta sunt, simulque anniteris afflictum Christum, bona opera faciendo, non verò cum Apostolis dormiendo, pro tua quoque virili consolari.

17. Dum *Cruces* formari subinde vides, in mentem tibi veniat duræ crucis illius ligneæ, quæ parata fuit ad mortem Saluatoris mundi: cogita quàm patienter eam Dominus, liuidis suis humeris impositam, ad montem Caluariæ portauerit, vbi manibus pedibusq; perfossis,

fossis, clauis illi crudeliter est affixus. Roga Dominum, vt robur tibi ac fortitudinem concedat, quo tu quoq; cum amore ac patientia crucem tuam portare valeas.

18. Dum *Hostia* sacra & *Calix* eleuatur, finge te videre Christum Dominum iã cruci affixum, exaltari non sine copiosa sanguinis effusione, qui ex sanctis eius vulneribus vbertim [illegible]nabat. Hîc æterno Patri offeres Filium obedientissimum, ad Mundi vniuersi salutem.

19. Quando Sacerdos *Hostiam* & *Calicẽ* super *Corporali* reponit, cogita, quomodo Christus, postquã expirauit, de cruce fuerit depositus, corpusq; eius, sindone munda inuolutum, sepulcro impositum. Tu quoque sacro illius sepulchro quære adsistere, non tanquam vnus ex Custodibus à Pilato ordinatis; sed tanquam vnus ex diligentibus Christum, vt Maria Magdalena.

30. Post *Consecrationem* maiori cũ deuotione ei, quæ superest, Missæ parti adsistendum est: Dominum enim Maiestatis præsentem esse, eiq; multos adesse Angelos cogitabis, qui sacrum Altare cin-

cingentes, Regem ſuum in Hoſtia & cõſecrato vino adorant.

21. Quando dicitur ſecundò *Memento*, temporis illius reminiſceris, quo ſepulcro impoſitũ Corpus Domini noſtri requieuit, anima verò eius ad Limbũ deſcendens, Patres inibi detentos liberauit. Hîc precibus tuis Chriſto Domino poteris animas in Purgatorio commendare, vt eas à pœnis, quibus excruciantur, abſoluat.

22. Quando Sacerdos, pectus ſuũ percutiẽs, dicit: *Nobis quoque peccatoribus* boni Latronis conuerſionem ad animũ reuocabis, qui ſe peccatorem, Chriſtum verò innocentem confeſſus, peccatorum ſuorum impetrauit remiſſionem. Tu quoque dices: *Deus propitius eſto mihi peccatori.*

23. Dum recitatur *Oratio Dominica*, cogitabis, quàm aſſiduè & ardenter Apoſtoli, item ſanctæ illæ Mariæ, iacente Chriſto in ſepulcro, precibus incubuerint, quamque cupidè Reſurrectionem eius expectauerint. Tu quoque eum ora, vt cum augmento gratiæ in corde tuo reſuſcitetur.

24. Dicen-

24. Dicēte Sacerdote: *Pax Domini sit semper vobiscum*, ob oculos tibi pones Christum Dominum resuscitatum iã ac gloriosum, quando scilicet sanctissimæ Matri, Mariæ Magdalenæ, & Apostolis apparuit, gaudium omnibus, & pacem annuntiando.

25. Quando *Hostia* in tres partes frangitur, Ecclesiam quoque in tres diuisam esse partes considerabis; quarum prima dicitur Ecclesia triũphans in cælo, estq; Beatorum; altera militans in terra Ecclesia dicitur, quæ congregationem fideliũ in hac vita cõplectitur; tertia denique Ecclesia purgans, siue patiens in Purgatorio appellatur, estq; animarum quæ in altera vita Purgatorij ignib. expurgantur. Tu quoque Dominum ora, vt in hac vita te purget, quò possis in altera tiumphare.

26. Quando dicitur *Agnus Dei*, recordaberis Dominum esse Agnum illum immaculatum, in quem digito Ioannes Baptista commonstrauit, qui vniuersi Mundi peccata in humeros suos recepit, vt passione sua ac morte deleret.

27. Com-

27. Communicante Sacerdote, vnionis Christi cum sponsa sua Ecclesia in mentem tibi veniat; Itemque eius, qua per gratiam animabus nostris vnitur ac conciliatur. Hinc eum orabis, vt anima tua prius à corpore, quàm ipse à te separetur. Deinde quoq; tu spiritualiter sic communicare poteris, quòd nihil aliud est, quàm cordis affectu & desiderio sacram Communionem percipere, & ea mediãte, Christo Domino nostro vniri.

28. Quando *Liber* ad alteram denuò Altaris partem transfertur, cõsiderare poteris fore aliquãdo, vt Christus Dominus mundum iudicaturus è cœlo ad nos reuertatur, vel vt Iudæi sub finem Mundi Euangelium recipiant ac conuertantur.

29. Quando tertiò dicitur: *Dominus vobiscum*, cogitabis, Christum Dominũ, etsi quidem ad cœlos ascenderit, tamen seipsum quoq; nobis hîc in sanctissimo Sacramento reliquisse, ac nobiscum mansurum vsque ad seculi consummationem.

30. In vltimis *Orationibus*, seu *Col-*

lectis, vnà cum Ecclesia, Sanctissimæ Trinitati, cùm de acceptis beneficijs gratias ages; tum verò maximè, quòd ea die Missam tibi audire concessum fuerit.

31. Quando vltimò dicitur: *Dominus vobiscum*, vltimam illam tubam considerabis, qua cuncti ad tribunal Christi citabimur, quando scilicet venturus est ceu Iudex, omnes cum zelo & iustitia, citra appellationem vlterioris sententię iudicaturus.

32. Quando dicitur: *Ite, Missa est*, in mentem tibi veniat asperum illud verbum: *Ite maledicti*, quod impijs dicetur ac damnatis: Item illud: *Venite benedicti*, quod dicetur Electis:

33. Quando datur *Benedictio*, Dominum orabis, vt te quoque nunc benedicat, quò bona opera cũ sanctissimi huius Sacrificij valore coniungendo, in illa iudicij die æternam vitam consequi merearis.

34. Quando demum dicitur: *In principio erat Verbum*, æterni ac cęlestis Patris amorem in memoriam reuocabis, qui *sic dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum*

genitum daret, vt qui credunt in ipsum, non pereant, sed habeant vitam æternam. Amen.

Quid finita Missa faciendum sit. CAP. VI.

MIssa finita non confestim est abeundum, sed agendæ sunt gratiæ Deo de omnib' acceptis beneficijs, Maximè verò, quòd ea die S. Missæ Sacrificio adsistere tibi concesserit. Deinde orabis, vt si quos defectus in audienda Missa admiseris, ignoscat, cum proposito, eosdem in futurum emendandi; maximè si fabulatus fueris, aut conijciédo oculos in alios, mentis distractioni ansam præbueris. Tertiò demum orabis, vt beneficio eius Missæ, te per illam diē. & totum reliquæ vitę tempus, ad nominis sui gloriam, ab omnibus peccatis ac periculis tam animæ, quàm corporis præseruet.

Aliud porrò hîc mihi Exercitij spiritualis genus proponere operæ prætium videtur, quod non minus Deo gratum, quàm animæ fructuosum fore confido. Consistit autem illud in septem virtu-

tum præcipuè imitatione, quas inter cæteras in ſacra ſua Paſſione Chriſtus Dominus exercuit. Cùm enim Chriſtũ patientem præcipuè nobis Miſſa repræſentet, conſequens eſt, vt eadem quoq; ræpræſententur virtutes, ab eo nobis ad imitãdum propoſitæ. Septem verò illæ virtutes, quæ maximè in Paſſione eius reluxerunt, ſunt ſequentes: Charitas, Obedientia, Humilitas, Patientia, Manſuetudo, Mortificatio, & Miſericordia, in quibus imitandis, ſi te diligenter, Pie Lector, exercueris, dubium nõ eſt, quin opus Chriſto Domino longè gratiſſimum ſis præſtiturus; quia certum eſt, Chriſtum Dominum & Magiſtrum noſtrum ideò de cœlo deſcendiſſe, vt cùm has, tum reliquas omnes ſuo exemplo nos virtutes edoceret. Iam verò notum etiam eſt, quemuis Magiſtrum maximã hinc delectationem capere, ſi quæ docet, fideliter diſcipulos ſuos percipere ac ediſcere animaduertat.

Modus tam acquirendi, quàm dictas virtutes exercẽdi, hic erit: Singulis diebus hebdomadis vnam earum imitandam tibi ac exercendã propones. Verbi

g. Die Dominica Charitatem, Die Lunæ Obediētiam, & sic deinceps. Ordo porrò seruabitur iste: Die Dominica finita Missa, vel potius ante, per aliquantulùm temporis immensam Christi Charitatem considerabis, qui vt à peccato nos liberaret, è cœlo descendit, per totum vitæ suę cursum pro nobis assiduos labores sustinuit, in Passione sua crudelissimos cruciatus nostri causa perpessus est, & demum in Cruce mortem pro salute nostra oppetere voluit. Hinc cōuersus ad Christum, in te penitus omnē charitatem, tam erga Deum, quàm proximum refrixisse confitebens, orabisque, vt ignem istum, quem cœlitus secū ad inflammanda diuino amore hominū cordi detulit, in tuo quoq; pectore accendere non dedignetur. Tertiò, quod reliquum est diei, transiges in operibus aliquot Charitatis te exercendo, quorū vsu & exercitio habitum tibi tam præclaræ virtutis comparabis. Quartò demum, si quid ea die contra Charitatis præceptum opere, cogitatione, vel sermone admiseris, supplicitèr à Deo veniam tibi concedi flagitabis, exiguam

interim aliquam spõte pro admissis faciendo pœnitentiam, puta vel osculãdo terram, vel pectus tuũ percutiendo, vel recitando Angelicam salutationem, vel demum signo te S. Crucis signando ac muniendo.

Die Lunæ te in virtute Obedientiæ exercebis, reducendo ad animum Christi exemplum, qui toto suæ vitæ tempore obedientissimus fuit, dicente S. Paulo: *Factus obediens vsq; ad mortem.* Qui vt Legi, cui obligatus non erat obtemperaret, circumcidi quoque se passus est, atque ita non modò dolore, sed & pudore affici voluit. Prætereà Obedientiæ virtuti tam fuit addictus, vt etiam Patri suo cœlesti parere parum duxerit, dicendo: *non mea, sed tua fiat voluntas*, nisi etiam Matri suæ ac patri putatiuo Iosepho morem gereret; quin, quod maiori dignum est admiratione, inimicis etiam suis ipsum crucifigentibus obediuit. Hinc sceleratis Ministris iubentibus Crucem tollere, suis illam humeris imposuit, in Caluariæ monte se super illa extendit, & vltrò se crucifigendum præbuit. Deinde toto cor-

dis

dis affectu à Christo Domino tam excellentem virtutem flagitabis, totaque illa die promptè in omnibus Superioribus tuis obedire anniteris, cum hac tamen lege ac conditione, vt si quis tibi mandauerit aliquid, quod impium sit, quod Christi præceptis vel conscientiæ aduersetur, ad id exequendum nequaquam obligatum te existimes, ne proprio quidem Parenti, Marito, aut Confessario. In talibus enim obedire velle hominibus, est Deo obluctari, & peccato sese obstringere. Quod ad reliqua attinet, facies vti dictum est supra.

Die Martis virtutem exercebis Humilitatis, exemplo tibi Christi ob oculos posito, qui cùm esset Filius Dei, nostri causa factus homo, tanquam alius quispiam ex plebe baptizari voluit, pedes lauit Discipulis suis, in ligno mori voluit instar infamis medius inter duos latrones. Quoad reliqua, facies, veluti faciendum die Dominica admonuimus.

Die Mercurij, quid in sancta maximeque necessaria Patientiæ virtute præstare-

ſtare poſſis, erit experiendum, quæ tāta fuit in Chriſto, vt cum eius ætate ipſa quoque creuerit, ac indies augmentum ſumpſerit. Vix natus fuit, cùm quæ non in ſtabulo incōmoda perpeſſus eſt? Paulò poſt ab Herode in Aegyptum fugere coactus eſt, à Iudæis ſeductor appellatus eſt, magus ac blaſphemus, quæ omnia, tantùm abfuit, vt impatienter tulerit, vt perſequentibus etiam ſe benefacere allaboraret. In horto captus fuit, & latronis in modum vinculis conſtrictus. In præſentia Annæ colaphum ſuſtinuit, à Caipha blaſphemiæ inſimulatus, ab Herode deriſus, in domo Pilati columnis alligatus, mācipij in modum virgis cæſus, illuſus tanquam qui ſe Regem mentitus ſit; demum à vilibus ſe miniſtris conſputari paſſus eſt, atque ea omnia ita paſſus eſt, vt ne os quidē aperuerit, quaſi de iniurijs ſibi illatis conqueſturus. Quid præterea faciendum ſit, ex Dominica die require.

Die Iouis in virtute te Manſuetudinis exercebis, cogitando quàm manſuetus fuerit Chriſtus Dominus; non enim aſperis & acerbis verbis Diſcipulos

ſuos.

suos delinquentes corripuit, sed leui ac mansueto animo defectus eorum emendauit. Veluti cùm inter se de primatu contenderent, cùm item Mariæ Magdalenæ vngenti Christum pretioso vnguento succenserent. Quin & erga Iudæos inimicos suos ita mãsuetus fuit, vt cùm eum Dæmonia in nomine Beelzebub Dæmoniorum principis eijcere dicerent, nulla commotus ira, leni modestaque omnibus responsione satisfecerit. Erga Iudam porrò, an non insigniter mansuetum eum fuisse dicemus? Cùm enim ab eo se iam venditum esse sciret, ad mensam vnà cũ reliquis discipulis admisit, pedes lauit, & in manus inimicorum tradentem, amicè amplexatus est, ab eo se osculari passus est, amicum nuncupauit, de proditionis crimine mansuetissimè admonuit, manus demum ac pedes vinculis cõstringi more agni sustinuit. Reliqua in Dominica die require.

Die Veneris sancta Mortificationis virtus erit exercenda, quæ in hoc consistit, vt aliquid faciamus contra, quàm natura, vel sensualitas appetit ac requi-

rit. Hîc conſiderabis, quàm ſe in hac vita ſtrenuè mortificauerit Chriſtus. Primò, vt Patris voluntati ſatisfaceret, ſuæ voluntati omninò renuntiauit, & amarum illum Paſſionis calicem contra naturæ humanæ inclinationem bibit. Deinde à voluptatibus omnibus ſenſualibus vltrò abſtinuit. Quin etiam in deſertum ſe abdidit, vbi diuturno ieiunio, humi cubando, alijſq; id genus aſperis pœnitentijs, innocentem ſuam carnem mirum in modum afflixit ac mortificauit. In Paſſione ſua porrò quoad omnes ſenſus mortificatus eſt. Viſus enim mortificatus eſt, inſtrumenta, quibus torquendus erat, inſpiciendo: Auditus, tot tantaſque contumelias ac blaſphemias audiendo: Odoratus, putidis iſtis Iudæorum ſputis: Guſtus, felle & aceto: Tactus demum innumeris verberibus fuit mortificatus. Reliqua ad exercitium huius virtutis requiſita; vide ſupra de Dominica die. Notandum tamen hîc eſt, duobus modis huiuſmodi Mortificationem fieri poſſe. Semel adhibendo ea, quæ afflictionem aliquam corpori afferunt; qualia ſunt

cili-

cilicium gerere, dormire in afferibus, disciplina, & similia. Deinde verò, si propter Christum nos ipsos priuemus ijs rebus, quę sensui & appetitui nostro placere, & grata esse consueuerunt, putà, si intermittamus audire vel videre aliquid eorum, quibus plurimum delectamur, etiamsi ea res talis sit, vt videndo rem non peccemus. Similiter si quis ab haustu vini dulcis ac recentis abstineat, aut à cibo sibi temperet palato inprimis grato, alijsque rebus similibus. Veruntamen in omnibus discretione & salutari Confessarij consilio est vtendum, ne quisquam plus quàm possit, vel debeat, facere præsumat.

Die Sabbati demum in virtute Misericordiæ te exercebis, quæ in hoc consistit, vt non solùm ex proximi calamitate ac miseria dolorem capiamus, sed quoad eius fieri potest, eidem etiã subueniamus. Hic igitur considerabis, quàm misericors Christus extiterit, cùm tam multos infirmos ad pristinam sanitatem misericordia motus restituit, quemadmodum legitur de eo, quando

viduę filium à mortuis resuscitauit. Vbi etiam id notabis, Christum, vt aliorum necessitati subueniret, semetipsum sæpè neglexisse. Vnde vt Samaritanam ex miserijs, quibus affligebatur, alleuaret, & expediret, neq; lassitudinis suę rationem habuit, neque de sumendo cibo sollicitus fuit, quo tum certè vel maximè indigebat.

Cogita deinde Christum ex commiseratione nostri descēdisse de cœlis, vt pro peccatis nostris satisfaceret, vtque nobis nihil pati necessarium esset, omnem nostram culpam in se transtulisse. Demum erga eos quoque misericordia Christus vsus est, qui ipsum crucifixerunt, non modò non puniēdo, cùm punire ipsos pro delicti grauitate, si ita visum fuisset, facilè potuisset; sed apud Patrem suum cœlestem pro ipsis etiam, vt culpam ijs remitteret, intercedendo. Quæ prætereà ad hanc virtutem exercendam cōducāt, vide supra, vbi de die Dominica actum. Vbi id obseruent ac notēt pij Lectores, vt si ipsi pauperibus eleemosyna temporali subuenire non possint, spirituali ad minimum ijs eleemosyna

mosyna prodesse studeant, orando videlicet Deum, vt quod ipsi præstare nō possint, id alijs vt faciant inspirare dignetur. Est enim & hic modus Misericordiam exercendi, quo multum apud Deum mereri possumus.

S. Missam etiam prodesse defunctis, & quomodo?

CAP. VII.

S. Missam quoque prodesse animabus in Purgatorio detentis, in Ecclesia veritas est indubitata, attestante. S. Cōcil. Trid. sess. 25. sub princip. & alibi. S. Augustinus quoque in Enchirid. suo ca. 110. & 111. inter cætera suffragia, aliaq; opera defunctorū animas iuuantia, primas S. Missę defert. Et sanè si magnus illo Capitaneus Iudas Machabæus, militum in prælio interfectorum animabus succurrēdum putauit sacrificijs veteris Testamenti, vt legimus 2. Machab. c. 12. quantò magis diuino Missæ Sacrificio poterunt adiuuari, quod sua perfectione infinitis modis omnibus veteris Testamēti Sacrificijs antecellit? Hac de re

ſuperius actum eſt, parte prima capit. 6.
Quærat aliquis: At quo modo animas in Purgatorio detentas iuuat hoc Sacrificium? Ad hoc etiam ſuperius reſponſum eſt, & breuiter hîc iterum reſpondeo, hoc iuuare primò, tanquam Sacrificium, quod ex natura ſua, ſeu, vt loquuntur Theologi, ex opere operato, virtutem habet delendi pœnas temporales: ſecundò, tanquàm opus pium ac ſatisfactorium, à viuentibus ipſis mortuis applicatum: tertiò, iuuat hoc Sacrificium mediantibus orationibus ab ipſa Eccleſia ad iuuandas mortuorum animas deſtinatis, quibus indulgentiæ, aliæque infinitæ gratiæ à Deo obtinentur.

Hinc oritur dubium tale: An videlicet Miſſa pro defunctis magis proſit animabus defunctorũ, quàm alia quæuis? Reſpõdeo: Si Sacrificij naturam attendamus, tantum vna iuuat, quantum altera; in omnibus enim idem eſt Sacrificium. Si verò ipſas orationes attendamus, magis prodeſt Miſſa pro defunctis; propterea quòd in hac Miſſa ſingulæ propè orationes animæ flagitent liberationem,

rationem, quod non similiter fieri solet in alijs: orationes verò id, quod postulant, à Deo impetrare solent. Deinde Missa pro defunctis magis excitat ad commiserationem, facitque vt ardentiori cum affectu oremus pro mortuis, qui in Purgatorio detinentur.

Secundò dubitari potest: An defunctis plus prosit Missa alicuius probi Sacerdotis, quàm improbi? Verùm ad hanc quæstionem quoque supra affirmatiuè responsum est; propterea quòd magis moueatur Deus precibus amici, quàm inimici.

Tertiò quæritur: Vtrum melius & vtilius sit homini Missam pro anima legi ante mortem; an verò post mortem? Respondeo: Longè melius esse, si id fiat homine adhuc viuente. Primò, quia Missæ, quæ post mortem dicũtur, satisfactoriæ duntaxat sunt; cedunt enim in solutionem pœnarũ, quæ in Purgatorio sustinentur: quæ verò leguntur homine viuente, non tantùm sunt satisfactoriæ, quia pro ijsdem pœnis satisfaciunt; verùm etiam sunt impetratoriæ, quia per eas multa, à Deo beneficia, ac gratias

sibi

sibi acquirunt, qui pro se legi tales Missas procurant. Prætereà qui viuētes pro se Missas celebrari curant, multa illis coniungere bona opera possunt, videlicet Eleemosynas, Orationes, Cōfessiones, Communionem, & similia, quod animabus in Purgatorio est negatum. Iam verò certum est, Missas bonorum operum quasi comitatu stipatas, maiorem in conspectu Dei habere efficaciā; præterquam quòd eos quoque, à quibus procurantur, etiam disponant, & aptos efficiant, ad maiorem in hac vita gratiam, in cœlo verò coronam promerēdam. At dices: Missas, quæ pro defunctis leguntur, animas ex Purgatorio liberare posse, quod non possunt eæ, quæ in hac vita legi procurantur. Respondeo: Pro homine viuēte tot Missas legi posse, vt peccatis omnibus, pro quibus satisfacere in Purgatorio erat obligatus, deletis, & debita satisfactione præstita, ex hac vita excedēs, rectà ad supernam Beatorum sedem euolet, neque vllas in Purgatorio pœnas experiatur, vtpote pro quibus iam plenariè satisfecit. Iam verò dubium non est, satius esse, animæ,

Pur-

Purgatorium nunquam ingredi, quàm ingressam iterum exire.

Tertiò etiam satius est in vita Missas pro anima celebrare, propter certitudinem & maiorem securitatem. Qui enim adhuc viuens Missas pro anima sua legi procurat, certus est eas legi; si verò post mortem legendæ instituātur, Deus nouit, si legantur, item quādo, & à quo legātur. Certissimum autem est, Missam animas in Purgatorio detentas non iuuare, nisi legatur actualiter. Vnde sæpè euenire solet, vt multa in Purgatorio animæ sint toleranda & sufferenda, ob negligentiam magis eorum, qui serius illas Missas legunt; quàm qui legi illas procurant.

Quartò, qui post mortem suam Missas pro se legi curat, nihil in id impēdit de suo; qui verò in vita eas pro se legi curat, is suam in Missas quoq; pecuniā erogat ac impendit, quod cū pro anima sua ad maiorem Dei gloriam fiat, dubium non est, quin huiusmodi quoque difficultatis causa, quam in impēdenda pecunia euincit, plus quoque mereatur.

Quintò.

Quintò dictum est supra, plus valere Missam boni ac deuoti Sacerdotis, quàm Sacerdotis impij ac negligentis. Iam qui viuens pro se Missam dici curat, ipse bonos ac deuotos Sacerdotes potest eligere, quòd non potest, si post mortem eas legi procuret. Sextò melius est in hac vita pro se Missas legi procurare, propter periculum, quod hinc alijs quoque animabus imminere potest. Qui enim post mortem suam Missas legi procurat, Executorum Testamenti animas periculo peccandi exponit, dum vel omninò eas intermittunt, vel legi serius interdum procurant, quorum vtrumq; grauissimum est peccatum. Qua de re nullum periculum, si adhuc viuens, Missas pro se legi procuret.

Ab hoc proposito non videtur alienum, quod (ni fallor) in Speculo Morali Vincentij aliquando me legisse memini, de duobus Diabolis, quorum cùm alter in alterum per viam incidisset lacrymantem & tristabūdum, & iam tristitiæ ac fletus causam inquisiuisset, respōdit alter, se hominem quendā diuitem ad vsuras, aliosq; id genus illicitos

quæ-

quæſtus exercendos induxiſſe, verũ eũ-
dem Teſtamentũ nunc condidiſſe, quò
malè acquiſita reſtitui iuſſiſſet, multis
prætereà legatis pijs pro anima ſua reli-
ctis, cuius Teſtamenti curam quatuor
Executoribus cõmendaſſet. Ad hæc ve-
rò alterũ Dæmonem reſpõdiſſe, vt, ſi ita
ſe res habet, bono animo ſit, omnemq́;
mœrorẽ deponat: Executores enim iſtos
nullum omninò ex pijs iſtis legatis præ-
ſtituros, & ſic futurum, vt pro vna qua-
tuor ſimul animas lucraretur. Quo ex-
emplo non omnes indifferenter Teſta-
mentorum Executores doli velim inſi-
mulatos, ſed hoc duntaxat moneo, vt o-
pera bona, quæ ipſe pro anima tua fa-
cere potes, per alios fieri non procures:
item quod hodiè fieri poteſt, in craſti-
num ne differas, ſecundùm illud Eccle-
ſiaſt. c. 9. *Quodcunque facere poteſt manus
tua, inſtanter operare*; quia nimirum ne-
ſcis, quodnam cras impedimentum
interuenire poſſit. Melius igitur eſſe
concludo, vt quis viuens Miſſas pro a-
nima ſua legi curet, cùm ſic quoque
illi prodeſſe poſſint, in vita, in morte,
& poſt mortem. In vita; quia à Deo
gratiam

gratiam impetrare possunt benè viuendi: in morte; quia morieti fortitudinem & robur aliquod addere possunt, quo munitus securius & felicius ad alteram vitam transmigret: post mortem verò; quia pro pœnis, in Purgatorio sustinẽdis, satisfaciunt. Hinc summoperè illa mihi arridet consuetudo, qua in Lotharingia multis in more positum animaduerti, vt non Missas dũtaxat in vita pro se legi; sed tanquam mortui iam sint, Exequias etiam fieri, & Officia funeralia decãtari procurent, quibus ipsi præsentes adsistunt, multas interim tam fidei, quàm spei ac charitatis actiones exercentes: hanc enim consuetudinem non minus vtilem, quàm Deo gratam esse arbitramur. Quod si tamen aliquis post mortem quoque pro se Missas legi curare velit, dubium non est, quin rem quoque optimam & laude dignissimam sit præstiturus,

Quartò quæritur: Missæ, quæ pro mortuis dicuntur, quando adiuuent defunctos? Respondeo, si non dicantur, omninò nihil iuuant; sin serius dicantur, serius quoq; iuuãt. Imò fieri potest.

vt nihil prosint. Verb. g. Sit aliquis condemnatus in annum sufferre Purgatorij pœnas, hic tam multas Missas procurare potuit, vt si confestim dictæ fuissent, subitò eum ex Purgatorio liberare potuissent. Iam verò si post annum dicantur, isti defuncto nihil prosunt, qui iam per integrum annum in Purgatorio pœnas sustinendo pro peccatis suis satisfecit.

Quintò quæritur: Possuntne Missæ legi pro pueris baptizatis ante rationis vsum ex hac vita excedentibus? Respódeo non posse, cùm illorum animæ per Baptismum ab Originali peccato liberatæ, rectà euolent ad cœlos, vbi inter Beatos triumphantes, nullo amplius auxilio opus habent. Dicet aliquis: At videmus interdum fieri, vt in sepultura talium puerorum etiã Missa pro defunctis adhibeatur. Respondeo, eã Missam non istius pueri animæ, sed alijs defunctis opus habentibus debere applicari. Quæ est doctrina S. Thom. in 4. distin. 45. quæst. 2. art. 2. Paludani q. 1. art. 2. & Nauarri de Orat. c. 19. n. 65.

Sextum dubium est: Si tanti valoris & effi-

& efficaciæ eſt Miſſa, iam vna ſola ad liberandam vnam animam ex Purgatorio videbitur ſufficere;Reſpondeo:Miſſam, veluti dictum eſt ſupra Libr. I. cap.9.tantum de pœna remittere ex opere operato, quantum Chriſtus Dominus,vt remitteretur, determinauit. Si ergo animæ iſti tanta pœna in Purgatorio ſoluenda ac luenda ſit, quantam relaxare poteſt Miſſa, vna Miſſa ſufficiet; ſin verò maiores debeat pœnas, propter maiora perpetrata peccata, etiam pluribus Miſſis opus erit ad eiuſdem animæ liberationem.

Septimò quæritur: An Miſſa lecta pro anima certa ac determinata, illi ſoli proſit; an verò ſimul adiumento eſſe poſſit omnibus animabus, quotquot in Purgatorio detinentur? Reſpõdeo, Authorem quendam antiquum, cui nomẽ Præpoſitus, vt ſcribit S. Thomas in 4. diſtin. 45.quæſt.2. art.4. in ea eſſe ſententia,vt putet tam Miſſam, quàm alia pro particulari defuncto ab Eccleſia facta ſuffragia, alijs quoque ſimul prodeſſe, non ſecus ac candela, quæ domi-

domino quidem accenditur, omnibus tamen circumstantibus in eodem cubiculo lumen præbet. Caietanus etiam Tomo 1. Opuscul. tr. 16. q. 5. tenet Missam, reliquaque suffragia, quæ particulari defuncto applicantur, alijs non prodesse, nisi quatenus ipsi quoque in hoc seculo viuentes, pro animabus in Purgatorio detentis, diligenter orauerint.

Cõmunis & vera opinio duo astruit. Primò, Missas in cõmuni lectas pro animabus omnibus in Purgatorio detẽtis, prodesse omnibus. Secundò, eas, quæ leguntur pro persona particulari, etiã illi duntaxat esse adiumento: ratio hæc est, quòd Missæ ex applicatione sortiantur effectum. Hinc quæ omnibus applicantur, omnibus quoq; prosunt; & quæ personis applicantur particularibus, illis etiã dũtaxat opitulãtur, idq; quoad satisfactionẽ pro pœna: quoad gaudiũm enim accidentale, dico eas Missas, quæ pro particularib. leguntur, omnib. etiã simul prodesse. Cũ enim omnes sint in charitate, hinc est, vt alterius bono non minus quã suo gaudeant & delectentur.

Iam

Iam verò particularia ſuffragia particularibus etiam duntaxat prodeſſe, ijs videlicet, quibus applicantur, authoritate Papæ Paſchalis confirmari poſſet, qui Miſſam in Capella S. Zenonis pro anima patris ſui, aut alterius perſonæ particularis celebrantibus, tantas conceſſit indulgentias, vt ad dictas animas ex Purgatorio liberandas ſufficiant. Ea quoque communis eſt Eccleſię ſentẽtia, cui accedit S. Auguſtinus, de cura pro mortuis c. 4. Quod verò ad ſimilitudinem Præpoſiti attinet, reſpondeo eam ad rem præſentem non eſſe accommodatam. Lux enim candelę non dependet ab intentione eam accendentis, ſicuti Miſſa dependet ab intentione eam celebrãtis, ſed ex natura ſua omnibns circumſtantibus in eodem cubiculo lumẽ communicat. Accommodatius huic rei exemplum præbet, qui lytrum ſoluens pro captiuo, eum duntaxat è carcere liberat captiuum, quem liberare intẽdit; non etiam reliquos, qui eodem in carcere concluduntur.

Quod Caietanus dicit eiuſmodi quidem eſt, vt excitare quenquam facilè

poſſit ad orãdum pro animabus in Purgatorio detentis, veruntamen quia fundamento caret, ab alijs Authoribus non approbatur: reſponderi enim poteſt, omnes, quotquot in Purgatorio detinentur, hoc ipſo, quòd in gratia Dei ad mortem vſq; perſeuerârunt, mereri, vt aliorum quoque ſuffragijs adiuuentur, dicente S. Auguſtino in Enchridio ſuo c. 109. & 110. *Decedentes in gratia dũ hic viuerent, meruerunt poſt mortem iuuari ſuffragijs viuorum.* Non tamen nego, fieri interdum poſſe, vt defunctus quiſpiam in pœnam ſuæ negligentiæ, qua viuens in hoc ſæculo parum de animabus, in Purgatorio detentis, fuit ſollicitus, fructibus etiam ſuffragiorum, quæ ab alijs fiunt, deſtituatur; quemadmodum legitur in hiſtoria S. Franciſci lib. 9. c. 22. de Monacho quodam, qui poſt mortem cuidam ſuorum ſodalium magnos ſe in Purgatorio pati cruciatus, ſignificauit, propterea, quòd adhuc viuens in hoc ſæculo, negligens fuiſſet in recitandis precibus pro defunctis, ideoque nihil ſibi profuiſſe Miſſas pro ipſo lectas, propterea quòd in negligentiæ ſuæ pœ-

nam earum fructum Deus alijs applicasset. Verùm cùm exemplum illud sit particulare, legem non constituit vniuersalem.

Octauò quæritur: An Missæ, quæ leguntur à Sacerdotibus mortali peccato obstrictis, prosint defunctis? Respondeo prodesse. Quia enim Missæ pœnam delent, & ex opere operato satisfaciunt, hinc est, vt quo ad istum effectum à bonitate Ministri non dependeant, à quo dependent duntaxat quo ad applicationem. Cum reliquis suffragijs secus est, qui duntaxat adiuuant ex opere operantis.

Exempla aliquot, quibus Missam Fidelibus defunctis prodesse ostenditur

CAP. VIII.

Reliquum est, vt exempla aliqua recenseamus, quibus planum fiat, quantum adiumenti animæ, in Purgatorio detentæ, ex S. Missæ Sacrificio percipiant. In Vita igitur S. Nicolai Tolentini legitur, quòd ipsemet pro mortuis sæpenumerò celebrando, plurimũ ijs adiumenti attulerit. Vnde Animæ in

Pur-

Purgatorio vnam ex earum numero electam, cui hoc quasi legationis munere imposito, commendarunt, ad ipsum miserunt, ac necessitate, in qua erant constitutæ proposita, Sanctum Virum rogauerunt, ne Missas pro ipsis dicere intermitteret. Cui ipse respondit, sequenti die (quòd dies esset Dominica) se Missam pro defunctis legere non posse; Animam verò ingentem illi numerum Animarum spectandam exhibuisse, quæ mirum in modum diris cruciatibus in Purgatorio vexabantur, quo viso, commotum Virum Sanctum, à Priore suo impetrata facultate, non modò die Dominica, sed singulis etiã reliquis, per istam septimanam, diebus pro defũctis Missas celebrando, maximum animarum numerum à Purgatorij pœnis liberasse. Vnde finita septimana, eadem anima ad ipsum reuersa, de auxilio ipsis præstito gratias egit.

Libro 4. Dialogorum S. Gregorij, ca. 55. celebre factum S. Gregorij describitur, de Monacho quodam Iusto nomine. Hic cùm ex languore corporis ad extremum peruenisset, innotuit tres

occultatòs aureos habere Quod vt S. Gregorio nuntiatum est, tantum malũ de fratre æquanimiter ferre non valuit, quippe eis singulis nulla propria habere licitum fuerat, nimioque mærore percussus, Pretioso, eiusdem Monasterij Præposito, ad se accersito, dixit: Vide, vt nullus ex fratribus se ad eum morientem iungat, nec sermonem consolationis ex cuiuslibet eorum ore percipiat. Cùm verò mortuus fuerit, corpus illius cum fratrum corporibus non ponatur, sed quolibet in sterquilinio fossam facite, & in ea corpus eius proijcite, ibiq; super eum tres aureos, quos reliquit, iactate, omnes simul clamantes: *Pecunia tua tecum sit in perditione*, & sic eum terra operite, quod ita factum est. Elapsis iam verò triginta diebus, cœpit S. Gregorius defuncto fratri compati, & euocato ad se Pretioso, Monasterij sui Præposito, dixit: Vade, ab hodierna die diebus triginta continuis offerre pro eo Sacrificium; stude, vt nullus omninò prætermittatur dies, quo, pro absolutione illius, salutaris Hostia non offeratur. Qui protinus abscessit, & di-

ctis

ctis paruit. Euolutis his diebus, idem frater, qui defunctus fuerat, nocte quadam fratri suo germano, Copioso dicto, per visionem apparuit. Quem ille cùm vidisset, inquisiuit dicens: Quid est frater, quomodo es? Cui respondit: Nūc vsque malè fui, sed iam modò benè sum: quia hodiè Communionem recepi.

Eodem Dialogorum S. Gregorij Libro & capite narratur, quòd Presbyter quidam in loco, vbi aquæ calidæ vapores nimios faciunt, quoties corporis necessitas exigebat, lauari consueuerat. Vbi dum die quadam fuisset ingressus, Virum inuenit ad obsequium suum præparatum, qui & omne ministerium cum magno famulatu perageret. Cumque hoc sæpius fieret, idem Presbyter, die quadam ad balnea iturus, cogitat Viro illi aliquid pro munere portare, secumque duas oblationum coronas detulit. Qui vt ad locum peruenit, hominem inuenit, atque ex more eius obsequio vsus est. Lauit itaque, & cùm iam vestitus voluisset egredi, hoc, quod secum detulerat, obsequenti sibi Viro pro benedi-

ctione obtulit, petens vt benignè susciperet, quod ei gratia charitatis offerret. Cui ille mœrens afflictusque respondit: Mihi ista quare das Pater? Iste panis sanctus est, ego hunc manducare non possum. Ego etenim, quem vides, huius loci Dominus aliquando fui, sed pro culpis meis hîc post mortem deputatus sum. Si autem mihi præstare vis, omnipotenti Deo pro me offer hunc panem, vt pro peccatis meis interuenias. Et tũc exauditũ te esse cognosce, cùm huc ad lauandum veneris, & me minimè repereris. In quibus verbis disparuit, & is, qui homo esse videbatur, euanescendo innotuit, quia spiritus fuit. Idem verò Presbyter hebdomada continua se pro eo in lachrymis afflixit, salutarem Hostiam quotdiè obtulit, & reuersus post ad balneum, eum iam minimè inuenit.

Cæsarius Lib. 12. cap. 37. Historiarum, refert de Monacho quodam VVilhelmo nomine, qui completo probationis anno, sequenti die cæpit infirmari, & post paucos dies sancto fine decedens, expleuit tempora multa. Qui statim

post

post mortem cuidam Monacho apparens, cùm de statu suo requireretur: respondit se esse in pœnis. De quo verbo cùm ille territus fleret, & diceret: Si tu es in pœnis, qui nunquam peccasti, quid fiet de me peccatore, meique similibus? Consolans eum defunctus ait: Noli flere, quia nullam aliam patior pœnam, nisi quòd nondum vidi Deum: ipsam dilationem gloriæ, pœnam reputans. Et adiecit: Ah quàm clarum erit, quod statim veniet ante Deum. Rogate, inquit, ex parte mea Dominum Abbatem, vt in Capitulo orationes iniungat pro me ad tempus, & vt ipse pro me dicat Collectam, sicque liberabor. Manè cùm visio recitata fuisset domino Henrico Abbati, ipse Missam celebrauit, in Capitulo Psalm. 41. *Quemadmodum ceruus desiderat ad fontes aquarum*, dicendum pro eo omnibus iniungens. Conrado Priore stante in Choro, cùm in vno versiculo Psalmi 62. *Deus Deus meus, ad te de luce vigilo*, leuiter dormitaret, sæpè dictum VVilhelmum sub pallio B. Dei Genitricis stare conspexit, cum multa gratulatione dicentem: Modò omninò liberatus sum.

Marcus Marulus Libro 2. refert de Malachia Ceneroth, Hiberniæ vrbis Episcopo, qui quotidiè pro sorore sua defuncta Missale Sacrificium Domino offerebat. Cumque magnis quibusdam occupationibus impeditus offerre intermisisset, illa per noctem quiescenti apparens, conquesta est, iam triginta dierum inediã se sustinere: (tantum autẽ temporis ab oblatione Missæ cessatum erat:) proinde petere, vt ipse tandem necessitati suæ subueniret. Quo visu ille admonitus, easdem pro sorore supplicationes nullo non die celebrans, iterum ipsam vidit, & primùm quidem in limine Ecclesiæ stare, deinde Ecclesiam ingredi, postremò Altari proximam Albatorum quorundam choro iungi.

Legitur in chronico S. Francisci lib. 4. cap. 34. in Regno Lusitaniæ duos deuotos Fratres Franciscanos, quorum vni Petro, alij Alfonso nomen erat, eodẽ tempore & loco mortuos: horum alterum F. Alfonsum postmodum in Ecclesia cuidam suo amiciori Fratri apparuisse, & interrogatum, quî secum actum

esset, respondisse: Frater, sub hoc habitu non est nisi ignis. Nam licet per merita virginitatis, mearumque lachrymarum sim in statu gratiæ; nihilominus patior hoc, quia iracundus fui, neque Fratres meos debito in honore ac precio habui: Addidisse insuper, precibus matris suæ (quæ Deo grata & accepta erat) à maioribus pœnis se liberatum. Ad hæc amico roganti, num Missæ, quas pro illo dixerat, sibi profuissent, respõdit: quòd sic, & multò plus profuturas fuisse, si cum maiori deuotione & feruore dictæ fuissent.

In Sermonibus Discipuli legitur, quendam Episcopum, vnum è suis Sacerdotibus ab officio suspendisse, eò quòd singulis diebus Missam pro defunctis legeret. Episcopus cùm nocte quadam ad Matutinum iturus, cæmiterium pertransiret, mortui se leuârunt, varia instrumenta in manibus habentes, comminantes, & vociferantes: Ecce Episcopum, qui pro nobis non celebrat, neque nostrum Sacerdotem celebrare permittit. Episcopus consternatus, subitò vocari fecit Sacerdotem, eoque à Suspen-

sione absoluto, non solùm libertatem illi reliquit missam dicendi quam vellet; sed etiam cohortatus est eum, vt ad liberandas ex Purgatorio animas, pergeret dicere Missam pro defunctis.

Vincentius in speculo Histor. libr. 2. dist. 12. art 1. refert, Religiosum quendam in dicendis Missis pro defunctis, quas iuxta Ordinis institutum dicere Religiosi consueuerant, negligentem fuisse. Quo iam naturæ concedente, non ob id reprehensio tantùm, verùm & hunc in modum correptio insecuta est, ita vt Missas omnes, aliasque orationes, quæ pro illo dicendæ erant, Deus alteri applicari (quò ipse nullum earum fructum perciperet) voluerit.

Ros. Serm. Præd. memorat, Patauij in domo Doctoris Ioannis Matthæi Curtij magnum de nocte strepitum cuiusdã defuncti spiritum excitasse, ita vt quietem Doctor ac somnum oculis capere, etiamsi sociorum præsentia frueretur, non posset. Comperto autem animam esse suffragijs opus habentem, vt curauit pro ea Missas aliquas legi, strepitus & molestia desierunt.

APPEN-

APPENDIX,

Dubia aliquot complectens, quæ debito loco non fuerunt collocata.

CAP. IX.

PRimum dubium est: Si quis Missam audire intermittat die Dominica, in quam simul Apostoli alicuius Festum incidit, quæritur, an hîc simpliciter peccet; an verò dupliciter? Nauarrus in Sũma ca. 11. num. 4. vers. Ex quo colligitur, arbitratur eum geminum peccatum cõmittere, ideoq; etiam in Confessione exprimendum. Alij, inter quos etiam est Azorius, lib. 7. ca. 2. sub finem, vnum duntaxat peccatum committere arbitrantur, propterea quòd illa præcepta non diuersas respiciant virtutes, sed vnam solam, quæ est Religio.

Secundum dubium: Si Latinus quispiam Missam Græcam audiat, satisfaciet ne præcepto Ecclesiæ? Respondeo satisfacere: quia Missa Græca vera Missa est, cum in illa Corpus & Sanguis Domini nostri consecretur, ac Sacerdotes

Græci

Græci, veri quoque sint Sacerdotes. Adde, quòd in Ecclesiæ præcepto, non dicitur Missam secundùm Latinum, vel alium ritum audiendam: Hinc etiam satisfacit, qui Missam audit Ambrosianam. In hac sententia est Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 1. At secus fecerit, si quis cum Hæreticis communicet in illorum Ecclesia, propterea quòd nec ipsi legitimi sint Sacerdotes, neq; in tali Cæna Christi corpus consecratur.

Tertium dubium est: Quòd si in loco aliquo alia Missa non legatur præter Græcam, tenebunturne Latini sub pœna peccati mortalis audire Missam Græcam? Respondeo, teneri. Cùm enim Missa Græca vera sit Missa, etiam illam audire obligati sumus.

Quartum dubium: An Latinus aliquis, cùm audire Latinam Missam possit, peccet audiendo Missam Græcam? Respondeo: Si neque scandalum, aut Episcopi interdictum obstet, & subsit aliqua legitima causa, nullum committit peccatum.

Quintum dubium: Si quis cùm peccato Missam audiat, satisfacietne præce-

pto?

pto? Respondeo: Sunt qui negent pr,optereà quòd præcepta adimpleãtur per actum virtutis obedientiæ. Cùm ergo peccatum actus sit vitiosus & malus, cõsequens videtur, cum peccato præceptũ Ecclesiæ de audienda Missa adimpleri non posse. Communis autem & vera doctrina hæc est, ad implenda præcepta, quo ad illorum substantiam, non requiri actum virtutis, bonum finem, aut rectam voluntatem. Si quis enim honoraret parentes, aut Eleemosynam daret vanæ aucupandæ gloriæ causa, certum est eum præceptis istis satisfacere, quamuis id non fiat per actum virtutis.

Sextum dubium: Quale committit peccatum, qui in die festa confitetur tẽpore Missæ, cùm alia Missa haberi non possit, vnde Missam ea die nõ audit? Respondeo: Quòd si eo tempore confiteatur ex præcepto Ecclesiæ, neque in aliud tempus commodè Confessionem reijcere possit, tum non esse peccatũ Missam, vt confitearis, omittere: maioris enim momenti est præceptum confitendi, quàm audiendi Missam. Sin verò voluntaria sit Confessio, ac in aliud tẽpus

com-

commodè differri possit, tum citra peccatum intermitti Missam non posse causa Confessionis: quia illa Confessio, cōsilij tantùm est; Missam verò audire præcepti, quod plus est. Breuis verò reconciliato, quæ fit tempore Missæ, citra notabilem aliquam temporis iacturam, peccatum non est, veluti dictum est supra Libro 1. cap. 22. sub principium.

Septimum dubium: Cùm Missa sit Sacrificium satisfactorium, quia videlicet pœnas minuit temporales, quæ post remissam culpam nobis restant persoluēdæ, quantum pœnarum singulis Missis remittitur? Ad hanc quæstionem respondet S. Thomas 3. part. quæst. 79. art. 5. vel enim loquimur de his, qui actione & opere aliquo concurrunt ad offerendum Missæ Sacrificium, atque ita aliquo modo eius causa existunt, puta, qui Missā legi procurant, qui pro legendis Missis eleemosynas erogant, aut stipendium soluunt, qui Sacerdoti sacrificanti administrant, & similes. Omnes hi dicunt offerentes. Vel loquimur de his, quibus Missa aplicatur. Si loquamur de illis, tantam dicit S. Thomas

tolli

tolli pœnam, quantus affectus & feruor est, quo offerunt, atque opus illud præstant, ex quo dicuntur offerẽtes. Si verò de his loquamur, qui non offerunt ipsi, sed pro quibus offert Sacerdos, dicit idẽ S. Thomas, similiter tantam illis pœnã remitti, quantam remitti Christo placuit, qui Missam instituit, eique virtutẽ istam attribuit: pari modo, quo tribuit & constituit eiusmodi virtutem Baptismo, quo babtizantur infantes.

Octauum, & vltimum dubium est: Quomodo intelligendum sit, si quis soluto stipendio dicat Sacerdoti: Lege Missam pro me solo. Respondeo cum Scoto, Quodlib. 20. art. 2. & 3. quem sequuntur etiam Adrianus, Gabriel, Soto Cordubensis, & alij; tres partes, aut triplicem fructum Missæ existere. Primus fructus est generalis, is nimirum, quem quilibet Sacerdos, sic ordinante Ecclesia, applicat Papæ, Imperatori, Regi, Principi, Episcopo, & demum omnibus Christi fidelibus. Et hunc fructum alijs Sacerdos applicare non potest: quia his ab Ecclesia est designatus & destinatus. Alter fructus est specialis, is nimirum, quem

quem participat Sacerdos, qui Missam celebrat, & hunc, si velit, alij quoque potest communicare. Tertius demum fructus is est, quem à Sacerdote huic, vel his applicari vult Ecclesia, pro quibus Missa legitur. Iam quando si quispiā pro se solo integram Missam postulat, ita eam postulare intelligitur, vt totum hunc fructum tertium sibi applicari velit. Quod si deinde Sacerdos fructum suum specialem, aut aliquem eius partem ei quoque applicare velit, id liberum illi relinquitur, quamuis ad hoc non obligatur. Hac de re prolixius agit Nauarrus in Summa cap. 25. num. 92.

FINIS

Laus Deo, Virginique Matri.

Luca
Pinelli.